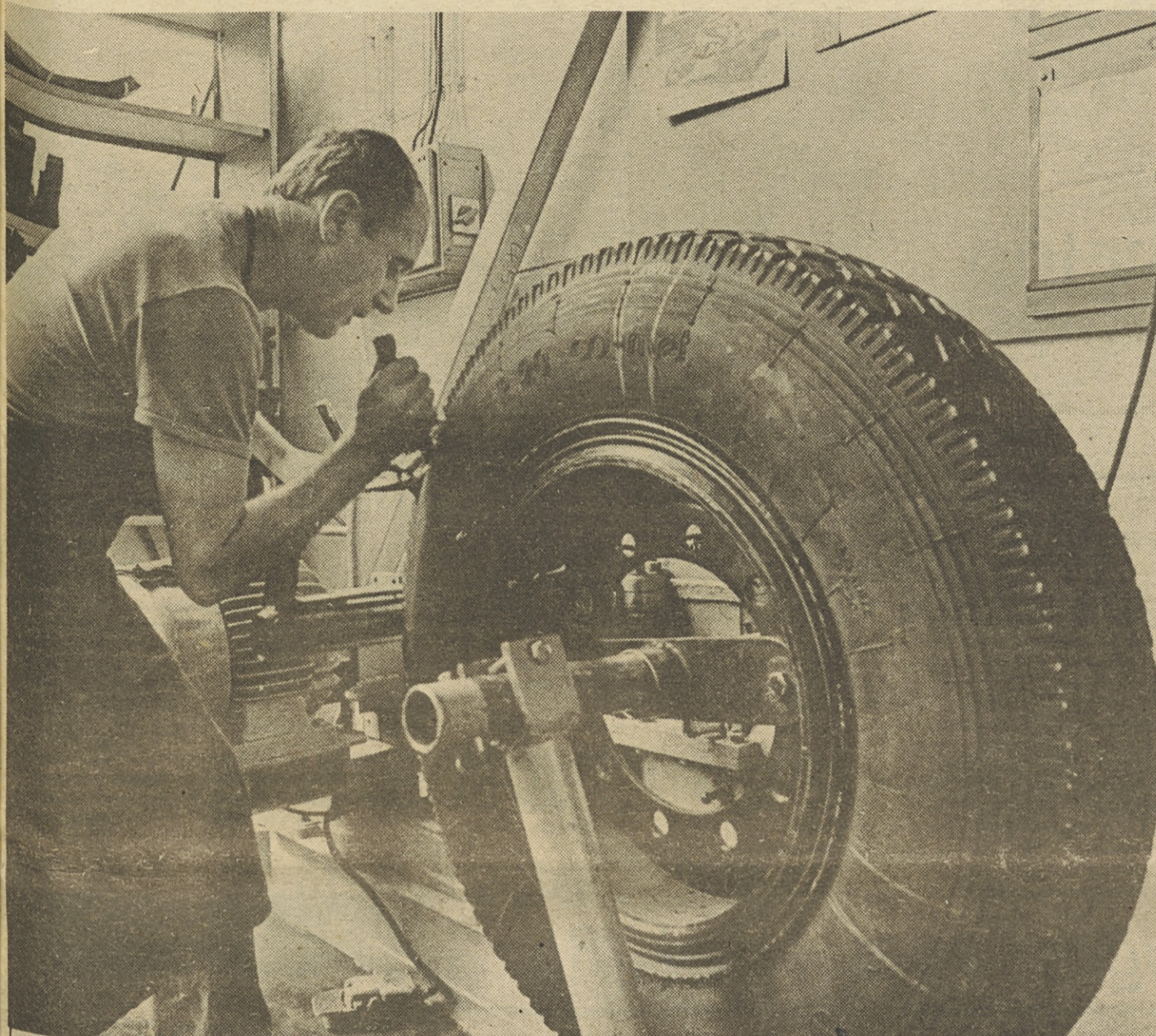

Delavska enotnost

Glasilov Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 21. februar 1985
številka 7, letnik 44, cena 25 din

Inovacijski dohodek v Savi 250 milijonov dinarjev

V kranjski Savi, industriji gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov, so se lani dvignili osebni dohodki za 47 odstotkov, od tega za 8 odstotkov na račun inovacijske dejavnosti. Sicer pa bo letos prejel vsak delavec Save po zaključnem računu poleg rednega osebnega dohodka še čistih 2000 dinarjev, za kar gre zasluga inovatorjem oziroma vsej inovacijski dejavnosti v kolektivu.

To, da v zaključnem računu prikazujejo posebej tudi inovacijski dohodek, ni novost v tej

delovni organizaciji. Ze iz zaključnega računa za leto 1982 je razvidno, da je znašal inovacijski dohodek 48,9 milijona dinarjev. Od tega so namenili za nagrade avtorjem 3,7, za osebne dohodke in skupno porabo 40,4 in za akumulacijo 4,8 milijona dinarjev. Seveda je bil zaključni račun v tem pogledu za leto 1983 še bolj spodbuden, saj so v Savi v obliki osebnih dohodkov in skupne porabe razdelili povprečno na zaposlenega kar 13.700 dinarjev na račun inovacijskega dohodka.

V minulem letu pa je inovacijska dejavnost dala že 56.200 dinarjev na zaposlenega!

Iz zaključnega računa za leto 1984 je namreč razvidno, da je inovacijski dohodek že 250,5 milijonov (seveda novih) dinarjev, kar je štirikrat toliko kot pred dvema letoma. Od teh 250 milijonov je oziroma bo šlo za osebne dohodke 171 milijonov, za posebne nagrade avtorjem pa 7,4 milijona dinarjev. Pa tudi za sklade bo precej ostalo. Bistveno več kot leto prej.

Delitev inovacijskega do-

hodka v Savi še zdaleč ni tako zapletena kot v večini drugih organizacij združenega dela. Vse je dogovorjeno po samopravnih poti. V skladu s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov obračunavajo in izplačujejo tudi mesečne dohodke, ki so med drugim odvisni tudi od inovacijskega dohodka. Čim večji je le-ta, tem zajetnejše so ovojnice konec meseca. Inovacijska dejavnost se v Savi lepo obrestuje. In to — vsem delavcem.

Andrej Ulaga

Manj izgubarjev in manj izgub, toda več težav z reševanjem

Pamet in palico v roke

Po podatkih, ki jih je Služba družbenega knjigovodstva zbrala ob koncu januarja z anketo med združenim delom, naj bi lansko leto zaključilo z izgubo »samo« 136 organizacij združenega dela, v katerih je zaposlenih okoli 32.000 delavcev. Skupna izguba naj bi znašala med 11,2 in 11,9 milijarde dinarjev, od tega je ne bodo mogli pokriti pred zaključnim računom v skupni višini 4,8 milijarde dinarjev. Skoraj vsa izguba je nastala v industriji in rudarstvu, tako celotna kot nekrita (10 milijard oziroma 4,4 milijarde), precej pa je tudi v kmetijstvu (385 milijonov, od tega 66 milijonov nekrite). Med

delovnimi organizacijami letos prednjači Iskra, ki ima v dveh organizacijah združenega dela, Telematiki in v Industriji širokopotrošnih izdelkov, okoli 3 milijarde izgube, od tega milijardo nekrite. Največ nekrite izgube pa ima IMV — od dveh milijard ugotovljene izgube je vsa nekrita...

Prav tako ne morejo pokriti niti dinarja od 300 milijonov izgube Celjske mlekarne, v podobnem položaju je Tehnostroj iz Murske Sobote (230 milijonov dinarjev), izgube pa imajo tudi Krka, Emo, Zito itd., ki pa so jih uspeli pokriti.

Veliko vprašanje bo letos

način pokrivanja izgub, ki je postal mnogo bolj selektiven, saj bo tudi denarja za te namene precej manj. Ali bo treba kakšno proizvodnjo opustiti? Morda, morda pa tudi ne, saj na primer v Sloveniji v zadnjih dveh letih ni bilo tako brezupnega izgubarja, da bi bilo pametneje »zapreti štacuno« kakor jo poskušati rešiti.

Izjemno zapleteno pa bo razreševanje težav v IMV, kjer sanacijskega načrta sploh ne izpolnjujejo. Lansko izgubo bo sicer nekako treba pokriti in jo tudi bodo, toda tudi letos ta dolenjski »velikan« ne bo brez nje. Tako je zdaj vprašanje pokrivanja izgube

in sanacije IMV, saj predloženi (in ne povsod potrjeni) program ni bil pravi. To je zdaj jasno in vse kaže, da bo moral biti eden izmed ukrepov tudi ukrep družbenega varstva. Drugače bo treba zastaviti ne samo proizvodnjo in organizacijo v avtomobilskem delu IMV, ampak tudi v proizvodnji prikolic, ki so tudi v izgubi. V IMV naj bi tak ukrep — pomenil zadnji poskus, da se delovna organizacija ustrezno organizira, uredi poslovanje (brez izgub seveda) in poišče dolgoročno rešitev za oba proizvodna dela IMV.

B. R.

IZ VSEBINE

Naša tema: Krajši delavnik

Ali nekateri res ne bi več delali

Iskra Pržanj (TV sprejemniki) brez izgub

Kako se je dalo razumeti Jožeta Sintiča!?

Odgovor Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja o dotoku in porabi denarja v letu 1984

Pitne vode dovolj le na papirju

Josip Županov o nagrajevanju delavcev:

Gorjača, sladica ali kaj tretjega

Kritična analiza dela sindikata v političnem sistemu: Prijem, ki ne loči zrnja od plev

Kragujevac: Znanost in ustvarjalnost delavcev za bogatejšo družbo

Z znanjem bomo videli dlje in bolje

V našem združenem delu delajo delavci, ki so se šolali povprečno nekaj več kot deset let. Ob tem naj bi slovensko združeno delo v letu 2000 povpraševalo po vsaj za 50 odstotkov večjem deležu delavcev z višjo in visoko izobrazbo glede na sedanje stanje.

To sta dve skrajnosti. Skrajnosti, ki ju povzročata razkol med dvema navidezno različnima svetovoma. Svetom dela in svetom izobraževanja.

Poskušamo razvijati industrijsko družbo, pa v isti sapi zremo ali pa vsaj govorimo o oni drugi — informacijski. Pa spet jadikujemo o nenehno težjem gmotnem položaju vzgoje in izobraževanja.

Navidez neprimerljive stvari. Zlasti še, ko radi dosedanje preobrazbo šolstva in uveljavljanje usmerjenega izobraževanja — sedaj je na vrsti visoko izobraževanje — preradi slikamo s temi pomembni. In pri tem iščemo opravičilo za premajhno dejavnost.

Temu po robu se je poskušala postaviti problemska konferenca zveze komunistov Slovenije o nekaterih idejnopolitičnih vprašanjih dolgoročnega razvoja visokega šolstva.

Tema konference niso bili vsakdanji problemi preobrazbe visokega šolstva, čeprav se tudi temu, vsaj v pripravah, ni bilo

mogoče izogniti. V veliko večji meri je šlo za dejansko dolgoročno vizijo preobrazbe. In prav tu je veliko nerazumevanj. Večplastnost in dolgoročna narava preobrazbe visokega šolstva so mnogim izgovor za pasiven in nekritičen odnos do dogajanj.

V programu dolgoročne gospodarske stabilizacije smo zapisali, da so njegova temeljna izhodišča kakovost dela, poslovanja in odnosov med ljudmi ter samoupravno spodbujena ustvarjalnost. Temeljni pogoj vsega tega je aktivna vloga visokega šolstva, njegovih sedanjih raziskovalnih zmogljivosti in tistih v prihodnje. V svetovno gospodarstvo in boj za novo mednarodno gospodarsko ureditev se bomo lahko vključevali samo z znanjem, če bomo vedeli več in videli bolje in dlje.

Pri tem ostajajo vsakodnevne razprtije, bolj različni pogledi na konkretne probleme preobrazbe, manj pomembni. Tudi bi bilo preveč, če bi vse vzroke slabega položaja pripisovali le gmotnim težavam: Je pa res, da smo izobraževanje in znanost doslej poskušali podcenjevati, ali pa temu področju nismo dali ustreznih težav. Gre za povsem preprosto ugotovitev, da bo delavec ob razgledanem izobražencu ustvaril in imel več.

Igor Žitnik

DRUGA STRAN

Kako se je dalo razumeti Jožeta Sintiča!?

Slovenske prve občinske može (župane) je na petkovem posvetu v slovenski skupščini očito precej zbudilo mnenje člana predsedstva RS ZSS Jožeta Sintiča, ki je v razpravi o izpolnjevanju letošnje resolucije o družbenoekonomskem razvoju med drugim dejal: »Tistih, ki slabo delajo, ne bomo pustili na miru. O tem si moramo biti na jasnem. Nekateri delajo zelo slabo, prikrivajo izgube na račun nizkih osebnih dohodkov, se ne morejo prebiti v izvoz zaradi zastarelih programov, nekonkurenčnih programov. In take naj pustimo pri miru, ki slabo gospodarijo? Nasprotno! Take je treba čimprej »pospraviti«, da ne bodo naredili večje škode, kot so je že.«

Takšno stališče Jožeta Sintiča in mnenje predsednika mesnega sveta ZSS Ljubljana Franca Hribarja po televiziji dan pred posvetom v skupščini, naj tisti poslovodni delavci, ki v tozdu ne morejo zagotoviti najnižjega osebnega dohodka v višini 20 tisoč dinarjev, odidejo, je bilo kamen spotike nekaterih slovenskih županov. Malce zlobno bi lahko komentirali reakcijo nekaterih predsednikov občinskih skupščin, da dvigujejo roke zoper stališče predsedstva RS ZSS do najnižjega osebnega dohodka (22.000), ki pa mora biti »pokrit« z večjim dohodkom, boljše organizacijo dela, večjo storilnostjo in z zagotovitvijo v vsakem samoupravnem okolju, da takšni najnižji osebni dohodki ne vodijo k uravnitovki. To so stalnice v boju slovenskih sindikatov za najnižji osebni dohodek in sami sebi bi metali pesek v oči, če bi trdili, da za uveljavitev takšnega in večjega najnižjega osebnega dohodka nimamo dovolj »prostor«, in po drugi strani govorili o rezervah, o slabi organizaciji in zlasti prevelikih stroških. Toda trditve, da če gre delovni organizaciji slabo, je za to kriv direktor, če pa dobro, je to zasługa samoupravnega sistema in delavca, kot je to dejal Dante Janič, predstavlja po našem mnenju umetno dilemo, kajti vsi vemo, da morajo direktor in strokovne službe najprej urediti stvari in odnose v tozdu tako, da bo gospodarjenje z družbenimi sredstvi smotno. Da bo dajalo boljše učinke kot doslej. Da bo zagotovljena večja ekonomska in socialna varnost delavcev. Da bo najnižji osebni dohodek takšen, da bo delavec lahko (pre)živel in ne beračil za subvencije in različne socialne podpore!

Jožetu Sintiču se ni bilo treba opravičevati za stališče, ki ga je posredoval predsednikom občinskih skupščin, čeprav mu je naša televizija naredila medvedjo uslugo, ko je iz njegove druge razprave objavila le stavek: »če se je tako razumelo (kot napad na direktorje, op.p.), se zdaj rade volje popravim.« Toda Jože Sintič je še povedal: »Nesirpni moramo biti tedaj, ko prizadevanja ne rodijo ustreznih rezultatov. Dobro jih je treba nagraditi, jim dati vso podporo (direktorjem), tam pa, kjer prizadevanj ni, tudi oceniti, zakaj je tako. Kjer poslujejo z izgubo, morajo že po zakonu o združenem delu začeti postopek za ugotavljanje odgovornosti.«

Že iz teh izvlečkov je razvidno, da ne gre v sindikalni politični akciji za lov na čarovnice, za vesplošno gonjo zoper direktorje, kot bi nekateri radi pripisali posameznim izjavam, temveč za krepitev odgovornosti vseh, ki sodelujejo v proizvodnem procesu in tudi pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Zagotovo pa tudi za to, da je treba v organizacijah združenega dela dati priložnost sposobnejšim, z več znanja in tudi tveganja, pa četudi ti nimajo tako prepletenih veznih nit z občinskimi strukturami.

Marjan Horvat

Marjan Orožen, predsednik RS ZSS, v našem uredništvu

Ustvariti možnosti za normalno delo

V ponedeljek je obiskal naše uredništvo predsednik slovenskih sindikatov Marjan Orožen. V sproščenem klepetu z uredniki in novinarji so bila v ospredju aktualna vprašanja našega družbenoekonomskega vsakdanjika, še posebej pa naloge za letos in prihodnja leta iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Marjan Orožen je še posebej opozoril na to, da si v naši družbi nekateri po svoje razlagajo stališče Zveze sindikatov in njihova prizadevanja za povečanje najnižjega osebnega dohodka. Poudaril je, da je treba razumeti zahteve sindikatov po »določitvi« najnižjega osebnega dohodka v organizacijah združenega dela kot prizadevanje za zaščito realnih osebnih dohodkov in kot spodbudo za mobilizacijo vseh sil za boljše gospodarjenje in doseganje takšnih rezultatov poslovanja, ki bodo omogočali uveljavitev politike zveze sindikatov na tem področju. »Namesto da bi se tisti, ki kritizirajo takšno stališče in zahteve zveze sindikatov, lotili temeljite analize poslovanja v svojih organizacijah združenega dela, predlagali ustrezne rešitve za ofenzivnejše gospodarjenje in tudi ravnali skladno s stabilizacijskimi načrti, hočejo zdaj zganjati vik in krik in ohraniti sedanje razmere, kjer pogosto prevladuje neustvarjalnost, slaba organizacija dela in zato tudi nizka produktivnost. Stopicanja na mestu je preveč in temu se je treba upreti, nadoknaditi pa s smelimi akcijami in ustvarjalnostjo,« je menil predsednik slovenskih sindikatov.

Ob tem je opozoril, da bi morali tudi v našem uredništvu temeljiteje razčleniti, zakaj v mnogih organizacijah združenega dela »propadajo« referendumski deli, kaj se skriva za tem, kakšna hotenja, ter se spopasti z nekaterimi pogledi, tudi v naši republiki, ki se kažejo v napadih na temeljna določila zakona o združenem delu in pravice in dolžnosti delavcev, da gospodarijo s sadovi svojega

dela. Ko je Marjan Orožen razčlenjeval vlogo Delavske enotnosti kot glasila Zveze sindikatov Slovenije, je menil, da si je časnik ustvaril ugled med bralci, je kritičen opazovalec družbenih procesov, vendar mora uredništvo storiti še več, predvsem v sedanjem predkongresnem času, da bo postal časnik mesto za sočkanje mnenj, uveljavitev naprednih rešitev in razlagalec politike Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije. Prizadevati si je treba, da bo uredniška zasnova časnika v celoti izpolnjena. To pa zahteva seveda več in boljše delo vsakega posameznika in uredništva kot celote.

Predsednik slovenskih sindikatov se je seznanil tudi z denarnimi težavami pri izdajanju Delavske enotnosti in dejal, da je treba omogočiti normalno izhajanje časnika in nemoteno delo uredništva.

M. H.

Neodgovorni začetek '85

Industrijska proizvodnja v Sloveniji se je decembra lani zmanjšala za 4,5 odstotka, v začetku letošnjega leta pa je bila za 10 odstotkov manjša od decembrske. Očitno je, da gre za pešanje slovenske industrijske proizvodnje, ki bo pripeljalo do nezaželenih posledic. Realnega družbenega standarda in realnih osebnih dohodkov na ta način prav gotovo ne bomo uspeli zaščititi pred nadaljnjim padanjem, vprašanje pa je tudi, ali bo gospodarstvu uspelo izpolniti izvozne naloge. Z letošnjim začetkom uveljavljanja resolucijskih ciljev smo lahko torej vse prej kot zadovoljni.

Po oceni slovenskega izvršnega sveta lahko za preskromno rast industrijske proizvodnje krivimo slabšo oskrbo z reprodukcijskim materialom in surovinami, sestavo slovenske industrije in slabo (dotrajano) opremo slovenskega gospodarstva. Domači dobavitelji surovin in reprodukcijskega materiala namreč ne spoštujejo dogovorov, kakovost pošiljk je slaba, gospodarstvu primanjkuje deviz za uvoz nujnega materiala, zaloge blaga za široko porabo se kopičijo, konkurenčna sposobnost gospodarstva na tujem pa se slabša. Resda je slovenskemu gospodarstvu lani uspelo povečati izvoz 3,5-krat bolj kot industrijsko proizvodnjo, toda ob tem nas lahko skrbi pomanjkanje novih proizvodnih programov in prepočasno preusmerjanje gospodarstva. V marsikateri organizaciji združenega dela imajo izgubo tudi zaradi slabe organizacije dela (DO Iskra Telematika), neustreznega vodenja delovnega procesa, delovne in tehnološke nedisciplin, premajhne storilnosti, slabe izrabe obstoječih zmogljivosti in še bi lahko naštevali. Tudi lanske

izgube slovenskega gospodarstva (11,2 milijarde dinarjev) so zagotovo večje, kot je moč razbrati iz uradnih podatkov, saj so v pretekli organizaciji združenega dela poslovne rezultate »polepsali«.

Kot je mogoče razbrati iz ankete zavoda za družbeno planiranje, v slovenskih občinah načrtujejo 3,7-odstotno rast družbenega proizvoda in 4,3-odstotno povprečno rast industrijske proizvodnje. Le ponekod načrtujejo povečati ekonomičnost, zmanjšati stroške in porabo energije. To pa z drugimi besedami pomeni, da se v marsikateri organizaciji združenega dela in občini odrekajo ofenzivni gospodarski politiki, s katero naj bi se izvleli iz začat sedanjega gospodarskega trenutka in zbrali več denarja za zdravstvo, šolstvo, ceste in podobno z ustvarjanjem večje presežne vrednosti. Namesto tega še vedno deluje stara logika, češ da sta že republika ali federacija poskrbeli za denar, ki ga v občinah potrebujemo za razvoj. Toda časi se spreminjajo in kljub jadikovanju o krepitvi vloge države v našem gospodarskem življenju je napočil trenutek, ko bodo morali občinski politični dejavniki (subjektivne sile, izvršni sveti, občinske skupščine) prevzeti svoj del odgovornosti za tekočo gospodarstvo in razvojno problematiko. To še posebej velja za tiste občine, kjer obvladovanju tekočih gospodarskih tokov posvečajo obrobno pozornost. To pa si upajo marsikje privoščiti tudi zato, ker je razmejevanje odgovornosti za gospodarske slabosti med občinsko in republiško politiko praviloma še vse preveč zavito v meglo in prepuščeno svobodnim razlagam posameznikov.

Emil Lah

»Izvozni izdelki«

Prepričanje, da lahko v vzhodnoevropskih državah prodamo karkoli, ne glede na kakovost — ker tam denimo ženske škornje cenijo po dolžini škornja, ne pa po modnosti in kakovosti materiala — se je lani razblinilo. Prav iz Sovjetske zveze so našim delovnim organizacijam zaradi neustrezne kakovosti zavrnili največ izdelkov, več kot denimo Zahodni Nemci. Sovjeti so nam zavrnili za 817 milijonov dinarjev blaga, Zahodni Nemci za 333 milijonov, Vzhodni Nemci pa za 313 milijonov dinarjev. Največ usnjene obutve, tekstilne konfekcije, kovinskih reprodukcijskih materialov. Skupne smo dobili nazaj blaga v vrednosti 2,8 milijarde dinarjev ali okoli 0,3 odstotka vsega izvoza. Udstotek seveda ni velik in dejal bi, da zato naše gospodarstvo ne bo trpelo ne škode ne ugleda. Škoda, vsaj v dinarjih, si bodo delovne organizacije večinoma povrnilo — s prodajo tega blaga doma pod oznako »izvozni izdelki«. Ne bo pa moč povrniti izgubljenih deviz in še manj ugleda, ki ga, kot vemo, lahko zapravimo hitreje kot povmemo.

B. R.

LISTAMO PO GLASILIH OZDOV

sladkogorčan
GLASILO DELAVCEV SLADKOGORSKE TOVARNE PAPIRIJA
paloma
LETO XVI • 6. SLADKI VINE, JANUARJA-FEBRUARJA 1985 • ŠTEVILKA 14

Zakaj ne bi tiskarskega časa skrajšali?

V rubriki »Beseda bralcem« urednica glasila »Sladkogorčan« Marta Muster predstavlja naloge, ki so si jih zadali njegovi uredniki glede vsebine in programa izdajanja. Glasilo mora biti usmerjeno v temeljito informiranje delavcev s področja gospodarskih dogajanj — od problematike surovin in proizvodnje do prodaje in izvoza; vse z namenom in željo, da bodo delavci sproti seznanjeni s problemi in bodo pripravljene sodelovati pri njihovem reševanju. Takšna osnovna usmeritev vsebine izhaja iz dejstva, da je problematika gospodarjenja glede na težke gospodarske razmere v naši družbi najakutnejša, in pa iz dejstva, da lahko le dobro informiran delavec tudi dobro gospodar in sprejema dobre odločitve.

Prizadevali si bomo, da bi informacije v bistvu v čim večji meri rabile delavcem za odločanje. Ob tem se zavedamo, da naloga ni lahka, če vemo, da preteče od oddaje zadnjega gradiva do izdaje glasila najmanj 14 dni. Tako kar hitro odpade želja, da bi bili vnaprej informirani o rezultatih poslovanja ob zaključnem računu in periodičnih računih, saj te dobimo kratak čas pred odločanjem na zborih. Vendar smo rekli, da si bomo ob teh dogodkih prizadevali dobiti in pripraviti gradivo toliko zgodaj, da nam bo izvršitev naloge uspela vsaj delno. Spodbudna in smela usmeritev novega uredniškega odbora, katerega sestavo so v glasilu predstavili poimensko, z opisi, kaj bo kdo delal za »Sladkogorčana« in z njihovimi potresti... Vse to gotovo zavezuje vsakogar posebej in uredniški odbor kot celoto... Škoda je pri vsem tem le to, da so v glasilu objavljena sporočila v precejšnji meri obsojena na zastarane in s tem na manjšo akcijsko uporabnost!

Pri sedanji tiskarski tehnologiji je prav gotovo nesprejemljivo, da nastaja glasilo OZD kar štirinajst dni potem, ko so rokopisi in slikovni prispevki že urejeni in izročeni tiskarni in izdelavo publikacije. Glasilo »Sladkogorčan«, katerega obseg letošnje prve in dvojne izdaje je 28 strani formata 24,4 cm x 34,2 cm, obsega največ 140 tipkanih strani rokopisa, kar pomeni, da obseg običajne izdaje ne presega 70 tipkanih strani rokopisa. To pa je mogoče v tiskarni postaviti na enem stavnem stroju ali na eni vhodni enoti fotostavka v dveh izmenah! In če prištetemo še dva dneva za montažo in korekturo ter avtorjev pregled s soglasjem za natis, dan za izdelavo filmov, tri dni pa za pravo plošč in tiskanje s spenjanjem in porezovanjem, če se upošteva delo samo v eni in to dopoldanski izmenici, potem bi morala tiskarna opraviti svoje delo v sedmih dneh... To pa je čas, ki je v primerjavi s sedanjim časom tiskanja krajši za polovico...

Tudi o tem naj bi uredniški odbor glasila »Sladkogorčan« razmišljal!

D. P.

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Od turizma
kmalu
4 milijarde
dolarjev

Ni naključje, da je bila konec minulega tedna v Zagrebu problemska konferenca ZKJ o turizmu, saj smo v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije zapisali, da se mora prav turizem hitreje razvijati od drugih gospodarskih dejavnosti. Naš načrt namreč predvideva, da bi leto 1990 zaključili s štiri milijardami dolarjev deviznega priliva. Načrt je nedvomno smel in izvedljiv, vendar le, če se bo vsa družba bolje organizirala, kar bi se nedvomno dobro obrestovalo. Naše izvozne možnosti so namreč prav v turizmu izredne. Seveda pa bo turizem, od katerega je odvisen boljši jutri nas vseh, in ne le turističnih delavcev, zares zaživel šele tedaj, ko bo z njim zaživel takorekoč sleherni Jugoslovan.

Da bi ob koncu prihodnjega srednjeročnega obdobja iztržili od te gospodarske dejavnosti štiri milijarde dolarjev, bo treba obravnavati turizem drugače kot doslej, so poudarili na konferenci. Večji prihodek in dohodek seveda zahtevata, kot so zapisali komunisti v sklepno listino konference, vrsto sprememb: boljšo organiziranost in ponudbo, od katere je odvisna nepenzionska poraba, ki zdaj znaša le nekaj dolarjev na dan, nadalje boljšo materialno osnovo dela v turizmu, ustrežnejše gospodarsko-sistemske rešitve, dosledno uveljavitev turističnega čeka Narodne banke Jugoslavije kot splošnega plačilnega sredstva, gospodarjenje z večjim deležem ustvarjenih deviz, ustrežnejše prikazovanje turističnega deviznega priliva in seveda hitreje razvijanje domačega turizma, ki je zadnja leta močno upadel, spodbudnejše nagrajevanje v tej gospodarski panogi in ne nazadnje tudi hitreje uveljavljanje zasebnega sektorja.

Pri izpolnjevanju teh in še drugih nalog, od katerih bo odvisno, koliko bomo od turizma iztržili v prihodnje, imajo pomembno vlogo vsi, ki se neposredno in tudi posredno ukvarjajo s to panogo gospodarstva, še posebno pa komunisti, so v Zagrebu poudarili udeleženci problemske konference. Ob tem je značilno, da večina razpravljalcev sploh ni iskala rešitev v novih vlaganjih, temveč predvsem v številnih neizkoriščenih možnostih, čeprav je po drugi strani razumljivo, da tudi brez novih naložb ne bo šlo. Največje rezerve pa so seveda v bistveno večji nepenzionski porabi, ki je pri nas trikrat, štirikrat in celo petkrat manjša kot v konkurenčnih deželah.

Poleg proizvodnje nafte in orožja je turizem v svetu najpomembnejša in s tem najdonosnejša gospodarska panoga. Marsikje se tega že dolgo zavemo in zato svoje turistične možnosti tudi uspešno vnovčujemo. Med drugimi tudi v sosednji Italiji, kjer se z dohodkom od turizma ne more kosati dohodek katerekoli druge gospodarske dejavnosti. In podobno bi bilo lahko tudi pri nas.

Andrej Ulaga

Slika: Ludvik Jerčič

V Kragujevcu je bilo šestnajsto srečanje samoupravljalcev Rdeči prapor

Znanost in ustvarjalnost delavcev za bogatejšo družbo

Tehnološke zmogljivosti, s katerimi razpolagamo, tako tiste, ki so vgrajene v stroje in opremo, kot tiste, ki jih imajo delavci, tehniki, inženirji in znanstveniki, so pomembne in velike, vendar le delno izkoriščene. Zaradi tega je ena najneposrednejših družbenih nalog, da to družbeno bogastvo izkoristimo. Preprečiti je treba njegovo trajno odlivanje iz države, obenem pa izkoristiti sposobnosti tistih, ki so začasno v tujini in pridobivajo nove izkušnje ter zagotoviti možnosti za njihovo vrnitev in produktivno delo doma.

To je le ena od misli iz sporočila šestnajstega srečanja samoupravljalcev Rdeči prapor o znanosti, tehnologiji, inovacijah in delovni ustvarjalnosti kot dejavnih gospodarske stabilizacije in samoupravnega družbenega razvoja. Srečanje je bilo konec minulega tedna v Kragujevcu.

V pripravah na srečanje, ki poteka v spomin na prve delavske demonstracije, ki so bile to pred sto devetimi leti, so v mnogih delovnih organizacijah, klubih samoupravljalcev in v znanstvenih ustanovah pripravili več kot 150 sporočil na temo srečanja. Več kot 1.200 delegatov in gostov iz vse države je najprej poslušalo referat predsednika predsedstva SR Srbije in predsednika letošnjega srečanja samoupravljalcev Dušana Čkrebiča, nato pa so razpravljali v treh komisijah.

V prvi komisiji so govorili o znanosti kot dejavniku razvoja samoupravne družbe, v drugi o tehnologiji kot pogoju stabilizacije in razvoja gospodarstva, veliko zanimanja pa je bilo tudi za tretjo komisijo, kjer so govorili o inovacijah in množični delovni ustvarjalnosti pri razvoju tehnologije.

O vtisih s srečanja v Kragujevcu smo se pogovarjali s predsednikom izvršnega odbora skupnosti samoupravljalcev Slovenije Vukašinom Lutovcem.

Najprej nam je povedal, da se mu zdi izbor letošnje teme zelo posrečen, saj pomeni konkretizacijo znanega reka, da se moramo opreti na lastne moči. In znanost, tehnologija, inovacije pomenijo prav to. Srečanje pomeni veliko spodbudo na tem področju in to za vse dele družbe, zlasti še družbenopolitične organizacije. Pomembno pa je, da se ne zadovoljimo le z ugotavljanjem pomembnosti problemov, marveč se moramo v večji meri organizirati za njihovo reševanje, odpravljanje, za konkretne premike.

Pri oceni prispevka naših delegatov k uspehu srečanja je poudaril, da smo v naši republiki imeli nekoliko prednost, saj je že lanska problemska konferenca zveze komunistov razgibala razmišljanja. Prodrlo je spoznanje, da je naša prihodnost zasnovana na sestavinah, ki so jih vgradili v naslov letošnjega srečanja. Naši delegati so se za Rdeči prapor zelo ustvarjalno pripravljali, zato so bila njihova sporočila in prispevki sprejeti z velikim zanimanjem. Precejšen delež pa smo prispevali tudi v obdobju oblikovanja in nastajanja sporočila. Do zadnjega smo si odgovorno prizadevali za vsebinske izboljšave in dopolnitve besedila. Sicer pa je tudi sestava naše delegacije ustrezala temi srečanja — ob predstavnikih organizacij združenega dela so bili v njej tudi ugledni znanstveniki in priznani inovatorji.

Seveda pa listina srečanja ni najpomembnejša, vsaj v smislu, kako je kaj zapisano. Bolj kot ugotavljanje problemov je pomembno, da bomo odločno uveljavljali dogovorjeno. Tu pa je najbrž bilo še premalo odločnosti, zahtev, konkretnih predlogov.

V izvršnem odboru skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije bodo pripravili operativni načrt za izpolnjevanje sporočila Rdečega prapora. Pomembno je, da za to ni odgovoren izključno sindikat in ne le klubi samoupravljalcev. Vključiti je treba vse ustvarjalne sile družbe, znanstvene ustanove, strokovna društva.

Seveda pa bodo klubi samoupravljalcev v občinah imeli še posebej pomembno vlogo. Doslej delujejo v okoli 40 občinah, dobro pa jih dela približno polovica. Njihovo delo bo treba okrepiti in jih ustanoviti tam, kjer jih ni. Gre za pomembno obliko in metodo dela občinskih svetov zveze sindikatov, ki se ne podvaja z nobeno od obstoječih oblik. V naši družbi imamo številne teoretične opredelitve, nihče pa se ne ukvarja s tem, kako bi jih uresničili v praksi. In prav prelivanje izkušenj iz prakse za prakso omogočajo klubi samoupravljalcev, je dodal Vukašin Lutovec.

Delegati na srečanju so vsi po vrsti poudarjali, da sta hitrejši razvoj in učinkovita uporaba rezultatov znanosti, tehnologije in delovne ustvarjalnosti eden prvih pogojev za uresničevanje gospodarske stabilizacije in samoupravnega razvoja družbe.

Za večjo storilnost in skupne osnove družbenega gospodarstva ter za hitrejši razvoj samoupravnega socializma je nujen tudi razvoj lastnih kadrovskih in

Kot sestavni del srečanja Rdeči prapor so pripravili tudi razstavo o proizvodni ustvarjalnosti. Na njej so z izdelki, fotografijami, panoji in grafikoni prikazali najpomembnejši del proizvodne ustvarjalnosti v organizacijah združenega dela. Prikazani so bili dosežki tako v delovnih organizacijah kot v znanstveno-izobraževalnih ustanovah, inštitutih in organizacijah drobnega gospodarstva. Med 58 sodelujočimi na razstavi je bilo tudi osem organizacij iz Slovenije.

materialnih sil — znanosti, tehnologije in množične delovne ustvarjalnosti. To pa računata na to, da z gospodarsko politiko v državi ustvarjamo možnosti, da bodo delovni ljudje pridobivali dohodek in ustvarjali ustrezne življenjske in delovne razmere z množično uporabo znanja in inovacijske dejavnosti.

Težko je na kratko povzeti vse bogastvo idej, ki so vsebovane v sporočilih in razpravah na srečanju samoupravljalcev Rdeči prapor. Vsekakor pa je treba poudariti, da so udeleženci soglasno poudarili, da moramo občutno izboljšati gmotni položaj znanost-

sti in inovacijske dejavnosti. Gre tako za povečana denarna vlaganja združenega dela kot za ekonomsko politiko, ki bo z vsemi svojimi ukrepi spodbujala razvoj in uporabo rezultatov domače znanosti.

Znanost se mora v večji meri samoupravno vključiti v proizvodnjo in tako na najbolj učinkovit način preseči pojmovanje, da je le odtujena sfera dela.

Na srečanju so tudi opozorili, da je napačen izbor tehnologije in pomanjkanje sodelovanja strokovnjakov velikokrat temeljni vzrok velikega števila zgrešenih naložb v gospodarstvu. Zato bi morali vsak investicijski predlog in njegovo strokovnost posebej skrbno samoupravno oceniti.

Za vse to pa bo nujno ustvariti drugačne povezave in samoupravno organiziranje ter dohodkovno povezovanje znanstveno raziskovalnega dela, znanstveno izobraževalnega in proizvodnega dela. Ob tem pa je potrebno trajnejše sodelovanje gospodarskih in drugih organizacij z znan-

Skupščina občine Kragujevac je na srečanju podelila svoje največje družbeno priznanje — »Listino s plaketo Rdeči prapor samoupravljanja«. Dobil jo je kolektiv organsko kemične industrije »Naum Naumovski Borče« iz Skopja. Ta sestavljena organizacija združenega dela, kjer je zaposlenih več kot 6.000 delavcev, je dosegla velike rezultate pri svojem družbeno ekonomskem in samoupravnem razvoju. S kvaliteto proizvodnje in storilnostjo je postala nosilec razvoja mnogih gospodarskih vej v državi in enokopraven partner na svetovnem trgu.

stveno raziskovalnimi inštituti, visokoškolskimi organizacijami, znanstvenimi združenji in drugimi organizacijami, ki predstavljajo vire znanstvenega in tehnološkega napredka.

Posebno pozornost bomo morali posvetiti razvijanju inovacijskih procesov in s spodbujanjem doseči, da bo postalo množična ustvarjalnost delavcev.

Vsakega delavca je treba spodbujati, da bo nenehno izpopolnjeval metode in tehnologijo svojega dela. Na ta način bomo najhitreje krepili materialno osnovo združenega dela in bogatili osebni in družbeni standard. K temu bomo največ pripomogli z doslednim uveljavljanjem načel delitve po delu in rezultatih dela. Zato bi morali povsod uveljaviti merila za nagrajevanje in vrednotenje ustvarjalnosti in upoštevati prispevek k rasti skupnega dohodka.

Dokumentov šestnajstega srečanja samoupravljalcev Rdeči prapor je kar za knjigo debeline telefonskega imenika. Delegati so pozvali vse delavce, delovne ljudi, organizacije združenega

Po srečanju so pripravili tudi teoretično tribuno, na kateri so strokovnjaki in znanstveniki govorili o isti temi kot na srečanju.

dela, znanstveno raziskovalne organizacije in skupnosti ter družbenopolitične organizacije, da se lotijo njihovega uresničevanja. Dogovorili so se, da ne bo ostalo le pri sporočilu. Na prihodnjem srečanju čez dve leti — odboru za njegovo pripravo bo načeloval Andrej Marinc, predsednik CK ZK Slovenije, — bodo ocenili njegovo uresničevanje.

Igor Žitnik

7 DNI V SINDIKATIH

Nizki OD — povod za razčlemba gospodarjenja

Letni sestanki

Cerknica

Na letnem sestanku občinskega sindikalnega sveta Cerknica (imajo 50 osnovnih organizacij s 5700 člani) so v poročilu in razpravi kritično ocenili svoje delovanje in delo nekaterih drugih organov družbene dejavnosti.

Čeprav po letošnjem zaključnem računu ne bo izgubarjev, so mnoge delovne in temeljne organizacije v dokaj težavnem položaju. To velja predvsem za trgovino, ki si je z veliko naložbo pripravila prehud zalogaj. Zato imajo trgovci tudi najnižje osebne dohodke in je njihovo povprečje le nekaj čez 20 tisoč dinarjev. Nič na boljšem niso delavci Bresta s 26 tisoč dinarji. Ti imajo težave z zastarelo opremo in povečevanjem izvoza, ki je prav zato nedonosen.

Na sestanku so govorili o novem oziroma podaljšanem samoprisku v občini in se odločili, da bodo izpeljali referendum, ker so menili, da je to edini način da popravijo šolo v Grahovem in Begunjah ter VVO Stari trg.

Tudi na razpravi o zaključnih računih v temeljnih organizacijah so se dobro pripravili.

O skrajševanju delovnega časa in njegovem boljšem izkoriščanju so menili, da akcije ne smejo začeti na pamet, ampak šele po natančni razčlenitvi večimenskega dela. V nekaterih delovnih organizacijah so možnosti zanjo.

Metlika

Na letnem sestanku občinskega sindikalnega sveta Metlika so namenili precej pozornosti oceni letnih sestankov osnovnih organizacij. Na njih so razpravljali predvsem o nagrajevanju oziroma prizadevanjih za večje dohodke ter o socialni problematiki. Na teh sestankih so razpravljali o delovnih razmerah in odnosih med delavci ter operativnimi vodji v proizvodnji. Razprave so bile ponekod zelo ostre in so izražale neurejene odnose znotraj tozdov (tako v Pionirjevem tozdu Gradbena operativa in Novotekstovem tozdu Predilnica). Povsod so govorili tudi o uveljavljanju nagrajevanja ter ugotovili, da tu sindikat ni naredil dovolj, še posebej pri pripravah na uveljavljanje branžnih sporazumov. Ugotovili so tudi, da letošnji članski sestanki kažejo vse večjo nezainteresiranost in nezaupanje delavcev do uspešnega premagovanja težav. Nekateri so sejo oziroma delo občinskega sindikata kritizirali, češ da se preveč ukvarjajo z vprašanjem dohodka, premalo pa z delavcem. Na občinskem svetu so prepričani, da je treba dohodek najprej ustvariti, šele potem ga bodo lahko delili.

Marjan Horvat

Kljub težavam pa so v Metliki nekako zadovoljni, ker po gospodarskih dosežkih niso več na repu slovenskih občin.

Zalec

Letna seja občinske sindikalne organizacije je bila namenjena predvsem oceni dela občinske organizacije lani in letošnjim načrtom in nalogam sindikata pri obravnavanju gospodarskih rezultatov v občini ter zbiranju sredstev za povezavo višinskih kmetij z dolino. Predsednik sindikalnega sveta Branko Povše je posebej govoril o sprejemanju panožnih sporazumov in dejal, da z dosežaim v občini ne morejo biti zadovoljni. Marsikaj so prevladovala mnenja posameznikov in skupin, zato sporazumi niso bili sprejeti. »Pred leti so vsi govorili: Vrnite nam panožne sporazume, zdaj, ko so tu, pa jih ne sprejemate,« je bil kritičen predsednik.

V nadaljevanju je govoril o delitvi po delu in rezultatih dela. Zlasti zaskrbljujoča je težnja po uravnolovki, ki jo opažajo v nekaterih organizacijah.

»Predsedstvo republiškega sindikata,« je dejal Branko Povše, »je zahtevalo, da osebni dohodek za poln delovni čas ne more biti manjši od 22000 dinarjev. V nekaterih naših organizacijah pa vztrajajo, da je to zamčen osebni dohodek. To ni res,« je pribil predsednik in zahteval, naj bodo sindikalne organizacije pri tem bolj odločne in razložil, da dvig najnižjih osebnih dohodkov ne vodi v uravnolovko.

Ob koncu smo slišali, da so bili letni članski sestanki osnovnih organizacij v glavnem dobro pripravljene, da pa jih v štirih osnovnih organizacijah do srede februarja še niso pripravili.

Tem uvodnim besedam je sledila daljša razprava, v kateri so udeleženci povedali nemalo kritičnih pripomb na račun sedanjih dogajanj v družbi ter dela sindikalnih organizacij. Med drugim so zahtevali večjo odgovornost republiknih in zveznih sindikalnih funkcionarjev, govorili o konkretnih težavah in socialni varnosti delavcev, zaposlenih pri obrtnikih, kar je v zadnjem času postal problem ravno v žalski občini. Razpravljali so zahtevali večjo zavzetost sindikalnih delavcev tudi pri dogovarjanjih o usklajevanju pokojnin ter vključevanju v razprave o prispevkih za otroško varstvo.

Ob koncu so preučili delo občinske organizacije pri obravnavi rezultatov gospodarjenja ter zbiranju sredstev za povezavo višinskih kmetij z dolino. Ta akcija je bila lani končana, nekateri ozdi pa še vedno niso poravnali obveznosti, čeprav so delavci odstopili svoj enodnevni zaslužek.

Črnomelj

Tudi na letni seji občinskega sindikalnega sveta Črnomelj so pogumno in samokritično pregledali svoje enoletno delo. Naj povzamemo delček uvodnega nagovora predsednika Julija Škrinjara.

»Poskušali smo delovati tako, da bi se krepila odgovornost samoupravnega in delegatskega sistema, da bi se sindikat uveljavil kot možna opora in pomemben del socialistične zveze. Kljub takšnim prizadevanjem občinskega sveta in njegovih organov pa so nam letne seje OO ZS pokazale, da z rezultati sindikata in sistemu socialističnega samoupravljanja še zdaleč ne moremo

biti zadovoljni. Nekatere osnovne organizacije še ne najdejo stika s svojim članstvom, premalo kritično razčlenjujejo položaj v lastnem okolju in si premalo prizadevajo, da bi pridobile za delo vso celotno članstvo v svoji organizaciji. Da ne moremo biti povsem zadovoljni z našim delom, kaže tudi dejstvo, da ne odkrivamo pravočasno vzrokov nezadovoljstva delavcev, ki so tudi pri nas pripeljali do izsiljenih sestankov in prekinitve dela.«

V poročilu in razpravi so med drugim govorili tudi o izpolnjevanju nalog gospodarske stabilizacije ter ugotavljali težave, še posebej dislociranih temeljnih organizacij združenega dela. Posebno pozornost so lani posvetili tudi planskim listinam, kjer so poudarili povečanje realnih os. dohodkov, izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev, krepitev reprodukcijske sposobnosti ozdov in zadovoljevanje splošnih in skupnih potreb. Precej časa in besed so posvetili cenam in ugotovili, da čeprav je občinski svet ZSS nenehno usmerjal svoje organizacije v aktivni odnos pri oblikovanju novih cen in geslu, da nobeno povišanje cen ne more biti odobreno, če osnovna sindikalna organizacija ne da soglasja, niso bili uspešni. Posebno nemočni so pri nastajanju in uveljavljanju »sivih cen«, saj se čutijo preveč osamljene, brez pomoči in podpore ostalih družbenopolitičnih organizacij.

Novo mesto

Na letnem sestanku občinskega sindikalnega sveta Novo mesto so ugotavljali uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter pri tem največ razprav namenjili združevanju v trgovini, ki je v tej občini zaradi razdrobljenosti že dalj časa predmet številnih razprav in neuspešnih akcij. Tudi lani združitev trgovine KZ Krke in Mercatorja ni uspela. Uspešno pa so izpeljali združitev Iskre ELA ter tovarne napajalnih naprav. Dogovarjajo pa se tudi o združitvi Novotehne in ljubljanske Metalke.

Govorili so tudi o samoupravnih sporazumih dejavnosti, ki so v večini že bili sprejeti. Prav tako bo v letošnjem letu ena pomembnejših nalog sindikata usklajevanje internih samoupravnih aktov v organizacijah združenega dela, kjer bodo imele posebne dolžnosti osnovne organizacije, konference osnovnih organizacij ter odbori dejavnosti. Pri tem pa bodo vso pozornost namenili izmenjavi izkušenj ter nudenju pomoči tistim ozdom, ki nimajo strokovnih služb.

Med prednostnimi nalogami so tudi usposabljanje članov delegacij za različne skupnosti in občinske zборе. Skupaj z zavodom za izobraževanje in produktivnost dela bodo pripravili vrsto predavanj sredi marca za posamezne konference delegacij.

Govorili so tudi o izboljšanju inovacijskega dela, ki doslej še ni najbolje zazivel, z redkimi izjemami, kot je tovarna zdravil Krka. Tudi pri Pionirju so lani na akcijo »imaš idejo, posreduj jo« dobili dober odziv. V drugih delovnih organizacijah se množična inovacijska dejavnost odločno prepočasi razvija.

Seveda pa niso obsli že znanih težav industrije motornih vozil, ki jih občinski odbor sindikata redno spremlja in skuša po svojih močeh tudi pomagati. Več pozornosti pa bodo industriji motornih vozil posvetili na problemski konferenci, ki jo pripravljajo za marec. Do takrat bodo, tako predvidevajo, že znane nekatere nejasnosti o prihodnosti tega največjega slovenskega izgubarja.

Slovenske Konjice: Javna razprava o kulturi

Komisija za kulturno dejavnost pri OS ZSS Slovenske Konjice je že lani predlagala javno razpravo o kulturi. Kasneje se je ta zamisel izoblikovala v širšem okviru in stekle so priprave na javno razpravo o kulturi v naši občini.

Na šlovenski kulturni praznik se je prvič sestel koordinacijski odbor, ki bo skrbel za pripravo in izvedbo teh razprav.

Potekale bodo tako OO ZK, KK SZDL, OO ZSMS — tako v KS kot v DO ter v OO ZSS, kjer je ta dejavnost bolj razgibana, v KS ter v prosvetnih društvih. Kot osnova za razpravo o kulturi pa bo gradivo CK ZKS. Posebno gradivo bo pripravila tudi ZKO Slovenske Konjice, ki bo razčlenil kulturno dejavnost v občini. Sinteza vsega tega gradiva pa bo izhodišče za javno razpravo.

Glede na to, da v naši občini v tako širokem pomenu kulturne dejavnosti še nismo govorili, pričakujemo, da bo javna obravnava uspešna in da bodo njeni sklepi in predlogi pripomogli h kulturnemu bogatjenju vseh nas.

Nuša Dvoršek

Seja odbora RS ZSS za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito

Na seji odbora republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, ki so se je udeležili tudi predsedniki medobčinskih in mestnih svetov ZSS in jo je vodil predsednik odbora Marjan Orožen, so med drugim obravnavali tudi naloge Zveze sindikatov Slovenije pri razvijanju obrambnih in samozaščitnih priprav v SR Sloveniji.

V razpravi so poudarili nujnost še večjega podružbljanja ljudske obrambe in družbene samozaščite v ozdih in usposabljanja kadrov za obrambne priprave. Na seji so imenovali tudi delovno skupino, ki bo pripravila usmeritve za noveliranje navodil za delovanje organov Zveze sindikatov Slovenije ob izrednih dogodkih in v izrednih razmerah. Člani odbora so sprejeli tudi okvirni program dela odbora v letošnjem letu ter se dogovorili, da bo treba zaradi pomembnosti predložiti nekatere teme iz programa v obravnavo tudi predsedstvu in republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. Seznanili so se tudi z nekaterimi značilnostmi sedanje politično-varnostne ocene v naši republiki.

7 DNI V SINDIKATIH

Neizkoriščene izvozne možnosti

Na dvodnevem posvetu o povečevanju izvoza kot dejavniku razvoja slovenskega gospodarstva je kakih dvesto ekonomistov in delavcev v slovenski zunanji trgovini razpravljalo o letošnjih in srednjeročnih možnostih za uspešnejše vključevanje slovenskega gospodarstva v mednarodno delitev dela. Ugotovili so, da se svetovni uvoz (in s tem izvoz) lani povečal za osem do devet odstotkov, jugoslovanski izvoz pa je v istem letu narasel za šest odstotkov. Zato je veliko vprašanje, ali nam bo letos uspelo naš izvoz povečati za 14 odstotkov, ko pa ekonomske analize mednarodnih institutov za spremljanje mednarodnih gospodarskih tokov napovedujejo le štiri- do petodstotno povečanje svetovne menjave.

Kot je v uvodni razpravi poudaril član predsedstva SR Slovenije Janez Stanovnik, so možnosti slovenskega gospodarstva za uspešnejši nastop na tujem vendarle kar velike. Delež jugoslovanske zunanjetrgovinske menjave v svetu je namreč le 0,4-odstoten, tako da morebitno trikratno hitrejšo rast jugoslovanskega izvoza svetovno gospodarstvo sploh ne bi zaznalo. Drugi podatek, ki govori v prid možnosti takega povečanja pa je, da Jugoslavija zdaj izvozi le 15 odstotkov vse proizvodnje, kar kaže, da bi glede na stopnjo našega tehnološkega razvoja delež izvoza v celotni proizvodnji lahko še bistveno povečali. Toda medtem ko so druge podobno razvite države, kot je Jugoslavija, v minulih letih povečale lasten delež v svetovni menjavi, je jugoslovanski delež na konvertibilnem trgu upadel. Naša težava je tudi, da zaradi slabe kakovosti našega blaga in pritiska prodati za vsako ceno iztržimo za enako blago manj kot tuji partnerji, da ne omenjamo inflacije stroškov, ki jih organizacije vgrajujejo v domače cene, tuji trg pa jih ne priznava.

Očitno je, da zgolj z izvoznimi spodbudami in hudim drsenjem dinarja ne bomo uspeli povečevati našega izvoza, še zlasti ne na konvertibilno tržišče. Morali bomo izboljšati ekonomičnost in smotrnost poslovanja, pa tudi storilnost. O tem sicer že dalj časa govorimo, skorajda nič pa ne naredimo, da bi besede spremenili v dejanja. Posledica tega pa je, da so izvozne cene v drugem lanskem polletju padle za več kot pet odstotkov. Jugoslovansko gospodarstvo bo bržčas tudi letos na tujem manj zaslužilo kot načrtujemo, saj naj bi se izvozne cene po podatkih OECD zmanjšale za 3 odstotke. To pa je razlog več za bolj organiziran nastop našega gospodarstva na svetovnem trgu, ki naj bi nam omogočil večji devizni zaslužek od lanskega, navkljub neugodnim mednarodnim gospodarskim tokovom.

Emil Lah

Izdajateljski svet Delavske enotnosti je na svoji redni seji konec prejšnjega tedna obravnaval izpolnjevanje vsebinske usmeritve in uredniške politike Delavske enotnosti. Člani sveta so ugodno ocenili vsebino časopisa v zadnjem obdobju in napredok v posameznih rubrikah, omenili pa so tudi »bele lise« pri »pokrivanju« delovanja sindikata v ozdih in nekaterih občinah. Glede na to, da Delavska enotnost postaja s svojimi problemskimi članki in komentarji, na primer o cenah, odgovornosti, deviznih dolgovih, znana in odmevna tudi po Jugoslaviji, pa so menili, da je treba še krepiti kritično ustvarjalni način pisanja o širših družbenih vprašanjih.

Izdajateljski svet je sprejel tudi programsko usmeritev časopisa za leto 1985 in do 11. kongresa, o njej bo tekla beseda še na seji predsedstva RS ZSS v prihodnjih mesecih. Velja omeniti, da bo ob tem, ko bo sindikalno glasilo pomagalo preverjati politične cilje in naloge, ki jih bodo dokončno sprejeli delegati na kongresu, priložnost, da se sindikalne organizacije izrečejo tudi o glasilu ZSS in o svojem odnosu do njegove vloge pri uveljavljanju sindikalne politike in ne nazadnje tudi o financiranju časopisa.

Izdajateljski svet je potrdil tudi predlog uredništva, da se Marjan Horvat, dosedajni urednik za področje političnega sistema in delitve po delu, imenuje za pomočnika odgovornega urednika Delavske enotnosti.

Pri inovacijah potrebujemo revolucijo duha

Za vsem znane pogosto ponavljane stvari običajno pravimo: »Tega ne kaže znova razpradati...«. Ce le o čem, smo o inovacijah res že velikokrat slišali in brali, kako pomembne so za razvoj. Pa bo treba to lajno še in še vrzeti. Melodija kot da bi ne hotela globlje od ušes.

Tega se dobobra zavedajo tudi na sindikatu slovenskih lesarjev in gozdarjev. Skrb za množično inovacijsko dejavnost je stalna in vztrajna. Ena njenih oblik je vsakoletni vprašalnik, ki ga tudi letos pošiljajo vsem organizacijam združenega dela te dejavnosti. Ni jim le do neke vrste statističnega poročila, na njem snujejo takšno inovacijsko dejavnost, ki vendarle postaja nujen del proizvodnje in prvina družbene reprodukcije. Pravijo, da je na tem področju potrebna prava pravcata »revolucija duha«.

Poleg vprašalnika omenimo posebne delovne posvete o inovacijah, stalno predstavljanje (in po možnosti uvajanje) novih dosežkov, razstave, izobraževanje, priznanja, pomoč društvom inovatorjev in avtorjev tehničnih izboljšav...

Še en cilj omenimo — tudi skozi akcijske programe vseh osnovnih organizacij sindikata naj bi inovacijska dejavnost postala množično gibanje vseh delavcev. Ta proces bo omogočilo in pospešilo le neprekinjeno, or-

Češki zgledi — nevoščljivosti ni

Med gradivi, s katerimi si v ROS gozdarjev in lesarjev pomagajo pri pospeševanju inovacijske dejavnosti, smo našli tudi nekaj primerjav s ČSSR. Nasploh v gospodarstvu imajo tam vsako leto 8.500 prijavljenih izumov, Jugoslovani pa le 2.000. Uresničijo jih 1.800, mi pa 120. Tehničnih izboljšav prijavijo 360.000 in imajo od njih za 11 milijard kron gospodarske koristi (krona je po 7 dinarjev). Najvišja možna nagrada je 500.000 kron, za ta denar pa v tej deželi lahko kupiš že prav lepo vilo. Še zanimivost — objavijo kajpak dosežek, avtorjevo ime in gospodarsko korist, ki ko je omogočil, višina nagrade pa ostane skrivnost. Pravijo, da tako ne prihaja do nevoščljivosti, za katero pri nas radi poudarjamo, kako močno zavira hitrejši razmah inovacij.

organizirano delo. Če gre namreč res za »revolucijo duha«, s kampanjskimi akcijami seveda ne bo šlo. Tudi čez noč ne. Treba je delati in graditi od uspeha do uspeha. Vse dotlej, da bodo inovacije trdno zasidrane v zavesti slehernega delavca in da bodo postale ena najpomembnejših prvih poslovnih politik vsake organizacije.

C. B.

Odgovor Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja o dotoku in porabi denarja v letu 1984

Pokojnine se nominalno povečujejo (usklajujejo, valorizirajo) vsako leto glede na rast povprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega, njihova realna vrednost pa je odvisna od rasti življenjskih stroškov. Tako kot pada stvarna vrednost osebnih dohodkov že od leta 1979, pada tudi stvarna vrednost pokojnin.

Od pogostosti povečevanja pokojnin je odvisen gmotni položaj oziroma življenjska raven upokojencev. Pokojnine se namreč med letom usklajujejo lahko večkrat akontativno, dokončno pa le enkrat, praviloma na začetku leta, ko so znani podatki o rasti povprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega v preteklem letu.

Leta 1984 je bilo kar pet povečanj pokojnin, vse z veljavnostjo in izplačili od 1. 1. 1984 in sicer: januarja za 10% in marca dokončno še za 8,5%, s katerima je bila dvignjena raven pokojnin za rast povprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega v letu 1983, ter julija za 7%, oktobra za 11% in decembra za 4% ali skupaj 23,5% (107 x 1,11 x 1,04 = 123,5) oziroma za polovico predvidene rasti OD na zaposlenega leta 1984, ki naj bi znašala 47%.

Pri povečevanju pokojnin v posameznem letu gre torej za dokončno usklajevanje z rastjo

povprečnih osebnih dohodkov v preteklem letu ter za akontativno usklajevanje z rastjo povprečnih osebnih dohodkov v tekočem letu, ki pa se lahko dokončno poračuna šele na začetku naslednjega leta.

Na raznih sejah in sestankih, kjer so obravnavali lanske gmotni položaj upokojencev ter v sredstvih javnega obveščanja, ki so pisala o slabšanju gmotnega položaja upokojencev, pa se je pojavljalo zmotno prepričanje, da so se pokojnine v tem letu povečale le za 23,5% in ne tudi za obe prvi povečanja na začetku leta. Nekako logično je, da se je ob takih nepopolnih obrazložitvah lanskega povečanja pokojnin pojavljalo tudi vprašanje, kje so ostala sredstva, ki so se zaradi hitrejši rasti osebnih dohodkov združila s prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje? Odgovor na to vprašanje je dokaj enostaven, če upoštevamo ob izdatkih za medletne uskladitve za 23,5% tudi še obe povečanja v začetku leta za preteklo leto, to je za 10% in še za 8,5%. Za boljše razumevanje pa je potrebno pojasniti še nekatere druge kazalce.

Podobno kot pri osebnih dohodkih imamo tudi pri pokojninah kazalce, ki se nanašajo na nominalno višino povprečne pokojnine in njeno relativno rast

ter izplačana sredstva za pokojnine (masa sredstev), katerih rast je višja ravno za povprečno rast uživalcev pokojnin.

Bilančni podatki kažejo, da so leta 1983 znašale denarne dajatve (predvsem starostne, invalidske in družinske pokojnine z varstvenim dodatkom) 37.085,9 milijonov dinarjev ali 90,3% skupnih odhodkov, leta 1984 pa 57.209,1 milijonov dinarjev ali 90,9% skupnih odhodkov. Razlika 20.123,3 milijonov dinarjev predstavlja povečanje denarnih dajatev za 54,3%.

Isto rast izplačanih sredstev za pokojnine kaže tudi tale izračun: ob upoštevanju vseh petih uskladitev pokojnin so se pokojnine od 1. 1. do 31. 12. 1984 povečale za 47,4%. Če pa te pokojnine povečamo še za povprečno rast uživalcev pokojnin, ki je znašala 4,7%, pa so bila izplačana sredstva za pokojnine za 54,3% večja kot leto prej (110 x 1,085 x 1,07 x 1,11 x 1,04 = 147,4, 147,4 x 1,047 = 154,3).

Med prihodi pokojninskega in invalidskega zavarovanja so najpomembnejši prispevki iz osebnih dohodkov, ki so znašali leta 1983 31.477,8 milijona dinarjev ali 88,4% vseh s prispevki združenih sredstev, to je 40.160,4 milijonov dinarjev, leta 1984 pa 46.695,1 milijona dinarjev ali 77,1% vseh s prispevki združenih sredstev, to je 60.570,5 milijona dinarjev. Prihodki od tega prispevka so se leta 1984 glede na leto prej povečali za 15.217,3 milijona dinarjev ali za 48,3%, prihodi vseh združenih sredstev pa za 20.410,1 milijona dinarjev ali za 50,8%, to je približno toliko, za kolikor so se povečala sredstva za osebne dohodke. Rast prihodka od prispevkov le za 48,3% je posledica nižje stopnje tega prispevka (leta

1983 povprečno 12,78%, leta 1984 pa 12,54%).

Več denarja v skupnosti zaradi hitrejši rasti osebnih dohodkov so skoraj v celoti porabili za povečanje pokojnin v letu 1984. Pri tem pa ne gre prezreti, da so bile pokojnine od 1. 1. 1985 ponovno povečane za dodatnih 15%, aprila pa bo dokončna valorizacija za 7% z veljavnostjo od 1. 1. 1985.

Menimo, da so ta pojasnila dala odgovore na postavljena vprašanja.

Obiščite knjigarno Delavske enotnosti Tavčarjeva ulica 5

Republiški odbor Sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije

RAZPISUJE

9. delovno srečanje kovinarjev Slovenije, ki bo od 27. do 29. junija 1985 v Titovem Velenju. Tekmovanje kovinarjev Slovenije je razpisano za tele poklice:

— strugar,	— strojni kovač,	— avtomehanič OTTO,
— brusilec,	— plamenski varilec,	— avtomehanič DIESEL,
— rezkalec,	— varilec REO,	— livar kalupar,
— orodjar,	— varilec MAG,	— TV mehanik in
— konstrukcijski ključavničar,	— varilec TIG,	— industrijski klepar.

Letos uvajamo tudi preskusna tekmovanja v poklicih, ki so predlagani za uvrstitev med standardne na tekmovanjih v Sloveniji. Za tekmovalce v preskusnih poklicih veljajo enaki pogoji, ob koncu tekmovanja pa ne dobijo takšnih priznanj kot tekmovalci v standardnih poklicih. Glede na odziv se bomo leta 1986 odločili, ali je te poklice smiselno uvrstiti med stalne poklice na tekmovanju.

Na podlagi obrazložitve RAZPISUJEMO preskusna tekmovanja v poklicih:

- obratni elektrikar in
 - modelni mizar.
- Tekmovanja v ozdih, občinah in regijah naj v letu 1985 potekajo po dogovorjenih normativih. Prosimo vse organizacijske odbore v regijah, da nam v najkrajšem času posredujejo svoje razpise in naslove organizacijskih odborov.

Predsednik organizacijskega odbora: Ivan Kramer

PO SLEDEH DOGOVARJANJA

Razvojni stebri Pomurja

Razglašeni orkester v prehrambenem »rezervatu«

Če se bo socialno razslojevanje prebivalstva v skrajnem delu severovzhodne Slovenije še poglobljalo in bo pokrajina ob Muri v siceršnjih kriznih razmerah še naprej med kladivom tistega, kar zagovarja osrednja, razvita Slovenija, in nakovalom onega, za kar se ljudje potegujejo tukaj, se utegne zavest še kritičneje ostriti, odnosi skaliti in gmotni položaj pod »pritiskom« ekonomskih zakonitosti usodno siromašiti. Pričujoča domneva noče biti brezprizivna in končno veljavna resnica, pač pa bolj svarilo z več vzročno-posledičnimi odtenki.

Pri razslojevanju gre predvsem za nevarnost vasezagledanosti, ki se najskrajneje kaže v tem, da en sloj živi na račun drugega. V Pomurju je ta spor možen in delno tudi očiten med kmetstvom in delavstvom z določenimi ideološkimi posledicami, ki koreninijo v zgodovini, izraža pa jih vnaprejšen »sum« o malone vsem, kar diši po zasebnem in zasebnosti. Veliko je gorečih zagovornikov mešanih kmetij oziroma — kot jih imenuje sodobni svet — dislociranih proizvodnih celic, ki naj bi polproletarju omogočile, da bi bil hkrati gospodar na posestvu in industrijski delavec v bolj ali manj oddaljeni tovarni. Na levem bregu Mure (v Prekmurju, posebno na Goričkem), v Slovenskih goricah in Halozah je takih primerov že na tisoče, čeprav je že slišati glasove, da bi se veljalo do »dvoživkarstva« enkrat za vselej opredeliti in zlasti na kmetijskih območjih ugotoviti, kaj pravzaprav hočemo.

Javno mnenje kaže, da je naklonjenost ljudi zasebni pobudi vse večja, posebno kar zadeva pridelovanje hrane. Ogrevajo se za enakovrednejši (ne enakovreden!) položaj kmetov z delavci in načeloma ne odklanjajo mešanih gospodinjstev. Prej nasprotno: v kriznih razmerah je zavnavnejša potreba po vsakovrstnih servisnih dejavnostih in drobnem gospodarstvu. Za pomursko regijo je ta zavestni vzgib bistvenega pomena, saj na široko odpira vrata dopolnilnemu delu, zlasti ljudem, ki so voljni vlagati, in družbenim skupnostim, če so pripravljene razvijati industrijsko kooperacijo za različne pagnone in namene. To bi zadrževalo odliv prebivalstva s podeželja in kadrov iz regije, sočasno pa smotrneje izkoriščalo vse tisto, kar je zdaj mnogokrat podcenjevano, denimo v energetiki, tehnologiji, urbanizmu, turizmu. Vendar, tu se zalotijo tako rekoč nepripravljene, saj študija o preustroju pomurskega gospodarstva in tej zvezi ne daje ustreznih izočin, ampak bolj diagnozo in prognozo, oprti na domnevno štiri razvojne srebne: reprodukcijska veriga, kmetijsko-predelovalna industrija v agroživil-

skem kompleksu, intenzivna predelava nekovinskih mineralov, program razvoja petrokemične industrije z mednarodnimi razsežnostmi in razvojno-raziskovalni center regije. Slednjega politične listine — idejnopolična izhodišča in dogovor za skupne temelje Pomurja — napovedujejo že nekaj let, a se iz vsega še ni nič izcimilo. Drugje, na primer v Celju, te oblike s pridom uporabljajo, ne kot nekašna »tretjo univerto«, ampak kot ustanovo, kjer se akumulira in promovira najzlahnejše, kar premore na področju domače pameti določena pokrajina.

Že slabše opremljen kmet ima zase in za svoje boljše in znatnejša osnovna sredstva kot katerikoli delavec v tovarni. Resda zveni replika dvorezno in provokativno, a je podatek, da so v letu 1983 vložili v pomursko gospodarstvo kar 1245 (!) milijard dinarjev, dovolj zgovorno podkrepi. Vprašanje je, ali gre za naključje ali zakonitost, da v regionalnem gospodarstvu zanemarjajo tržnomarketinški člen gospodarjenja, kajti učinki naložb so v primerjavi z »astronomsko« številko — dobili so jo na Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti — tako rekoč nič.

Kar zadeva ujetost Pomurja med kladivo tistega, kar zagovarja osrednja, razvita Slovenija, in nakovalom tistega, za kar se potegujejo v regiji, ni tako zanemarljivo vprašanje, kako se postaviti. Dejstvo je namreč, da je zaznati čedalje večjo občutljivost do prevladujoče (metropolitne) razvojne ideologije, ki da je v stalnem spopadu s periferno, regionalno in lokalno, kar najbolj potrjuje refren zadnjih let, da je namreč regija v odnosu do ostale Slovenije neenakopravna, prikrajsana za določen delež solidarnosti in pri naložbeni politiki, infrastrukturi in družbenem standardu v področni regiji. Koncept Pomurja kot republiške žitnice je že v osnovi oporečen, saj ima prizvok nekakšnega »rezervata« za pridelovanje hrane, kar ta skrajni severovzhodni del republike v resnici nikdar ni bil in ne more biti. Dodajmo samo še to, da na račun doslejnjega razvojno-raziskovalnega in (množičnega) oziroma poklicnega inovacijskega dela, ki spominja na hudo razglašeni orkester, v Pomurju v primerjavi s preustrojem gospodarstva vsi po malem plačujejo davek, ki z vsakim novim cenovnim udarom zahteva vse večje obresti, ograjuje in razslojuje. Tu pa se skriva še ena, morda največja nevarnost: namreč, da ti neugodni tokovi načnejo vsaj eno, če ne vseh treh načel pokrajine: ekološko uporabnost naravnih možnosti, homogenost — gospodarska struktura in funkcionalnost — ekonomske funkcije. *Branko Zuneč*

Kritična razčlenitev političnega sistema

Prijem, ki ne loči zrnja od plev

Za kritično razčlenitev družbenih procesov in ravnanje družbenopolitičnih dejavnikov v njih (subjektivnega dejavnika) velja, če gre za analizo delovanja političnega sistema pa še posebej, da mora temeljiti na pomembnih dejstvih, upoštevati mora prostor in čas in se izogibati tako poenostavljenemu »analiziranju«, da od programskih ciljev seštevaš korake nazaj in na koncu koncev ugotoviš, da smo še zelo daleč od ciljev. Pomankljivost takšnega prijema (to pa velja še posebej za kritično razčlenitev delovanja subjektivnih dejavnikov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja in zlasti za tisti del, kjer je govor o zvezi sindikatov) onemogoča razpravo o vzrokih za prepočasno uveljavljanje sindikata kot množične politične organizacije delavcev in ne odkriva ovir, da bi zveza sindikatov uveljavljala svojo vlogo in naloge v razvoju socialističnega samoupravljanja tako, da bi delavce v združenem delu spodbujala in usposabljala za to, da bodo kos vsem odnosom v družbeni reprodukciji.

Parolarsko-programsko besedilo tega separata kritične analize, ki očitno nima pravega stika z življenjem, zategadelj ne more najti prostora za takšne premike v delovanju sindikata, ki objektivno pomenijo korak naprej pri uveljavljanju delavčeve vloge v procesu proizvodnje, ustvarjanja in razporejanja dohodka in delitve čistega dohodka in osebnih dohodkov; ne za pomemben vpliv sindikalnih organizacij pri združevanju dela in sredstev in nenazadnje tudi ne za odločitve delavcev o najpomembnejših vprašanih reprodukcije na podlagi dohodkovnih povezav in podobno. In končno se takšna analiza ne bi smela izogniti tistim odgovorom delavcev na referendumih, ko pravijo ne, ker navadno nimajo dovolj zagotovil,

da so predlagane rešitve boljše kot stare ali pa vsaj ne najustrežnejše. Ali to teče mimo sindikalnih vodstev ali ne, je kajpak drugo vprašanje, vendar zagotovo pogosto z njihovo vednostjo. Po svoje je to odgovor vsiljenim rešitvam, pogosto pa tudi nezaupnica »pogodbam« med tehnokratskimi in politokratskimi skupinami, ki se zmeraj predstavljajo na zunaj kot zagovorniki delavskih interesov, vendar pa s svojimi skritimi računi ne prihajajo na dan.

Naivno bi bilo seveda trditi, da nimamo velikega razkoraka med programi in stvarnostjo, stališči in njihovim uveljavljanjem v družbeni praksi, med zapisano vlogo sindikata in dejansko veljavo v združenem delu in v družbi. Ta prepad je značilen za številna področja našega gospodarskega in političnega vsakdanjika in vendarle morda najbolj »razumljiv« (ne pa opravičljiv!) za sindikat, ki si je šele z novo ustavo in z zakonom o združenem delu »pridobil« nekatere dolžnosti in pravice, ki so oprijemljiveše in dovolj konkretne za delovanje organizacije na vseh ravneh organiziranosti. S tem dejstvom je treba računati v kritični analizi sindikata kot subjektivnega dejavnika v našem političnem sistemu in pri tem predvsem uvideti, zakaj se njegova vloga ni toliko okrepla, kot pričakujemo, kajti če bi to zaprosili tako, kot je v programskih dokumentih, bi vendarle zamenjali korak ali dva pred drugimi. Tako dobi človek občutek, da sta »enakovredni« tista sindi-

Iz separata pa veje še ena značilnost takšnih listin. Ni razlikovanja med tistimi okolji, ki pa so vendarle korak ali dva pred drugimi. Tako dobi človek občutek, da sta »enakovredni« tista sindi-

kalna organizacija, ki skrbi le za ozimnico in proslave, in tista, v kateri je že zavel novi veter pri uveljavljanju pomoči delavcem pri njihovem samoupravnem in delegatskem odločanju. Postaviti vse v en koš, češ da »ne uredničuje v zadostni meri...« je ena pot, vendar je med temi, ki smo jih zmetali v isti koš, velika razlika, takšna obravnava pa v resnici zakriva (ne)spodobnost avtorjev za večji miselni in analitični prispevek h kritični razčlenitvi.

Trditev, da zveza sindikatov nima odločilnega vpliva na ravnanje delavcev v samoupravnih okoljih, pa je za slovenske razmere milo rečeno nepriznavanje stvarnosti in razmerij, ki so se oblikovala v zadnjih štirih, petih letih, ko so se delavci zavestno odločali za stiskanje pasu, vendar pa hkrati — vsaj v zadnjem času vse bolj množično — za ofenzivno gospodarjenje. O tem, da je to sad spoznanja o edino možni prihodnosti — opori na lastne moči, in tudi sistematične politične akcije v samoupravnih okoljih, predvsem zveze sindikatov, se je moč prepričati v mnogih organizacijah združenega dela. To gibanje se navkljub odporom krepi, kajti zveza sindikatov je razglasila v temeljnih družbenih celicah — to pa je moč zaznati tudi v občinskih organizacijah in v republiškem svetu ZSS — namesto politike čakanja politiko boja za večji in boljši dohodek; spodbuda za njeno uveljavitev pa morajo biti predvsem večji osebni dohodki in delitev po delu in rezultatih dela.

In če se pri tem spet kritično ozremo na ocene v separatu o delovanju subjektivnih dejavnikov, potlej je zgrešena trditev, da sindikalne skupine in druge oblike »množičnega delovanja z delavci« niso uveljavljene in še bolj, da v občinskih svetih nimajo te-

snega stika z osnovnimi organizacijami zveze sindikatov. Če bi bilo tako, bi bilo nezadovoljstvo delavcev, izraženo v različnih oblikah, pogostnejši pojav v naši družbeni praksi; ne bi se spreminjal odnos do inovacijske dejavnosti ne do smotrnega razporejanja dohodka in spodbudne delitve sredstev za osebne dohodke in še bi lahko naštevali.

Bržkone pa velja ocena, da sindikalne organizacije in njihova vodstva tudi v Sloveniji niso dovolj naredila pri uveljavljanju delegacij za družbenopolitične skupnosti in za sise. Žal analiza tudi pri tem premalo upošteva vzroke, zakaj delavci niso dovolj motivirani za razprave o temah, ki spadajo v tako imenovani »delegatski krog« in bržkone tudi resnice, da v temeljnih samoupravnih okoljih vodstva sindikalnih organizacij in tudi drugi dejavniki še niso dovolj usposobljeni za to, da bi se hrabreje postavili po robu odločitvam v neformalnih skupinah in sprejemanju že vnaprej pripravljenih odločitev.

Čeprav so ponekod tudi ugodni odmevi na separat »Kritična analiza delovanja subjektivnih dejavnikov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja«, menimo, da kljub naštevanju neuresničenih odnosov in nalog za delovanje sindikalnih organizacij nima prave vrednosti. Vsaj takšne ne, da bi lahko koristil tistim organizacijam in organom, ki zaostajajo pri uveljavljanju sindikata kot razredne organizacije delavcev in njihovo orodje za uresničevanje ustavno zagotovljenega položaja, in tudi tistim ne, ki so korak naprej, saj jim daje premalo prvin za to, da bi se na podlagi spoznanj iz analize potrdile in poiskale ustrežnejše metode dela za mobilizacijo delavcev pri reševanju vseh težav v samoupravnem okolju in v družbi.

Marjan Horvat

Porazdeljeno energetsko breme

Čeprav se bo zgodilo na 1. aprila dan, gre za resno zadevo. Začel bo veljati novi tarifni sistem, usklajen z drugimi republikami in pokrajinami. Nastajal je kar pet let. Že takrat se je namreč pokazalo, da v doslej veljavnem zevajo precejšnje vrzeli.

Tarifni sistem je pač tisti spodbujevalni mehanizem, ki bi moral porabnike voditi k smotrni porabi elektroenergetskih zmogljivosti. Potemtakem naj bi uravnovešal porabo in proizvodnjo. Prav ta »naj bi« so že omenjene vrzeli, ki jih bo zapolnil novi sistem.

Menda bo največja sprememba ukinitve porabnikov električne energije, ki smo jim

doslej rekli »posebni odjemalci«. Pomembna novost so tudi sezonske cene. Vsi porabniki bomo imeli zimsko sezono od 1. oktobra do 31. marca. Vmes bodo za vse jugoslovanske porabnike električne energije veljale poletne cene, za polovico nižje od zimskih.

Osnovno načelo, ki je krojilo novi sistem, je enostavno — vsak porabnik naj krije toliko stroškov, kot jih povzroča elektrogospodarskemu sistemu. Gre torej za bistveno preazporeditev bremen krija teh stroškov. Še konkreten primer — za TGA Kidričevo bo elektrika dražja za približno 11 odstotkov, podobno velja za obrt, gostinstvo, nekatere in-

dustrijske veje, gospodinjstva pa bodo plačevala za dobrih 13 odstotkov več.

Preračunavanja pokažejo, da novi sistem kljub vsemu ni tako strogo ekonomski. Kljub tistim 13 odstotkom bodo gospodinjstva še vedno pokrivala le 85 odstotkov stroškov, ki jih resnično povzročajo sistemu. Snovalci novega tarifnega sistema pravijo temu, da »zasledujejo narodnogospodarski in socialni vidik tarifiranja«. Gotovo pa drži, da vse te spremembe elektrogospodarstvu ne prinašajo večjega dohodka in da gre le za pravičnejšo porazdelitev bremena med posameznimi odjemalnimi skupinami.

Ciril Brajer

INTEGRACIJE V GOSPODARSTVU

Janez Jarošek
Vladimir Perlot
Veljko Ribič
Ljiljana Sočan
Josip Zupanov

Delavska enotnost

KAKO GOSPODARIMO

Vrhovi gora so videti bliže, kot so v resnici

Pravijo, da ni dobro obljubiti, če se obljube ne da držati. Prav to se je te dni zgodilo zvezni vladi, ko ni uspela držati obljube (Milke Planinc), da bo letos konec tako imenovanih sivih cen surovin in reprodukcijskih materialov, iz domačih virov. Sive cene so razni dodatki k osnovni, uradni ceni, kakršnih ne poznajo nikjer po svetu in s katerimi si naša primarna industrija pomaga iz cenovnih in dohodkovnih zagat na račun predelovalcev in kupcev končnih izdelkov. Tako denimo železarne zaračunavajo k »uradni« ceni pločevine še dodatek za njeno zvijanje v kolobarje, dodatek za vezanje kolobarjev, za rezanje na določeno širino, pa za debelino pločevine... Tudi po svetu poznajo podobne podatke: toda zaračunavajo jih samo, kadar z njimi ustrežejo posebnim željam posameznega kupca. Pri nas jih zaračunavajo za povsem normalna opravila (vezanje v kolobarje) in za povsem normalne širine in debeline itd. Skratka, gre za nategovanje cene do te mere, da je moč vnanjo spraviti vse svoje stroške, bodisi upravičene ali neupravičene. Tudi zaradi tega je naše jeklo na domačem trgu od 20 do 80 odstotkov dražje od uvoženega enake kakovosti — po vseh plačanih uvoznih davkih in glede na tečaj dinarja.

Takšni svobodi pri oblikovanju cen je sklenila napraviti konec zvezna vlada, ki je lani jeseni napovedala, da bodo sive cene vključene v uradne in jih bo posledaj tudi statistika prikazovala. Zato da bi statistični skok cen na začetku leta izjemno visok — toda le statistični, ker bo le-ta zajela novi podatek.

Teleksi, ki so jih te dni dobivali kupci in porabniki izdelkov črne metalurgije, pa dokazujejo drugačen položaj. Ne samo da so sive cene ostale sive, ampak so se povečale hkrati z osnovnimi, uradno priznanimi cenami. Le-te so se povečale (z veljavnostjo od 17. marca dalje) od 30 do 40 odstotkov, prav za toliko pa tudi dodatki k cenam.

Kakšna bo reakcija kovinsko-predelovalne industrije, pa zdaj še ne vemo. Brez dvoma bo tolikšne podražitve težko prenesla, zlasti tiste organizacije združenega dela, ki veliko izvažajo in tiste, ki izdelujejo izdelke za široko porabo. V enakem položaju pa je seveda tudi elektroindustrija. Tema panogama, pa še kakšni povrh, se bo konkurenčna sposobnost precej zmanjšala, tako doma, posebno pa na tujem trgu, kjer se že zdaj komaj otepa močnejše, spretnejše in tudi strokovno cenejše konkurence.

Kaj zdaj? Bomo potegnili zvezno vlado »za jezik«? Verjamemo, da tega problema in fenomena jugoslovanskega gospodarstva, sivih cen namreč, ni bilo mogoče odpraviti po hitrem in preprostem postopku.

Ne kaže torej drugega, kot da se sprijaznimo z ugotovitvijo, da je napake mnogo lažje delati kakor jih odpravljati in da bo pot do stabilizacije bistveno daljša in težja, kakor smo nemara še zdaj pripravljani priznati.

Boris Rugelj

Iskrina Tovarna televizijskih sprejemnikov Pržanj tokrat brez izgube

Uspešno poslovanje je uspešna prodaja

V Tovarni televizijskih sprejemnikov v Pržanju, tozdu Iskrine Industrije širokopotrošnih izdelkov, so si te dni globoko oddahnili. Izračun lanskoletnega prihodka in obračun stroškov je pokazal, da so lani poslovali na tako imenovani pozitivni ničli. Boren uspeh, bi dejali. Toda kdor je vedel, da je ta temeljna organizacija imela še po devetmesečnem obračunu 270 milijonov dinarjev izgube, mora priznati, da so naporu delavcev in nove cene izdelkov vendarle obrodili dober sad.

Trije dejavniki so bistveno vplivali na odpravo izgube v zadnjih treh mesecih lanskega leta: precej večja proizvodnja in prodaja na domačem trgu ter ugodnejši tečaj dolarja pri povečanju izvoza — To pa pomeni, da so v prvi polovici leta in še dlje ti dejavniki kvarno delovali. Direktor tozda Ivo Štemberger njihov vpliv opiše takole: »Lanski načrt smo zelo solidno postavili in bi ga v normalnih gospodarskih razmerah tudi dosegli. Toda podirali se je začel že na začetku leta: domače cene so bile praktično zamrznjene do avgusta, mnogo prepočasni — da bi bila prodaja donosna — pa je padal tudi tečaj dinarja. Ker so hkrati nemoteno

rasle cene reprodukcijskega materiala, nam ni prav nič pomagalo, da smo zaradi težav pri uvozu precej več materiala kupovali doma ali na klirinškem trgu. Dodajmo še neredno dobavo polizdelkov in dobimo omenjenih 270 milijonov dinarjev izgube tri mesece pred koncem leta!«

Tovarna televizijskih sprejemnikov tako lani ni dosegla načrta. Zaostala je za 8 indeksnih točk pri celotnem prihodu, pri izvozu pa celo za 28 indeksnih točk. Izvoz pa je glede na prejšnje leto povečala kar za 90 odstotkov (na konvertibilni trg za 72%). Letošnji gospodarski načrt je sestavljen na podlagi lanskih izkušenj. Izdelali naj bi za dobrih trideset odstotkov več izdelkov kot lani (vrednostno 88% več), izvoz pa naj bi se povečal za 29 odstotkov. Čeprav so imeli lani nekaj težav z avtoizvozom, predvsem ne pri kreditiranju priprave izvoza. Lani na primer je ta tozdel imel na voljo prav toliko posojila za pripravo izvoza, čeprav se je le-ta povečal kar za 90 odstotkov. Vse to ovira gospodarsko načrtovanje, še slabše pa bo, ko izdelki ne bodo več dostopni večini kupcev in ko se bo trg napolnil z njimi. Za zdaj še dobra prodaja je verjetno neke vrste labodji spev za potrošne izdelke trajnejše vrednosti.

»Za nas je večji izvoz ena najpomembnejših poslovnih usmeritev zdaj in v prihodnje,« trdi direktor Štemberger in dodaja: »Velikanska ovira pa bodo cene vhodnih materialov in pa način

obračunavanja tečaja dolarja, ki je za naše potrebe prepočasen. Predlagamo, da bi mesečno ocenjevali gibanje tečaja in s tem v skladu spreminjali cene reprodukcijskega materiala. Toda dobavitelji nad tem niso navdušeni, bolj jim ustreza, da svoje cene navijejo že na začetku leta. Nam pa, ki od dobaviteljev kupimo, preden smo svoje izdelke prodali, zdaj ko prodaja usiha, naval dobaviteljev na cene nikakor ne gre v račun in obračun.«

Vprašanje pa je tudi, kako se bo letos družba držala obljub, da bo podpirala izvoz s tečajem dinarja, s posojili za pripravo in pospeševanje izvoza itd. V Iskrini Tovarni televizijskih sprejemnikov mislijo, da te obljube doslej niso bile izpolnjene, predvsem ne pri kreditiranju priprave izvoza. Lani na primer je ta tozdel imel na voljo prav toliko posojila za pripravo izvoza, čeprav se je le-ta povečal kar za 90 odstotkov. Vse to ovira gospodarsko načrtovanje, še slabše pa bo, ko izdelki ne bodo več dostopni večini kupcev in ko se bo trg napolnil z njimi. Za zdaj še dobra prodaja je verjetno neke vrste labodji spev za potrošne izdelke trajnejše vrednosti.

Boris Rugelj

Energetske igre brez meja

Ko je Janez Zemljarič, podpredsednik zveznega izvršnega sveta, nedolgo tega obiskal skupnost jugoslovanskega elektrogospodarstva, se je rudarjem in delavcem elektrogospodarstva zahvalil za res velik napor v težkih energetskih razmerah.

Žal pa ni ostalo le pri zahvali. Janez Zemljarič je ostro obsodil »vse tiste, ki so nedovoljeno jemali električno energijo iz zahodnoevropskega elektroenergetskega omrežja in s tem pripeljali do nevarnosti, da bi sistem naše države ostal brez njihove pomoči.«

Podrobnejše pojasnilo smo našli med informacijami slovenskega elektrogospodarstva. Njegova dispečerska služba meni takole: »Jugoslovanski elektroenergetski sistem je ves letošnji januar obratoval sporedno z omrežjem UCPT. To obratovanje je pomagalo omiliti težave pri preskrbi z električno energijo v državi. Vendar pa je zaradi nespoštovanja dogovorjenih dobav električne energije iz tega omrežja prišlo do velikih dnevnih in urnih prekoračitev odjema.«

Zadeva je še kako resna. Res smo lažje prebrdili januar, toda z mednarodnimi dogovori te vrste se ne kaže igrati. Vse članice UCPT so ostro (upravičeno kajpak) protestirale. Vsaj na našo republiko ti očitki ne letijo, saj Slovenija ni bila udeležena v odstopanjih več kot to dopuščajo dnevne tolerance.

In kakšne so lahko posledice tega poigravanja? UCPT bi našo državo kaj lahko izločil. To bi seveda krepko zamajalo stabilnost obratovanja celotnega jugoslovanskega elektroenergetskega sistema.

V sporočilu za javnost smo lahko sredi januarja prebrali, da je jugoslovanski uvoz elektrike dosegel 18,4 milijona kilovatnih ur. Kar dobrih 7 milijonov kilovatnih ur smo odvzeli svojevoljno. Po pogodbi bi iz zahodnoevropskega omrežja lahko uvozili le 11,3 milijona kilovatnih ur. Tako svojevoljno so ravnala elektrogospodarstva BiH, Makedonije in Kosova.

Odločili so se torej, da si prilastijo toliko energije, kot je pač porabijo, namesto da bi porabo prilagodili razpoložljivim količinam. Saj stiska je res bila v tistih mrzlih januarskih dneh — toda spomnimo se, da smo imeli v Sloveniji v najbolj kritičnih treh dneh redukcije. Z njimi je naše elektrogospodarstvo nasilno zmanjšalo porabo za več kot tri milijone kilovatnih ur. Neljub ukrep, toda smotrno in končno pošten. Pogodba je pogodba in ne verjamemo, da bi imeli evropski elektrifikarji kaj dosti poslušati za naše neodgovorne igrice. Končno imamo za to lepo domače ime.

Ciril Brajer

Sejem gradbeništva in gradbenih materialov v Gornji Radgoni

Velika priložnost

Uspešnost gradbeništva je v teh gospodarskih razmerah odvisna od mnogih dejavnikov, med drugim tudi od tega, kako se bodo investitorji, projektanti, graditelji, proizvajalci in prodajalci gradbenih materialov in opreme povezali in skušali najti ustrezne modele za varčno in kakovostno zidavo. Priložnost za to je tudi na sejmu gradbeništva. Na njem bodo predstavili prostorsko načrtovanje in projektiranje, gradbene materiale, visoke in nizke gradnje, vodogradnje, prezračevanje in ogrevanje ter stroje in opremo.

Razstavljalci so pokazali izredno zanimanje za udeležbo na sejmu, do 10. februarja, ko je potekel rok za prijave, so bili že oddani vsi pokriti prostori, zaseden pa je tudi večji del zunanjih površin, kjer bo razstavljena v glavnem mehanizacija. Na sejmu bodo sodelovali izdelovalci gradbenih in izolacijskih materialov, keramiki, predstavniki lesne industrije, proizvajalci opreme in mehanizacije ter projektantske organizacije, skratka, ves gradbeni inženiring. Pričakujejo pa tudi mednarodno udeležbo, predvsem tistih, ki poslovno sodelujejo z našimi gradbeniki. Precej bo tudi računalniške

***** časopis za rekreacijo, oddih in šport

UTRIP

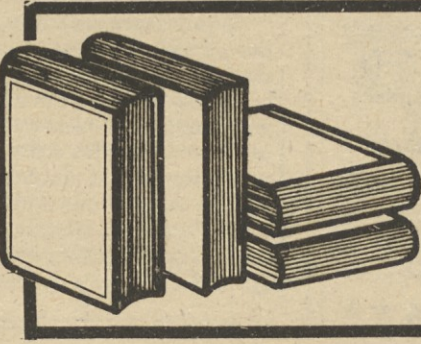
opreme, ki se vse bolj uveljavlja v gradbeništvu, predvsem v procesnem projektiranju, razstavljeni pa bodo tudi računalniki Commodore, ki jih sejem uvaža za potrebe osnovnih šol v Pomurju.

Tako kot kmetijske bo tudi gradbeni sejem spremljal bogat strokovni program, ki postaja značilnost radgonskih sejmskih prireditvev. Osrednjo pozornost bodo namenili izobraževanju kadrov v gradbeništvu, usmerjanju mladih v gradbene poklice, en dan pa bodo namenili predstavitvi jugoslovanskega gradbenega šolstva. Razpravljali bodo o računalniškem projektiranju gradbenih konstrukcij in predstavili programsko opremo za analizo toplotnega delovanja

konstrukcijskih sklopov. Pripravili bodo tudi posvetovanje o gradbeni mehanizaciji in opremi, od razvoja doma in v svetu, do komercialne predstavitve razvojnih programov domače industrije, posebno novosti. Največjo pozornost bo verjetno pritegnilo posvetovanje o graditvi hidroelektrarn na Savi in Muri, ki bo zajelo projektiranje in ekološke vidike. Zvrstila pa se bodo tudi druga posvetovanja in predavanja o izrabi sončne energije in toplotnih črpalk, porabi premogovega prahu za industrijo gradbenih materialov ter problematiki stanovanjske zidave.

Obeta se nam torej »pretres« jugoslovanskega gradbeništva od 1. do 6. aprila v Gornji Radgoni.

Janez Votek

Obiščite knjigarno Delavska enotnost Tavčarjeva ulica 5

NAŠA TEMA: KRAJŠI DELAVNIK

Šestilo za elipse

Postopni prehod na krajši delavnik v Sloveniji, kot kaže, razen sindikatov nikogar preveč ne vznemirja niti ne obremenjuje. Resda je predviden za konec stolletja, vendar vse kaže, da bodo vsaj tako dolge že samo priprave nanj.

Videti je, da smo v danih okoliščinah tako obremenjeni s kratkoročnimi cilji, nalogami in rešitvami, da nam je že prst pred nosom videti zelo daleč.

Prav tako kaže, da s taksnimi delovnimi navadami, organizacijo dela in delovnimi učinki ni moč vzdržati galopa z omni v enako ali bolj razvitem svetu, kjer delajo več in bolje.

Ob zastareli opremi, kot je to primer pri nas, ostajajo kratkoročni ukrepi s sila kratkoročnimi rezultati in nepredvidnimi posledicami. In ker vrsta teh naših kratkoročnih ukrepov in rešitev meji na razporedje narodnega gospodarstva (bogastva), je na dlani, da tovrstne rešitve povzročajo vse večjo zastarelost opreme, rojevanje vse več invalidov, vse hušje onesnaževanje okolja in vse globlje siromaštvo.

Tipjanja okoli krajšega delavnika

Ali nekateri res ne bi več naredili

Na 10. kongresu Zveze sindikatov je bil med nalogami sindikata sprejet tudi sklep, da morajo poskrbeti za priprave na prehod na krajši delavnik. Razprave o delovnem času, njegovem izkoristku, storilnosti, gospodarnosti in vsem, kar je z njim v zvezi, so zdaj bolj zjod manj v ospredju. V zadnjem času nekateri gospodarstveniki in politiki vidijo v skrajšanem delovnem času poleg drugih pridobitev tudi nova delovna mesta.

V poldrugem stoletju nazaj se je delovni čas v svetu in pri nas skrajšal skoraj za polovico. Najprej so morali delodajalci skrajševati delovni dan, po prvi svetovni vojni pa tudi delovni teden. V novostanovljeni kraljevini Jugoslaviji so uvedli 48-urni delovni teden. Leta 1965 pa smo pri nas prešli na 42-urni delovni teden, ki je zdaj v Evropi med najdaljšimi.

Toda ta naš 42-urni tednik v resnici ni tako dolg, kot je svet o njem zmotno prepričan. Mi namreč v »delo« štejemo tudi odmor. Dolgost našega delavnika pa dobi stvarnejše razsežnosti, če upoštevamo vsaj del rezultatov različnih analiz, izračunov in mnenj, po katerih naj bi od dejanskih 39,5 ur (odsteli smo polurni odmor) delali v resnici le polovico ali še tega ne.

V slovenskih sindikatih je že pred stabilizacijo veljal ključ za blaginjo delavca: za odstotek večja produktivnosti in za toliko manj bolniških. Vodstvo slovenskih sindikatov te rešitve ni ponujalo tja v en dan, niti na pamet, dasiravno je res, da sta tako izkoristek delovnega časa na Slovenskem kot tudi stabilnost le nekoliko višja od jugoslovanske. Vprašani dejanskega delovnega časa in produktivnosti spadata med naše fenomene.

Le težko bi po svetu našli delavca, ki bi v 7,5 ure delal dejansko le dve, mnogi med njimi komaj tri, velika večina pa štiri ure. Odraz takšnega dela je tudi storilnost. Ta je v zadnjih petnajstih letih nenehno padala in šele lani smo dosegli skromno rast v višini 1,2 odstotka. Zato ni nič čudnega, če je tudi do štirinast

manjša kot v industrijsko razvitih državah. V kolikšni meri je torej upravičena bojazen nekaterih, ki menijo, da ob skrajšanem delavniku nekateri ne bi nič več delali? Vzrokov za nizko storilnost pri nas je več. Nekateri menijo, da je osnovni vzrok slaba izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti, drugi slaba organizacija dela in preveč zaposlenih. Tretji pravijo, da je krivo slabo nagrajevanje delavcev. V slovenskih sindikatih trdijo in vztrajno, da se mora skrajšanje delavnika opirati na produktivnejše zaposlovanje že zaposlenih, predvsem pa na podaljšanje obratovnega časa. S tem bi drago proizvajalno opremo gospodarnje izkoristili. Znano je, da smo z leti načrtno opuščali trizmenko delo. Prav tako

vemo, da so stroji in naprave v trizimenski časovni organiziranosti izkoriščeni komaj polovico, pri dveizmenskem delu 25 in v enoizmenskem komaj 22-odstotno. Iz različnih vzrokov pa v vsaki izmenici stoji vsaj vsak deseti stroj. Vsem tem številkam, analizam ali predvidevanjem v brk so drugod po domovini smejeje ugriznili v ta problem in tako denimo v Srbiji že v skoraj 150 delovnih organizacijah skrajšali delavnika. Dosežki v prid skrajšanju delavnika so vidni tudi v Sloveniji, dasiravno jih potjujejo neza-

želeni in skrajno odvratni pritožbi jemi družbene prisile — prisiljeni uprave. Kjerkoli je moralna družba poseči vmes, so »čež« uspeli spremeniti svoje gospodarske, izenada so uvedli in dosegli smotrno gospodarjenje, dvignili storilnost; vsaj na začetku je bilo povsod tudi zadostno voilstvo delavcev večje. Torej v Sloveniji zavestno planiramo dodati še oskrbo na trg. V takšnih razmerah ni možnosti za skrajšanja ga časa. ca Ferenc: zerve so v še jsi aniziranosti izvondnje

ali še več leti prinesli iz skrajšanem delovnem času? Torej v Sloveniji zavestno planiramo dodati še oskrbo na trg. V takšnih razmerah ni možnosti za skrajšanja ga časa. ca Ferenc: zerve so v še jsi aniziranosti izvondnje

Janez Sever

Janez Lenasi:

Težave so s preusmeritvijo miselnosti, ne proizvodnje

V zdajšnjih okoliščinah ni mogoče izboljšati produktivnosti, izboljšati izrabo strojev in omiliti težavnost najbolj ogroženih delovnih mest, s tem pa seveda priti tudi do boljše zaposlitve že zaposlenih in do možnosti dodatnega zaposlovanja.

Zakaj se torej nič ne premakne ali zakaj torej tudi to, še kako pomembno vprašanje, premikamo tako počasi naprej? Vzrokov je, kot ponavadi, več. Eni so zadovoljni, da je tako, kot je, drugi iščejo izvirne rešitve in recepte, večina pa še ne doživlja stresov ob tem, kaj čaka te in prihodnje generacije.

Janez Sever

delo, čeprav naši tekstilci dosegajo in presegajo evropsko produktivnost. Zanje je značilno in zanimivo, da so se za takšno gospodarjenje sami odločili, brez kakršnekoli prisile ali spodbude »od zgoraj«; izbrali so svoje možnosti, čeprav dosegajo te rezultate z zastarelo opremo.

Pri nas ni težav s preusmeritvijo proizvodnje. Težave nastopijo in so s spreminjanjem miselnosti. Krčevito se namreč oklepamo ustaljenih načinov, iz naših glav ne moremo izriniti navad, ki s gospodarjenjem in prostim trgov nimajo nobene zveze. Zaradi svetovnih cen in naše tehnološke zaostalosti pa moramo to nadomestiti z nizkimi osebnimi dohodki. Ta razmerja so že 1 proti 4!

Če bi hoteli naša prizadevanja za večjo izkoriščenost tudi v resnici uresničiti, tega ne bi zmogli na račun delavca, temveč z uvajanjem avtomatizacije in z robotizacijo. Jasno je namreč, da ima takšna storilnost na tako zastareli opremi, kot je zvečina naša, tudi svojo ceno, svoje kvarne posledice. In to so vse več invalidov, boleznin in onesnaženj okolja.

V Sloveniji se moramo zavedati, da nimamo dosti prostora za uvajanje nove industrije. Prav tako ne moremo v nedogled uvažati tuje delovne sile, ki je pridruga. Zato je rešitev v dvoizmenskem delu in v boljšem izkoristku delovnega časa.

Po moje bi nezaposlenost pri nas hitreje odpravili s resničnim spodbujanjem drobnega gospodarstva in obrti. Zal smo to drobno gospodarstvo in obrt zadušili s predpisano režijo, ki onemogoča razvoj in učinkovitejšje gospodarjenje ter s tem večje asociacije.

Edini izhod iz krize in možnost za vključitev v svetovno gospodarstvo je pri nas samo izvoz. Torej storilnost, ki bo s kakovostjo dosegala in presegala ponudbe na svetovnem trgu, čeprav bomo morali to še nekaj časa dosegati z zastarelo in dotrajano opremo.

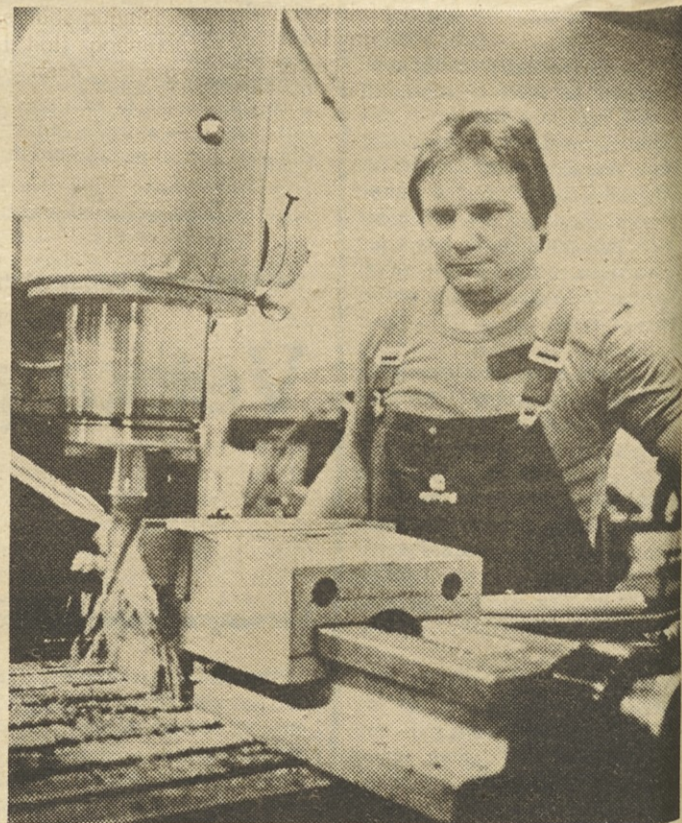
Nikjer po svetu, razen pri nas, ni primera, da bi z izvozom surovin

dosegali večje gospodarske učinke kot z izvozom končnih izdelkov. Zdjaj pa pogledjmo našo lesno industrijo. Ta ima dobiček le, če v obdelavo lesa čimmanj vloži. Torej je nekaj zelo narobe!

Jože Pikl:

Najprej doseči 42-urni delovni teden

Na račun izkoristka delovnega časa je pri nas precej kritik in še več očitkov. Pravzaprav v Gorenji in kot nekvalficirana delavdelu se je izobraževala, zdaj delavnika za splošne zadeve v tehnikah. amp priznati, da ne vem, kaj bi naredili s krajšim delovnim časom. Prav tako pa priznam, da je izkoristek delovnega časa v največji meri odvisen od organizacije dela. S tem seveda storilnost, ki je cilj vsakega

organizacijo dela, smo ob stiskalnici zaposlili dva delavca. Eden je stiskalnico vlagal pločevino, drugi je iz stiskalnice jemal odrezke. Storitnost se je povečala, torej se je hitrost tekočega traku je znana in merljiva. Tako je pri nas do potrebe delavcev in za organizacijo dela. Torej pol ure odmora in dvakrat po deset minut časa za osebne potrebe delavcev. Ostalih 30 minut je načrtovanih za morebitne izgube zaradi slabe organizacije dela, ne-predvidenega loma strojev ali celo nediscipline. — Strokovnjaki menijo, da so vaši tekoči trakovi najhitrejši v Evropi. Imamo pa tudi podatek, da ste pred časom uspeli povečati produktivnost za 40 odstotkov. ... Vprašanje o hitrem ali počasnem tekočem traku je zelo široko. Ne vem, ali mislite, da naši tekoči trakovi dosegajo največjo hitrost ali da je delo tako organizirano, da so najboljše izkoristeni. — Trdim, da nam ob tej organi-

zaciji dela in ob tej tehnologiji ostaja še vedno neizkoriščenih 13, mogoče celo 14 odstotkov delovnega časa. To je objektivna dejavnost za še večjo storilnost. Hitrost tekočega traku je znana in merljiva. Tako je pri nas do potrebe delavcev in za organizacijo dela. Torej pol ure odmora in dvakrat po deset minut časa za osebne potrebe delavcev. Ostalih 30 minut je načrtovanih za morebitne izgube zaradi slabe organizacije dela, ne-predvidenega loma strojev ali celo nediscipline. — Strokovnjaki menijo, da so vaši tekoči trakovi najhitrejši v Evropi. Imamo pa tudi podatek, da ste pred časom uspeli povečati produktivnost za 40 odstotkov. ... Vprašanje o hitrem ali počasnem tekočem traku je zelo široko. Ne vem, ali mislite, da naši tekoči trakovi dosegajo največjo hitrost ali da je delo tako organizirano, da so najboljše izkoristeni. — Trdim, da nam ob tej organi-

zaciji dela in ob tej tehnologiji ostaja še vedno neizkoriščenih 13, mogoče celo 14 odstotkov delovnega časa. To je objektivna dejavnost za še večjo storilnost. Hitrost tekočega traku je znana in merljiva. Tako je pri nas do potrebe delavcev in za organizacijo dela. Torej pol ure odmora in dvakrat po deset minut časa za osebne potrebe delavcev. Ostalih 30 minut je načrtovanih za morebitne izgube zaradi slabe organizacije dela, ne-predvidenega loma strojev ali celo nediscipline. — Strokovnjaki menijo, da so vaši tekoči trakovi najhitrejši v Evropi. Imamo pa tudi podatek, da ste pred časom uspeli povečati produktivnost za 40 odstotkov. ... Vprašanje o hitrem ali počasnem tekočem traku je zelo široko. Ne vem, ali mislite, da naši tekoči trakovi dosegajo največjo hitrost ali da je delo tako organizirano, da so najboljše izkoristeni. — Trdim, da nam ob tej organi-

Demografi bijejo plat zvona

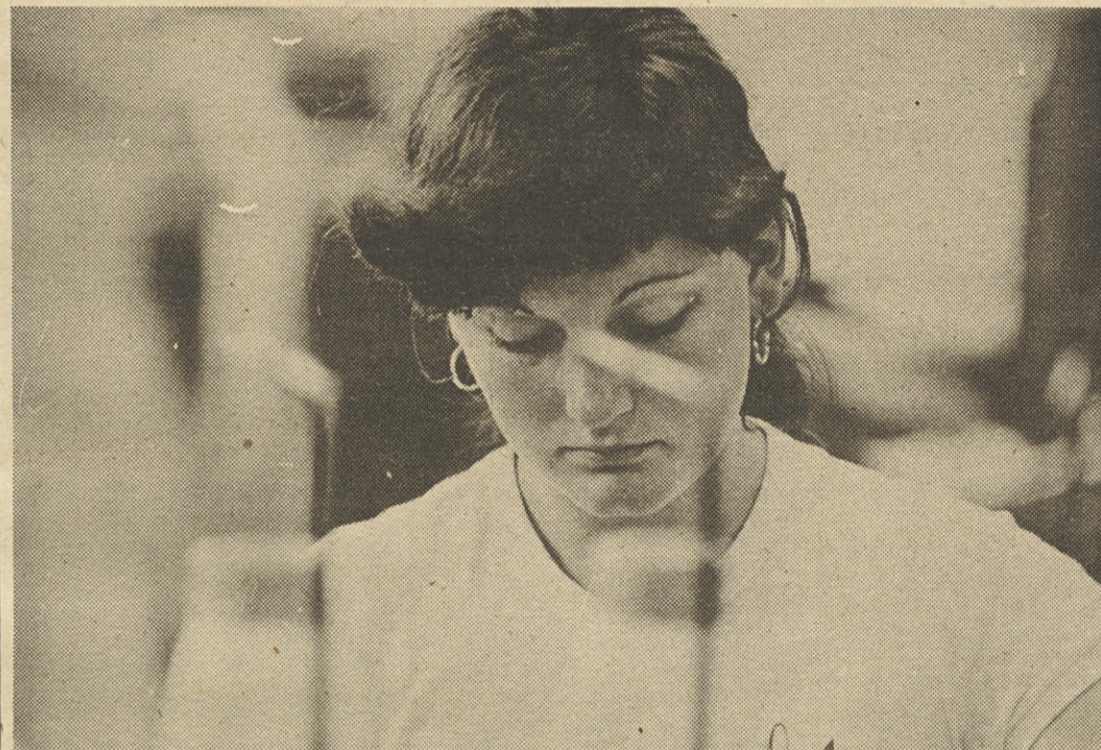
Materinstvo: breme ali radost

Vsaka Slovenka bi morala v povprečju roditi vsaj 2,15 otroka, če bi hoteli, da bi nas bilo tudi po 25 milijonov. Ker pa vemo, da približno deset odstotkov žensk oziroma parov ne more imeti otrok, bi morala v resnici vsaka Slovenka roditi v povprečju 2,55 otroka ali preprosteje povedano, vsaka druga pa tri otroke, da bi bili lahko brez skrbi, da se naše število ne bo zmanjševalo.

Pravzaprav je za vse razvite predele sveta značilno, da rodnost pada, za nerazvite pa, da imajo pri hiši toliko otrok, kot jih da bog. V Jugoslaviji je tako na Kosovu. Najmanjšo rodnost v naši državi imajo Vojvodina, ožja Srbija, Hrvaška in v zadnjih letih tudi Slovenija.

Želje in možnosti

Če pogledamo malce v preteklost, vidimo, da je Slovenka leta 1970 v povprečju rodila 2,18 otroka; leta 1979, ko je bil pravi rodnostni razmah, pa 2,22. Po tem letu je začela rodnost padati, saj je manj kot 2,15 otroka, kar z drugimi besedami pomeni, da se naše prebivalstvo ne obnavlja in da nas bo v prihodnje manj kot danes. Zato ni čudno, da naši demografi bijejo plat zvona. Naj za ponazoritev navedemo zahodnonemški primer. Zahodne Nemke so v začetku 80. let rodile v povprečju 1,42 otroka — torej še precej manj kot Slovenke. Kaj to pomeni za Zahodno Nemčijo? Če bi ostali pri tako majhni rodnosti vse do leta 2030, bi se prebivalstvo zmanjšalo od sedanjih 58 na manj kot 40 milijonov. Ne pozabite pa, da nas je Slovencev malo

— le 2 milijona. Torej je naš narod ogrožen!

Ko smo spraševali Slovenke, koliko otrok si želijo in koliko jih v resnici imajo, smo ugotovili, da bi jih večina imela več, če bi bile v naši družbi boljše ekonomske, socialne in druge razmere. ... Seveda ni mogoče reči, da pri nas nismo nič naredili za otroke in za družino. Vrtili, šole, zdravstveni domovi so tudi s samopri-spevkom rasli kot gobe po dežju. Dobro imamo organizirano službo za nosečnice in otroke. Vsak novorojenček dobi ob rojstvu tudi paket, najbolj socialno ogroženi otroški dodatek, vsi otroci do 15. leta imajo brezplačna zdravila, mati oziroma oče lahko ostaneta na porodniški

in tisti čas prejemata 100-odstotno nadomestilo osebnega dohodka v preteklem letu, prav tako lahko ostaneta doma eden od staršev, če otrok zbolí in za to dobi 100-odstotno nadomestilo. Kot kaže, pa vse to ni dovolj močan magnet, da bi se Slovenci odločili za številnejše družine. Zdjajšnja porodniška, ki traja 246 dni, se zdi vsem — še posebno pa zdravnikom — mnogo prekratka. Toda kako naj ženska, ki je na vdolnem mestu, ostane doma več kot leto dni? Tudi na to so zakonodajalci mislili. Prvih 105 dni mora ostati doma mati, ostalih 141 dni pa lahko izkoristi oče. Toda le redki očete izkoristijo to ugodnost. Bo kaj drugače, če bo porodniška podaljšana za tri mesece? Najbrž ne!

Nagrada za več otrok

Izhod iz te hude populacijske stiske? Ljudi bolj spodbujati k temu, da bi imeli več otrok. Predvsem pa dati mladim delo, jim zagotoviti vsaj najskromnejšo stredo nad plačo, mesto v jaslih, pa tudi denarno nagrado, če imajo več otrok. Vse to pa bo zdaj, ko smo v hudi gospodarski krizi, težko izvedljivo. Denarja je malo, zato se čedalje bolj prenaša skrb na otroke z ramen družbe na starše. Slovenci pa zato načrtujejo in izračunajo. Vse imajo raje manj otrok kot več. Zavedajo se namreč, da lahko zaides v revščino; da postaneta hud socialni problem, če imajo štiri ali več otrok. Tu bomo morali narediti, če nečemo postati narod starcev in stark. Neva Železnik

Sodišče združenega dela se s stališčem komisije oziroma delavskega sveta ni strinjalo in je ugotovilo, da delavki delovno razmerje ni prenehalo. Delavka namreč ni podala izjave o prenehanju delovnega razmerja (ni odgovedala delovnega razmerja), ampak je podala le pobudo za sklenitev pisnega sporazuma o prenehanju delovnega razmerja. Tak sporazum je odvisen od volje delavca in pristojnega samoupravnega organa, zato lahko poda pobudo bodisi delavec bodisi samoupravni organ ali celo poslovodni organ delovne organizacije. Sama pobuda ne more biti razlog za prenehanje delovnega razmerja, ker je pravni temelj za prenehanje šele sklenjen pisni sporazum med delavcem in pristojnim samoupravnim organom. Vse do sklenitve takega sporazuma lahko tisti, ki je dal pobudo, le-to umakne in prenehanje sporazuma, kar pa seveda ne velja za izjavo, s katero odpoveduje delovno razmerje.

Komisija za delovna razmerja bi morala ugotoviti, da je delavčeva pobuda umaknjena, torej da je delavka spremenila svoje stališče in da na sporazum o prenehanju delovnega razmerja ne bo pristala. Prav zato bi moral tudi delavski svet ugoditi njeni zahtevi, ker pa tega ni storil, je sodišče ugodilo zahtevku delavke in sprejete sklepe razveljavilo. I. Z.

VELIKA KNJIGA KRIŽANK

za razvedrilo, oddih, za preverjanje znanja

Delavska enotnost

★★★★★★★★

UIRIP

časopis za rekreacijo, oddih in šport

★★★★★★★★

KAKO GOSPODARIMO

Težave s pitno vodo

Vode dovolj
le na papirju

Ko doma odpiramo vodovodno pipo, navadno ne razmišljamo o količini, kakovosti in onesnaženosti pitne vode. Toda težave s pitno vodo prihajajo vse bolj v ospredje. Dvoje vprašanj se nam zastavlja: bo v prihodnje pitne vode dovolj in kakšne kakovosti bo. A kaže, da se resnosti teh vprašanj še marsikje ne zavedajo, saj bi lahko na prste rok prešteli slovenske občine, ki so lani izdale odlok o zavarovanju vodnih virov — še celo za meddržavni vodovod Mrzlek ni na voljo odloka o zaščiti Soče s pritoki. Vendar pa danes niso onesnažene samo reke in potoki, ogrožena je tudi podtalnica.

V Sloveniji veliko pitne vode dobivamo še vedno iz podtalnice. Čeprav je prekrita z večmetrskimi sloji gramoza, ponekod pa še s plastmi gline, je vendarle izpostavljena vplivom okolja. To se dogaja neposredno, to je z dotokom onesnaženih odpadnih voda, ali pa posredno, ko površinske reke in potoki napajajo podtalnico.

Glavni problemi na področju oskrbe s pitno vodo se kažejo predvsem v pomanjkanju vode,

Izsledki raziskav po vsem svetu kažejo, da so našli v vodah že nad 2000 različnih kemičnih snovi — onesnaževalcev, od tega v pitnih vodah kakih 750. Več kot 600 je organskih substanc. Mnoge so farmakološko aktivne, kancerogene (povzročajo raka) ali mutagene (povzročajo okvare na genih). Določiti, kolikšna je največja neškodljivost posamezne snovi, je zahtevno delo, povezano z dolgotrajnimi poskusi na živalih. Zato je malo snovi, za katere obstajajo normativi. Naš pravilnik o higijenski neoporečnosti pitne vode iz leta 1980 navaja med drugim največjo dopustno vsebnost za 34 onesnaževalcev, večina kovin.

slabši kakovosti in nedodelani zakonodaji,« poudarja republiški sanitarni inšpektor Andrej Knaus. »Zaradi pomanjkanja sredstev smo upočasnili reševanje tako pomembnega vprašanja za normalno življenje, kot je oskrba s pitno vodo.«

Pitna voda
za industrijo

Marsik je dobro pitno vodo potratno uporabljajo v industrijske namene. V mnogih deželah po svetu sme uporabljati industrija

Za otroke in mladino
STRIPI
MIKIJA MISTRA

Delavska enotnost

le tisto vodo, ki jo zajema iz rek ali potokov. Pri nas le redki razmišljajo o ponovni uporabi odpadnih voda, kar se je drugod po svetu že na široko uveljavilo. Tako se stanje slovenskih voda nasploh ne izboljšuje, čeprav je nesporna resnica, da se ni mogoče razvijati in hkrati uničevati okolja oziroma da je uspešen le tisti razvoj, ki upošteva varstvo okolja.

Značilnost oskrbe s pitno vodo pri nas je ta, da so domala zajeti že vsi klasični vodni viri — to so predvsem izviri in podtalnice — tako da jih je ponekod treba že bogatiti z dodatnimi viri (Ljubljansko polje), ponekod pa tovrstne raziskave še potekajo (denimo na območju Celja, Maribora, na Koprskem, Ptujemskem polju itd.).

Danes že tri četrtine Slovencev uporablja pitno vodo iz vodovoda. »Organizirana vodna oskrba pomeni, da imamo na voljo dovolj pitne vode, tako po kakovosti kot količini in neodvisno od mokrih ali sušnih obdobij v letu, povsod tam, kjer je vodovodno omrežje,« meni inž. Milan Arčon iz Zveze vodnih skupnosti. To pa je mogoče doseči le tako, da so zaščiteni vodni viri, ki napajajo vodovod, da je zagotovljeno redno nadzorstvo nad kakovostjo vode, da je po potrebi omogočena dezinfekcija vode, da je vodovodno omrežje zadosti razvejano in da ga upravlja strokovno osebje. Žal pa ti pogoji niso izpolnjeni v celoti.

Velika večina vodovodov je zastarelih in z razširitvijo zmogljivosti ne sledijo naraščajočim potrebam. Izgube v vodovodnih omrežjih so tako prevelike. »Naš cilj je, da bi bilo leta 2000 že 90 odstotkov Slovencev oskrbovanih s pitno vodo. Vsa naselja z nad tisoč prebivalci naj bi imela zavarovane vodne vire z odloki,« je dejal inž. Arčon.

Največja hiba vodovodnega omrežja so nezaščiteni vodni viri. Po zakonu so občine dolžne izdati odlok o zavarovanju vodnih virov, ki zahteva tudi varstvene pasove, predvsem pa sanacijski program, s katerim bi preprečili nenadzorovano ponikanje odpadnih voda, neurejeno odlaganje odpadkov, prevoz in skladiščenje nevarnih snovi na območju vodnih virov, neustrezno izrabo gramoza, pretirano uporabo biocidov v kmetijstvu in podobno.

Zapiranje posameznih
vodovodov

Če bi bila dovolj le zavest o nujnosti določenih ukrepov, potem zakonov sploh ne bi potrebovali. Več kot očitno pa je, da so nam zakoni še zelo potrebni. Sprejemanje odloka je sicer dolgotrajno, saj ga morajo podpreti malone vsi dejavniki v občini; prinaša obveznosti, hkrati pa omejitve določenih dejavnosti, za kar pa nimajo povsod dovolj poslušna, čeprav so onesnaženja pitne vode čedalje pogostnejša.

Da je to res, kaže zapiranje posameznih vodovodov, denimo v središču Maribora in v Rušah, ponekod pa je bila voda začasno oporečna, kot je bilo z rižanskim vodovodom in v Škofji Loki. Lani se je tudi razvedelo, da je s polikloriranimi bifenili onesna-

žen eden izmed največjih vodnih virov pri nas, Krupa v Beli krajini, ki je že tako znana po pomanjkanju vode. Tudi analize vode iz podtalnice v Celjski kotlini, na Sorškem in Ljubljanskem polju, pri Mengešu in na Dravskem polju so vse manj razveseljive. Z novo čistilno napravo, ki bo začela obratovati že prihodnji mesec, si bodo naposled tudi Celjani natočili čistejšo vodo.

Povsod tam, kjer razvijajo intenzivno kmetijstvo, je nevarnost, da bi lahko v pitno vodo zašle prevelike količine nitritov in nitratov. Tako se slabša podtalnica na Murskem polju. Zaradi poroznosti tal je dokaj slaba kakovost vode v Suhi krajini. Za kraško območje je namreč značilno, da je površje s številnimi podzemnimi razpokami in špranjami neposredno povezano s podtalnico, v katero tako rade pridejo odplake in rastlinska zaščitna sredstva, da industrijskega onesnaževanja niti ne omenjamo. Zato bi na taknem območju morala veljati strožja zaščita. Pohvaliti pa velja sezansko občino, ki je veliko storila za oskrbo prebivalcev Krasa s kakovostno pitno vodo, ki je je doslej vedno primanjkovalo. V Celju so izdali odlok o zaščitnih pasovih tudi za sosednjo občino Zalec, kar je eden redkih primerov sporazumevanja sosednjih občin na tem področju.

Zaostajanje
kanalizacije

Posebne pomena so v Sloveniji kanalizacijske komunalne naprave. »Ker zaostajamo s kanalizacijo in čistilnimi napravami za odpadne vode, nam slednje večkrat nenadzorovano uhajajo v podzemlje,« pravi inž. Arčon. Izmed večjih mest so se odločili zgraditi čistilno napravo le Kranj, Koper in Tolmin, s čimer se ne morejo pohvaliti niti Ljubljana, Maribor, Celje in Nova Gorica.

Ob tem kaže omeniti, da je v Sloveniji kakih 100 bioloških čistilnih naprav, ki tudi odvajajo odpadne vode in imajo zmogljivost milijon populacijskih enot, potrebovali pa bi jih najmanj štirikrat več. Od zgrajenih naprav pa delata le dve tretjini in še ti nezadovoljivo. »Težava je ta, da čistilne naprave niso pravilno dimenzionirane, narejene so za druge odpadke, vzdrževanje je zelo drago, primanjkuje pa tudi nadomestnih delov,« je med drugim dejal Tone Poljšak, predstavnik republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora.

In še inž. Milan Arčon: »Čistilne naprave nimajo pravega učinka. Sanirati bi morali najprej velike onesnaževalce, kajti dokler bomo sanirali le majhne, velike pa pustili, bo končni učinek majhen.«

Naj sklenemo z mislimi republiškega inšpektorja tov. Knausa: »Pitne vode je dovolj le na papirju. Tudi tam, kjer je zdaj voda neoporečna, bi morali misliti za naprej. Izvid o neoporečnosti neke vode danes še ne pomeni, da bo ta voda tudi jutri enaka. Voda je namreč vsak dan bolj izpostavljena onesnaževanju, zato ni logično pričakovati, da bomo imeli jutri več čiste vode kot danes.«

Marija Frančeskin

Z avtobusom iz hrvaškega Zagorja na delo v Maribor in nazaj

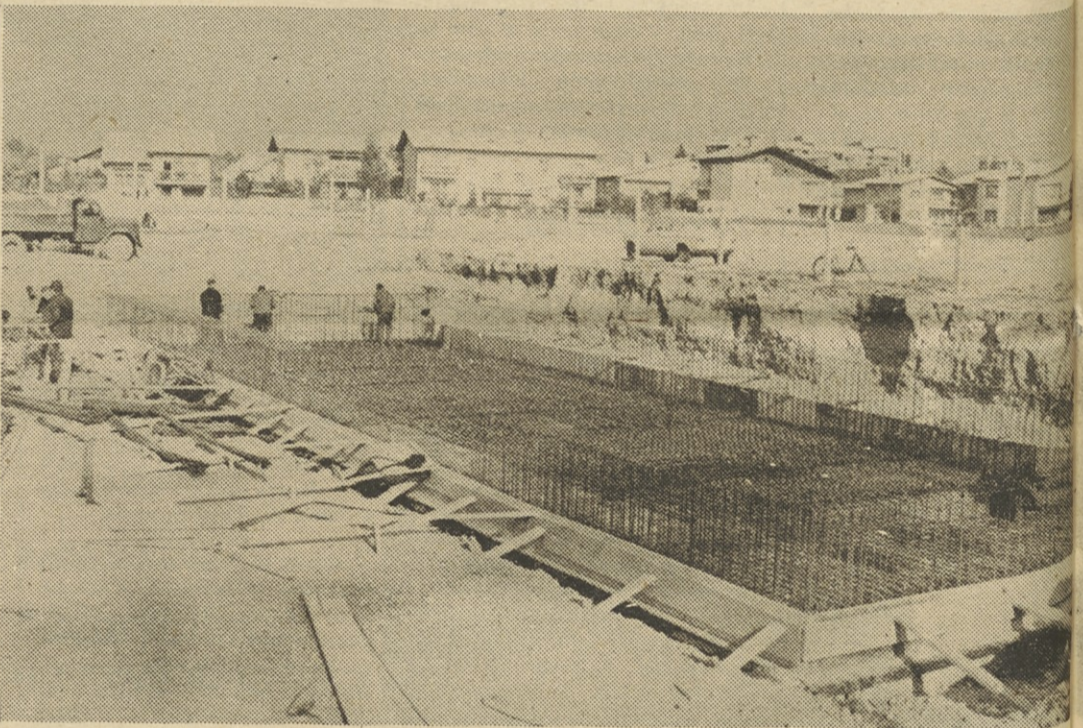
Pridobitev za Zagorce,
ki delamo v Mariboru

Mnoge mariborske organizacije združenega dela so poskrbele za avtobusni prevoz svojih delavcev, ki živijo v bližnji okolici Maribora. Bistveno manj pa je tistih, ki so prevoz organizirale tudi iz oddaljenih krajev, denimo iz hrvaškega Zagorja. Med njimi so mariborski Konstruktor, Stavbar in Gradisova temeljna organizacija iz Maribora. Dogovorili so se za avtobusni prevoz delavcev, ki so doma na Hrvaškem. Namenjen pa je tistim, ki bivajo ob cesti Ptuj in Ormož do Varaždina.

V Konstruktorju že sedmo leto vozi avtobus na delo 53 delavcev iz hrvaškega Zagorja v Maribor in nazaj.

Branko Hrženjak že sedem let vozi 53 delavcev Konstruktorja iz hrvaškega Zagorja v Maribor in nazaj.

Šele ko smo uliti ploščo, smo se odpeljali domov.

Kot je dejal Rafko Žagar, vodja splošne službe v kadrovskem sektorju tega kolektiva, je uvedbo avtobusa narekovalo več stvari. »Leta 1978 je začelo v delavskem naselju primanjkovati prostora za bivanje, zato smo iskali izhod iz zagate. Delavcem iz varaždinskega območja smo povedali, da razmišljamo o prevozu na delo in domov. Z našo namero so takoj soglašali. Tako so se stroški temeljnih organizacij znižali, saj ni bilo več terenskega dodatka. Tudi za delavce je bila dosti cenejša vsakodnevna vožnja kot pa življenje v Mariboru. Najpomembnejše pa je ugodno počutje delavcev, saj so tako lahko vsak dan z družino.«

In kako je s stroški oziroma cenami za prevoz?

»Delavec plača (po januarjskih podatkih) 2640 dinarjev, medtem ko prispeva temeljna organizacija 3000 dinarjev. Dogovorili so se, da na mesec plačajo vsi enako, ne glede na to, kje kdo izstopi ali vstopi, na Ptuj, v Jurketincu pri Varaždinu,« je povedal Žagar.

Podobno je tudi pri Stavbarju, kjer se 85 delavcev že več kot dve leti vozi z avtobusom iz Ladanja in drugih krajev v hrvaškem Zagorju v Maribor in nazaj. Stavbar povrne svojim delavcem približno polovico potnih stroškov. Tudi pri njih so ti stroški približno enaki izdatkom za terenski dodatek, ki ga prejemajo stanovalci delavskega naselja.

Skoraj vse, kar smo povedali za Konstruktor in Stavbar, velja tudi za mariborski del Gradisa. Razlika je le v tem, da pri njih vozijo štirje avtobusi, trije iz hrvaškega Zagorja in eden iz smeri Ormoža in Ptuja, 247 delavcev. Delavci Gradisa, ki se vozijo iz več kot 30 kilometrov oddaljenih krajev od Maribora, morajo plačati dnevno 230 dinarjev za prevoz, tisti iz okolice Ptuja pa 90 dinarjev. Ostale stroške krije temeljna organizacija.

Ivan Časek, visokokvalificirani tesar iz Konstruktorjeve temeljne organizacije Gradbeništvo Maribor, je o prednostih takšnega prihajanja na delo dejal:

»Ko sem prišel v Maribor, sem približno tri leta stanoval v Konstruktorjevem samskem naselju. Ze zaradi stroškov je bolje, če se hranim doma, še več pa mi pomeni, da sem lahko vsak dan z domačimi. Zdaj se vozim z Gradisovim avtobusom, ki je tako kot Konstruktor uvedel avtobusno progo hrvaškega Zagorja — Maribor, ker imam postajo pred hišo. Sploh je delavski avtobus pridobitev za vse nas Zagorce, ki delamo v Mariboru, saj imamo skoraj vsi hiše in nekaj zemlje, na kateri je treba vsak dan opraviti kakšno delo. Pri vsaki hiši je pač moška roka nepogrešljiva.«

Res je težko vsak dan vstati ob pol petih in priti domov proti večeru. Toda ko vidiš neučakane otroke, v hipu pozabiš naporno vožnjo in delo na gradbišču.«

Ivan Časek: Delavski avtobus je pridobitev za vse nas Zagorce, ki delamo v Mariboru.

Doslej se je dogajalo, da so delavci, ki ne stanujejo v Mariboru in so se vozili z javnimi prevoznimi sredstvi, predčasno zapuščali gradbišča, da ne bi zamudili avtobusa ali vlaka. Zdaj je predčasna odhajanja manj.

Dogodilo se je, da je bilo treba popoldne na enem od Gradisovih gradbišč zabetonirati medetažno ploščo. Delavci so zaprosili voznika avtobusa, naj jih počaka, dokler ne končajo dela. Po uri in pol, ko je bila betonska plošča ulita, so se odpeljali proti domu.

Ivica Tomič

KAKO GOSPODARIMO

Z znanstvenikovimi očmi: kako motivirati delavce

Gorjača, sladica ali kaj tretjega

Dr. Josip Županov: O delu kot osnovni vrednoti samo govorimo, v resnici pa dinarju, pameti in delu cena neprestano pada. Smo res usmerjeni protiproduktivno?

Iz današnjih težav bomo splavali le z boljšim delom vsakega in povsod. Brez večje proizvodnje in produktivnosti standarda pač ne bo — pa še kar naprej delamo malo, slabo in neorganizirano. Vsak dan več kot 600 tisoč Jugoslovanov sploh ne pride na delo, kdor pa tja že zatava, v poprečju ne dela več kot 4 ure. Današnja proizvodnja bi lahko dosegli s 30 odstotki manj zaposlenih — seveda z evropsko produktivnostjo. Vsak zaposleni pa je lani »naklepal« več kot 40 ur mimo rednega dela. Torej smo trdovratni lenuhi.

Toda, kje tičijo vzroki za nedelo oziroma kako bi delavce motivirali, da bi delali boljše, več?

Dr. Josip Županov, profesor na fakulteti političnih ved v Zagrebu, odgovarja:

»Osnovni vzrok je pač to, da ljudje svoje moči prihranijo za delo po rednem delovnem času. Saj so prisiljeni! Realni osebni dohodki so v zadnjih petih letih padli za več kot 40 odstotkov. Motivacija se kajpak koncentriira tam, kjer se več zasluži. Nihče ne more delati 24 ur na dan in večina ekonomizira svojo energijo — za fuš. Posledice poznamo: produktivnost pada in delo med delovnim časom šepa.«

Kaj razen nizkih osebnih dohodkov še povzroča nedelavnost in kako splošno ozračje opredeljuje obnašanje in delo posameznikov?

»Osveščen človek se v tej klimi nedelavnosti pač vpraša — ali sem res nor, če hočem delati? Saj se mi bodo ti lenuhi okoli mene še smejali! Če oni ne bodo poprijeteli, tudi jaz ne bom.

O delu pa govorimo, govorimo, v resnici pa delu, dinarju in pameti cena kar naprej pada.«

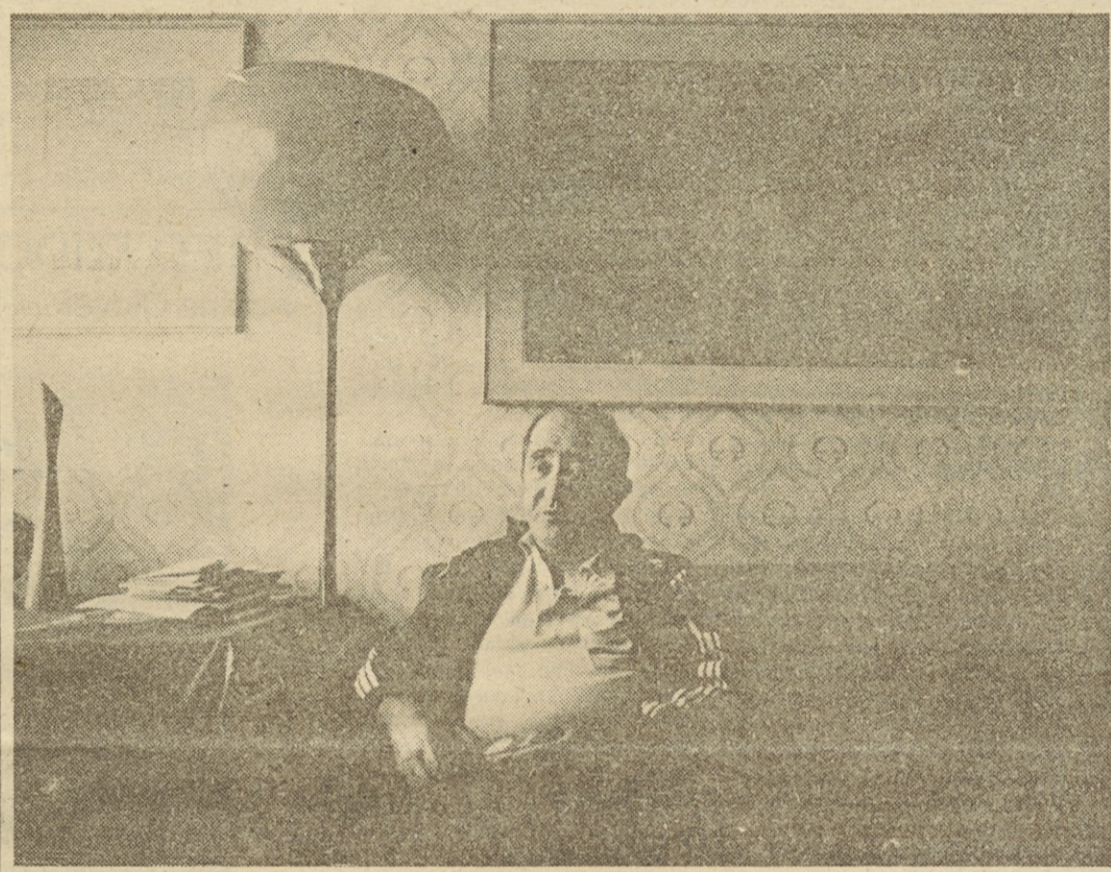
Kako na to vpliva pojav, ki mu v političnem žargonu rečemo »negativni egalitarizem«? V delovnih organizacijah se odraža v »kritični analizi« tistih, ki dosežejo kaj več. Sumljiv postaja delavec, ki se nadpovprečno trudi, več zasluži, ki hoče nadomestilo za inovacije...

»Temu pravim »radikalni egalitarizem«, ki naravnost ubija delo. Vse potrebe padejo na osnovni življenjski minimum, vse sposobnosti pa na povprečje. Skratka, nič se ne dogaja, pa naj delavec svoje delo dobro opravi ali pa sploh ne.«

Po inovacijski dejavnosti v združenem delu smo očitno zadnji. Vi temu pravite: »Naša inovacijska dejavnost ni uspavana lepota, ampak velikan v okovih«. Kaj to pravzaprav pomeni?

»Čeprav je inventivno delo parola, ga v stvarnosti zatiramo.«

Kdo? »Srednji sloj! To so poslovodje, nižji vodilni in del administracije. Ti blokirajo vse napore in maltretirajo inventivne delavce, dokler jih ne uničijo. Tehniki ne dajo vstopne vize. Ta sloj običajno nima niti formalne niti resnične kvalifikacije. Njihov po-

MOTIVACIJA IN PADEC STANDARDA

Raziskave v začetku šestdesetih let so pokazale, da delo najbolj spodbuja njegova zanimivost in možnost napredovanja. Denar je bil šele na petem mestu. Na drugo pa se je prebil leta 1962 in zanimivost dela je padla kar na sedmo mesto.

Od leta 1968 naprej je v vseh raziskavah plača zdaleč prva, možnost napredovanja šele peta, odgovornost dela kot motivacija pa osma. Vse te spremembe potrjuje tudi raziskava, ki so jo pred štirimi leti opravili na Hrvaškem. Skorajda polovica je odgovorila, da jih prav nič ne motivira za večje napore, tretjina pa se je počutila »delno motivirane«. Raziskovalce je zanimalo, kaj motivira preostalo četrtino. Vas zanima, kaj? Osebni dohodki kajpak!

ložaj je vedno negotov, počutijo se ogrožene. Zato sklepajo svojevrstne koalicije z vrhom delovne organizacije — ali pa delavci v proizvodnji. Od uprave terjajo varnost in v zameno ponujajo manipuliranje z delavskimi organi. »Mi bomo podprli vaše zamisli, če nam jamčite mir in varnost.« Ta varnost pa pomeni — tehnologiji vstop prepovedan! Boje se tehnologije, ki bi jim lahko zamajala položaj. V tej igri imajo kajpak tudi tisti z vrha svoje interese. Srednji sloj jim olajša delo, odločitve v samoupravnih organih. Zato je tuja tehnologija jamstvo za mir v hiši. Nihče ne bo zameril tega, kar

plačaš tujemu kapitalistu. Če pa bi le desetino tega dali skupini inženirjev, bi vsi kričali, da so obogateli.

Srednji sloj sklepa koalicijo tudi navzdol, umetelno igra s karto uravnilovke — ki je sicer delavcem tuja. Ne žele si je, a kaj, ko jim je »edini izhod!«

Se bo torej uravnilovka nadaljevala?

»Uravnilovka bo rasla vzporedno s padcem standarda — smo brodolomci v čolnu brez zaloga vode in hrane. Delimo vsem enako, ker le tako lahko vsi preživimo. Srednji sloj igra z uravnilovko, da bi strokovnjaki ne »obogateli«. V to igro je ujel tudi dober del delavcev. Kupuje jih z uslugami — stanovanje, možnost fuša in podobno, kar je neposredno proti delavcem v neposredni proizvodnji. V tej koaliciji je vse (upam, da tega ne boste objavili) obrnjeno proti tehnični inteligenci in delavcem!«

Pa smo le objavili. Zdaj pa spet k motivaciji za delo. Kaj naj v samoupravni družbi razen materialne stimulacije še spodbuja delo?

»Da je to le denar, je poenostavljeno. Človekova stimulacija je celovita stvar. Že delo je nagrada za tistega, ki ga dobro opravi. Ta občutek dobro opravljene dela. Poklicna čast. Velja za redno delo in celo za fuš.

Premalo uporabljamo tudi motive, kot je družbeno priznanje, napredovanje, delovno zadovoljstvo... Res pa je denarno motivacijo težko nadomestiti — sploh zdaj, ko je ogrožena delavčeva eksistenca. Vrtimo se v začaranem krogu — za motivacijo in produktivnost moramo povečati osebne dohodke, ki jih ne moremo povečati brez produktivnosti...«

Marsikje poskušajo s prisilo. Ponekod disciplinsko, drugod z nagrado za redno prihajanje na delo. Delavci pa pravijo, da nič ne more porušiti ravnovesja med uravnilovko in slabimi plačami?

»Vse to je slabo. Prisila je lahko dvignila produktivnost v antičnem suženjstvu, pri oranju z lesenim plugom. Delavec pod gorjačo ne bo odgovoren do super-mašinerije niti pazljiv v tehnološkem postopku. Lahko je formalno poslušna, da je ne kaže omenjati. Kaj bo danes delavcu tisočak, ko pa ima toliko večje potrebe?! Zanj bo res prišel na delo — to pa je tudi vse. Pogosto mislimo, da sta tehnološka in delovna disciplina le tehnični problem, pa sta (kot tudi delovna motivacija ni le psihološka) tudi družbeno politična kategorija.«

In kaj predlagate?

»Konec dirke cen in erozije realnega osebnega dohodka. Če bo šlo tako kot doslej, je nesmišeln vsak poskus za večjo produktivnost. Enostavno rečeno — mobilizacija ustvarjalnih potencialov, inventivnega dela. Inovacijsko delo je motiv že samo po sebi in tu gredo v korak z denarno nagrado tudi notranji motivi. Res pa se ti razbijajo ob neplačani oziroma slabo plačani inovaciji. Denar namreč ni le kupna moč, ampak tudi merilo uspeha in oblika družbenega priznanja. Tu pa nam ne uspeva. Zato kaže, da je vsa država protiproduktivno usmerjena. Dokler bo tako, se kajpak nimamo česa veseliti. Nasprotno!

Kako ujeti korak v tehnološkem razvoju z razvitimi (2)

Roboti čakajo na delo

(Piše: Boris Rugelj)

»Roboti so pred vrati«. »Roboti čakajo na delo«. »Roboti so med nami«. »Dobrodušni roboti«. In tako dalje: Vse pogosteje je v našem tisku moč zaslediti takšne in še vrsto drugih naslovov, ki neomajno dokazujejo, da je tudi čez našo deželo začela pohod sodobna tehnologija, ki je tako uspešno osvojila industrijske države. Roboti bodo, kot kaže, kmalu osvojili svet in potisnili človeka od večine del, kjer prevladuje fizični napor, čeprav si danes, glede na razmerje med številom delavcev in številom robotov, ki že delajo namesto ljudi, kaj takega še ni moč zamisliti. V svetu je namreč samo okoli 60.000 industrijskih robotov, 99 in še nekaj desetink odstotka v najbolj razvitih državah in več kakor četrtina jih je samo na Japonskem. Preden bodo roboti zamenjali fizične delavce, bo seveda še preteklo nekaj vode, vendar pa strokovnjaki mislijo, da bo v najbolj razvitih državah, na primer v ZDA, proti koncu tisočletja samo še desetina zaposlenih delala v neposredni proizvodnji, zahvaljujoč tudi avtomatizaciji in računalniškemu upravljanju tehnoloških procesov.

Zakaj ves »cirkus« okoli avtomatizacije in robotizacije proizvodnje, najbrže ni treba posebej poudarjati. Človek postaja vse dražji, njegovi »fizični« učinki v proizvodnji glede na potrebe družbe vse manjši in vse manj zanesljivi. Pravo orožje za boj proti konkurenci in v boju za prostor na svetovnem trgu je torej tehnologija, ki izdeluje boljše, bolj uporabne izdelke, ki jih izdeluje po nižji ceni, ki zanje potrebuje manj energije, manj surovin... Tu človeške roke lahko pomagajo samo v zelo omejenem obsegu, njegova prednost pred sodobnimi stroji se je »skrčila« na edino dejansko prednost: na njegov razum, na njegovo inventivnost. Znanje, skupaj s sodobno tehnologijo, bosta edina lahko kos zahtevam sodobne družbe.

Toda — kako naj naša družba od svoje zastarele tehnologije, dotrajanih strojev, preskoči na raven, ki se uveljavlja v najbolj industrijskih državah? Na računalniško vodene stroje in na uporabo robotov, za katere strokovnjaki pravijo, da je v njih združeno vse vrhunsko znanje, ki ga ta trenutek premore svet? Nam je tak skok potreben, koristen? Ali je mogoč?

Skok je potreben — zaradi prostora na svetovnem trgu, ki se nam neusmiljeno krči. Zaradi stabilizacije gospodarstva. Zaradi odplačila dolgov, zaradi družbenega in osebnega standarda, če že hočete. Skratka, zaradi preživetja in boljšega življenja v prihodnje. Mogoč je — kajpak postopoma, ne po pet, šest stopnic hkrati, ampak po denimo dve — saj bomo lahko veliko znanja »porabili« pri tistih, ki avtomatizacijo in robotizacijo razvijajo in uveljavljajo že dvajset let. Kako je mogoč? Samo na en način — z združitvijo vseh potrebnih umskih sil in finančnih potencialov, znanstveno raziskovalnega dela, industrije in subjektivnih družbenih sil, ki bi takemu projektu morale dati vso moralno podporo.

Kadre imamo — to je dokazano, saj nekaj doma izdelanih in programiranih robotov že dela v industriji. Denar bi se tudi našel. Zanimanje bodočih porabnikov, industrije, je tudi že zabeleženo. Tudi moralna podpora, če vzamemo samo slovensko družbo, je dana. Kaj nam potem manjka, da v industriji ne dela več robotov — domačih namreč? Pravzaprav nič, razen časa. Organizirano so se v Sloveniji začeli ukvarjati z vprašanji robotizacije šele v lanskem letu, po tem, ko so tisti redki, ki so se doslej ukvarjali z robotizacijo (Inštitut Jožef Stefan, elektro in strojna fakulteta, Gorenje, Iskra) uvideli, da z razdrobljenimi silami in denarjem ne bodo veliko naredili. O tem, kako je zdaj v Sloveniji organizirana zasnova in proizvodnja računalniško vodenih strojev in robotov, več prihodnjic. Za zdaj pa pogledimo še eno ključno vprašanje robotizacije slovenske industrije: zakaj pravzaprav izdelovati robote doma, ko so v svetu uveljavili že številni proizvajalci in tudi firme, ki pripravijo robote za delo v določeni proizvodnji?

Marjan Urbančič iz Gorenja, ki je sodeloval pri izdelavi robota Goro 102, nam je na to vprašanje takole odgovoril: »Uvoz robotov zaradi splošnega gospodarskega položaja ne pride v poštev. Poleg tega je treba pri uvoženem robotu kupiti tudi še vse znanje, zato postaneš zelo odvisen od tujega proizvajalca, oziroma partnerja. Ker so roboti pravzaprav narejeni po meri posamezne proizvodnje (čeprav jo tudi zelo spreminjajo, na primer tudi obliko posameznih izdelkov) in ker imamo v Gorenju dovolj kadrov (skupaj z inštituti) in znanja, je sklep o lastni proizvodnji povsem logičen. Ne nazadnje velja povedati, da na svetovnem trgu konkurence ne moreš potolči s slabšim orožjem, kot ga ima sama.«

Prihodnjic: Projekt Robotizacija

***** časopis za rekreacijo, oddih in šport

DELAJSKO GIBANJE V SVETU

V četrti prestavi

Letošnje zunanje politično leto je zelo dinamično in napeto tako na »terenu« kot za pogajalskimi mizami. Pogajanja med tistimi dejavniki, ki so najodgovornejši za sedanje nezadovoljivo stanje v svetu in za oboroževalno tekmo, dobivajo določen zagon. Na mednarodnem gospodarskem področju, ki je področje globokih prepadov med tistimi, ki imajo in istimi, ki nimajo, prihaja do vrste novih pobud — in te so glasne predvsem s strani tistih, ki nimajo. Krizna žarišča, ki jih predstavljajo predvsem iraško-iranska fronta, Libanon, Srednja Amerika in druga, dobivajo nove razsežnosti, deležna pa so tudi novih pobud.

In kje pri vsem tem je Jugoslavija? Če bi sklepali po tem, kje vse so bili v prvem in delno v drugem mesecu letošnjega leta naši najvišji državni voditelji in koga vse smo sprejeli v goste, bi lahko rekli, da je naša zunanje politična bera oziroma dejavnost odlična: predsednica ZIS Milka Planinc je bila januarja na obisku v Franciji, šef naše diplomacije Raif Dizdarevič je obiskal Avstrijo, pred dnevi pa se je vrnil iz Alžirije. Predsednik predsedstva SFRJ Veselin Djuranović je bil na obisku v Bukarešti na pogovorih pri romunskem voditelju Ceausescuju, v Beogradu pa je gostil mehiškega predsednika Miguela de la Madrida in ciprskega predsednika Kiprianuja. V zadnjem času so nas obiskali tudi zahodnonemški zunanji minister Hans-Dietrich Genscher, italijanski premier Bettino Craxi in vodja diplomacije DLR Koreje Kim Jong Nam... Skratka, če bi sodili po kriteriju obiskov — ta pa seveda še zdaleč ne more biti edino merilo za presojo kakovosti zunanje političnega delovanja države — bi lahko rekli, malce po vojniško, da smo že takoj na začetku leta »dali v črtico«. Seznan naših gostov in gostiteljev namreč kaže, da v duhu naše politike neuvrčenosti ohranjamo žive, aktivne stike, dialoge in posvete z državami na vseh celinah in tudi z našimi najbližjimi sosedami.

Vsekakor smo še vedno v središču pobud in naša zunanja politika nikakor ni potisnjena na stranski tir, kot marsikdaj posku-

šajo prikazati »pozorni spremljevalci in opazovalci« naših razmer, ki trdijo, da se je morala Jugoslavija pač zaradi težkih gospodarskih razmer in zadolženosti v tujni obrniti vase, k svojim notranjim težavam in se odreči nekdanji pomembni vlogi v svetu neuvrčenosti in mednarodnem dogajanju sploh.

Nobenega dvoma ni, da se Jugoslavija letos nadvse zavestno pripravlja na sestanek koordinacijskega biroja neuvrčenih o Namibiji in ministrskega sestanka neuvrčenih, ki bo (verjetno septembra letos) v Angoli. Nobenega dvoma tudi ni, da je konstruktivni prispevek Jugoslavije čutili tudi drugod po svetu, kjer so ali pa obstajajo potencialna žarišča napetosti.

Toda kljub temu bi bilo treba storiti še več, verjetno še bolj v nekdanjem duhu »neuvrčene zagnanosti«. Z veliko pozornostjo na primer smo spremljali nedavni sestanek voditeljev šestih držav v New Delhiju in podprli njihov poziv za jedrsko razorožitev. Mar se v zadnjem času dogaja tudi pri nekaterih naših reakcijah to, kar se dogaja voznikom, če spet uporabimo isto prisposobo? Namreč, da kdaj pa kdaj prepočas menjajo (menjamo) prestave?

Čedalje pogosteje namreč pišemo in govorimo o tem, da »pozdravljamo in podpiramo« te ali one pobude, bolj poredko pa o tem, katere naše pobude so bile podprte. Hkrati pa bi se morali tudi vprašati, koliko smo storili na našem notranje političnem in gospodarskem področju, da bi se lahko svetilo tudi naše zunanje politično ogledalo.

Mitja Meršol

Tanzanija je v dolžniški krizi
Komaj avto za ves tobak

»Se leta 1977 smo lahko z devizami, ki smo jih iztržili s prodajo tobaka, kupili sedemtonski tovornjak, danes pa ne moremo niti preprostega dostavnega avtomobila.« s temi besedami je tanzanijski poslanik v ZR Nemčiji označil položaj svoje države in drugih držav v razvoju pri trgovanju z razvitim svetom.

Bogate države, je nadaljeval tanzanijski diplomat, določajo ne le cene dobrin, ampak odločilno vplivajo tudi na cene surovin, na katere dežele-privredovalke skoraj nimajo vpliva.

Cene mnogih surovin ne pokrivajo več proizvodnih stroškov, hkrati pa se krepijo protekcionistične težnje, kljub dogovorom v GATT in UNCTAD IV. To sili izvoznike surovin, da povečujejo proizvodnjo, četudi za protivrednost lahko uvozijo vse manj blaga. Temu procesu ni videti konca, je naglasil Tanzanijec.

Leta 1977 so tanzanijske devizne rezerve zadoščale za plačilo petmesečnega uvoza in v državi so pridelali več hrane, kot so je porabili. Državni proračun je izkazoval rekorden presežek. Zdaj bruto družbeni proizvod raste le s skromno enodstotno stopnjo, medtem ko je vsako leto za 2 odstotka več prebivalcev. Pred štirimi leti so devizne rezerve zadoščale komaj še za

uvoz, ki je zadovoljeval petdnevne potrebe, z izvozom pa je Tanzanija lahko plačala borih 7,2% zapadlih obresti in anuitet za posojila.

Evropska razvojna pomoč zadošča komaj za petino tanzanijskega zunanjetrgovinskega primanjkljaja, možnosti, da bi si ta dežela pomagala s krediti, ki so na voljo na svetovnem trga kapitala, pa so nične.

Vsa Afrika bi potrebovala najmanj dvakrat večjo finančno pomoč, da bi ustrezno povečala obseg naložb in stopnjo gospodarske rasti. Ker pa afriške dežele nimajo gospodarskih virov, s katerimi bi lahko poravnale zahtevne kreditne obveznosti, se zavzemajo predvsem za povečanje tehnične pomoči prek UNDP, razvojnega programa Združenih narodov.

Čedalje težavnejši gospodarski položaj Tanzanije in drugih afriških držav je bil tudi vzrok, da se je predsednik Nyerere obrnil na države-upnice s pozivom, naj afriškim dolžnicam črtajo 150 milijard dolarjev dolgov, ki so jih te najele pri članicah Mednarodnega denarnega sklada. Hkrati je grajal zahteve pogajalcev tega sklada, naj Tanzanija namesto razvrednotenja svoje valute preprosto dvigne cene in poveča davke, kar bi jo pahnilo v še večjo revščino. N. Ž.

Odtalitev odnosov med Indonezijo in Kitajsko

Nepri ljubljena kitajska manjšina

Vse kaže, da se bodo leta 1967 zamrznjeni odnosi Indonezije s Kitajsko vendarle odtajali. Prvi znaki so v živahnih gospodarskih stikih oziroma v razširjeni blaginjenosti med obema azijskima državama.

Potem ko je Indonezija okrepila izvoz kavčuka, kave in delno lesa v Sovjetsko zvezo in nekatere druge vzhodnoevropske države, zdaj preučuje tudi možnosti razširitve trgovanja s Kitaj-

sko. Vendar te težnje ne bo lahko uresničiti ne le zato, ker si gospodarstvu Indonezije in Kitajske po sestavi prej konkurirata kot pa se dopolnjujeta, temveč tudi zato, ker se je v Indoneziji ukoreninil odpor proti vsemu, kar je kitajskega. Protikitajsko razpoloženje, ki ga Suhartova vlada skuša ublažiti, obstaja pravzaprav že več desetletij, okrepilo pa se je septembra leta 1965, ko so po vsej verjetnosti

ob podpori Kitajske indonezijski komunisti z izjalovljenim državnim udarom poskušali prevzeti oblast v deželi, kjer skupaj s 160-milijonskim prebivalstvom živi 5,6 milijona Kitajcev. Čeprav se je kitajska manjšina z leti že bolj ali manj asimilirala, ni pa se še povsem odpovedala svoji nacionalni identiteti, ji Indonezijski zavidajo, da so se številni njeni pripadniki dokopali do bogastva in s tem do znatnega političnega vpliva v državi.

Nepri ljubljena kitajske manjšine je tudi vzrok za številne izpade in odkrita obračunavanja s kitajskimi poslovneži, ki so nedavno dosegli vrhunec z bombnim napadom na neko kitajsko banko in z grobnimi napadi na druge bogate pripadnike kitajske manjšine.

Medtem ko pokojni predsednik Sukarno kitajski manjšini očitno ni bil naklonjen in se je nagibal k temu, da je tedaj, ko so

se gospodarske težave stopnjevale, kitajske poslovneže prikazoval kot grešne kozle, vlada pa sedanjim predsednikom le navadno jemlje v zaščito. S tega seveda prevzema politično tveganje, ki postaja večje od tistih, ki si jih lahko obeta od političnih, vplivnih in sposobnih sameznikov kitajske manjšine, od katerih so se mnogi povzpeli na vidne položaje v vladi in pomembnejših ministrstvih.

Ko indonezijska vlada obnove lja gospodarske in tudi politične stike s Kitajsko in si hkrati prizadeva ublažiti odpor proti kitajski manjšini v državi, podžiga mrež predvsem nasprotovanju islamsko fundamentalističnega tabora, katerega vpliv na že tako nasršene množice nikakor neznaten. Spričo tega ni nujno meljena ocena, da bo približevanje Indonezije Kitajski nedolgo mno previdno in postopno.

PRED IZIDOM

v zbirki Človek — družina — družba

Pavao Brajša

se da živeti? v dvoje?

Delavska enotnost

Znani hrvaški psihiater dr. Pavao Brajša — slovenski brajci ga med drugim že poznajo po knjigi Človek, spolnost, zakon — nam v svojem najnovejšem delu predstavlja različne faze partnerskega življenja od začetka, ko se partnerja zblizujeta, prek problemov, do katerih prihaja v zakonu, pa vse do enega od možnih koncev do ločitve. Kot izkušen zakonski svetovalec opozarja na mnoge nevarnosti, ki grozijo parom: skuša nas naučiti, kako naj zrelo in odgovorno stopimo v zakon, razčlenjuje zakonske prepire, opisuje razloge, ki pripeljejo do ločitve, svetuje, kako ravnati v takem primeru. Njegovo glavno vodilo skozi vso knjigo je: zakonska partnerja se morata pogovarjati ne le o obrobni problemih, temveč tudi o svojem odnosu in razčistiti vse, kar je nejasnega.

Cena 1.150 din

Afriško sindikalno gibanje južno od Sahare (1)

Kolonialne usedline preteklosti

Piše: Emil Lah

Proces dekolonizacije na afriški celini se je v bistvu končal z osvojitvijo Zimbabveja, čeprav živita Namibija in Južna Afrika še vedno pod kolonialno vladavino. Večina afriških držav si je torej priborila politično neodvisnost, hkrati pa je v gospodarskem, kulturnem, znanstvenem, vojaškem in informacijskem pogledu še vedno precej odvisna od nekdanjih kolonialnih sil. Te vplivajo na reševanje družbenoekonomskih vprašanj in iskanje avtentičnih poti v socializem afriških barv, za katerega se afriške države praviloma odločajo.

Afrika je celina s precejšnjimi naravnimi bogastvi, ima 75 odstotkov vseh zalog diamantov na svetu, tretjino svetovnih zalog nafte, fos-

fatov, urana in ogromne gozdove. Zato se velike sile stalno borijo zanj in se vmešavajo v notranje zadeve afriških držav. Njihovi vojaški posegi pa so poleg notranjih nacionalnih in socialnih nasprotij glavni razlog nestabilnosti afriških držav, ki se spopadajo z velikimi gospodarskimi težavami in birokratskimi ter drugimi razvojnimi deformacijami. Politični problemi med posameznimi državami se pogosto spreminjajo v oborožene spopade (Maroko—Polisario, Etiopija—Somalija, Jug Afrike, Čad), vse to pa slabi medafriško sodelovanje in neuvrčeno gibanje. Organizacija afriške enotnosti (OAE) je stalno v krizi, njeni notranji spori pa ogrožajo celo redna zasedanja.

Afriški razvoj poteka v znamenju nakopičenih družbenih protislovij, usedlin kolonialne preteklosti in korupcije vladajočih slojev, kar povečuje nezadovoljstvo med drugimi sloji. Pojavi ideoloških konfrontacij so vse pogostejši, zato se je v marsikateri afriški državi pojavila na političnem prizorišču vojska, ki je poskušala reševati družbene zaplete. Prišlo je do vojaških udarov v Gani, Gornji Volti, Ugandi, Ekvatorialni Gvineji, Nigeriji, Centralnoafriški Republiki, Gvineji Bisao. Po nekaterih podatkih je bilo v Afriki v zadnjih 30 letih 60 državnih udarov. Marsikje je vlada zaradi velikih gospodarskih težav in nezadovoljstva najširših ljudskih množic reagirala na dogajanja z omejevanjem političnih in sindikalnih svoboščin. Politični uboji in ugrabitve so bili pogost pojav in način obračunavanja oblasti z naprednimi in drugimi opozicijskimi silami.

Svetovna gospodarska kriza je notranje razvojne zagate le še povečevala. Afriško gospodarstvo je zaradi dragih posojil postalo nelikvidno, skromna gospodarska rast afriškega gospodarstva se je v sedemdesetih letih začela ustavljati, povečalo pa se je število ljudi, ki ži-

vijo na robu eksistenčnega minimuma. V zadnjih nekaj letih se je spodarski položaj še slabšal. Leta 1981 se je afriška gospodarska raba zmanjšala od 6,8 odstotka na 4 odstotke, kmetijska proizvodnja pa padla za 1,7 odstotka. Zato se je povečal uvoz hrane, industrijskih delkov in proizvodnih sredstev, ki so postajali za afriško gospodarstvo vse dražji. Na drugi strani pa se je pocenila nafta, ki jo Nigerija in druge afriške države prodajajo na svetovnem trgu in s katero naj bi izboljšale plačilno bilanco.

V Afriki živi trenutno okoli 480 milijonov ljudi, brez dela pa okoli 60 milijonov Afričanov. Triinpolodstotni letni prirastek prebivalstva povzroča vladam neresljive probleme, še zlasti, ker večina ljudi živi v večja urbana središča. Položaj je zapleten tudi zaradi zadolženosti afriških držav (gre za okoli 75 milijard dolarjev), od katerih Mednarodni denarni sklad zahteva reprogramiranje dolgov, omejevanje porabe vseh vrst, zmanjševanje plač in devalviranje nacionalnih valut. Največji problem za Etiopijo in druge države pa je lakota, ki obdelujejo le 26 odstotkov rodovitne zemlje. Več kot 150 milijonov Afričanov trpi zaradi podhranjenosti, lakote in splošne revščine, zato postaja pereč tudi problem beguncev, ki jih je okoli 5 milijonov.

Proces nadaljnega političnega in ekonomskega osamosvajanja Afrike v teh razmerah poteka zelo počasi. Mladi kadri, ki naj bi obvladali sodobno tehnologijo, se še le usposabljujejo, zavest o nujnem oporanju na lastne moči pa se še premalo razvija, čeprav se krepi že leta in leta. Afričani vidijo svojo prihodnost v krepitvi medafriškega sodelovanja in v okviru nove mednarodne gospodarske ureditve, o kateri desetletje govorijo v sklopu neuvrčenega gibanja.

(Nadaljevanje prihodnje številke)

IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST KULTURA

Negibni leti Urše Heller

Zadnja otvoritev razstave v Galeriji Delavske enotnosti je bila 11. februarja. Razstavlja kiparka Urša Heller in sicer izbor iz štirih ciklov: Kras, Erozijske, Vegetacija ter najnovejšega Negibni let in sicer do 1. marca 1985. Kipi so v naravni žgani glini, patinirani žgani glini in v bronu.

Dosedanji umetniški razvoj Urše Heller je šel od uporabne umetnosti prek obravnave človeške figure — v času izpopolnjevanja v ateljeju akademskega kiparja Stojana Batiča, ki jo še deloma predstavlja tudi ciklus Kras. Sledi abstrakcija erozijskih oblik naslednjega ciklusa, ki že nosi prvine za spontani prehod v ciklus vegetativnih oblik in ciklus Negibni let. Predvsem kipi zadnjih dveh ciklov izražajo eleganco rahlih upogibanj in ponovnih vzravnanj za vztrajanje — v pričakovanju. Njihova občutljivost odseva tisto mehko odnosa do tega sveta, ki je značilna za rastline. Hkrati pa izžareva ta način izrazito žlahtni tip ženskosti, ki ob sodobnem prevzemanju številnih novih vlog že skoraj izumira. Kot da lirčno hrepenečih razpoloženj ni več, kot da sta mehko in milina slabosti, ki ju je treba odstraniti. V ozračju takšnih in podobnih pogledov in prepričanj pa pomeni tovrstna izpoved posebno vrsto moči, poguma za priznanje teh razpoloženj. Upodobitev lirčnih stanj je v opusu plastik Urše Heller spekter neuničljive želje po svobodnem vzpenjanju ali letu, če gre za figure iz živalskega

sveta (Galeba, Ruševce), ki pa jih označuje tudi prevladujoči izraz vegetativnih form.

Razmeroma stalna značilnost plastike Urše Heller so tudi skupine, družjenja, sestavljenosti oblik. V figuralni fazi so to skupine ljudi, žalujočih žena ipd., v poznejši kraško erozijske ekspresije ter v sedanjih skupinah vegetativnih form, ki so kompozicijsko zaključeni sistemi, ki pa kljub temu

izrazno ali lirčno pritegujejo prostor in problemsko dognano uporabljajo igro svetlobe kot svoj lastni izraz.

Opus Urše Heller sicer lahko po velikosti uvrstimo med male plastike, vendar pa njihove kiparsko izrazito čiste rešitve in organsko poseganje v prostor spontano nakazujejo tudi možnost za monumentalne urbane ali druge krajinske postavitev.

Alenka Dvoržak

Franc Pestotnik

Kulturna dejavnost v Duplici pri Kamniku

Tudi oblika izdelka je lahko umetnost

V tovarni Stol na Duplici pri Kamniku se lahko pohvalijo s kulturnim izročilom pa tudi z bogatim kulturnim življenjem v zadnjem času. No, vmes pa je bilo tudi nekaj suhih let.

Ko smo pred časom obiskali Stol, smo poklepetali s Francem Pestotnikom, ki dobri dve leti dela tudi kot kulturni animator. Na začetku nam je razložil, da se je kraj Duplica razvijal skupaj s Stolum, da sta krajevna skupnost in tovarna enota, saj je večina krajanov zaposlena v tovarni; da ljudje, ki upravljajo tovarno, odločajo tudi o življenju v krajevni skupnosti; da je bogatejša življenje v krajevni skupnosti odvisno od uspešnosti tovarne.

»Tudi v kulturnem življenju ni ločnice med tovarno in krajevno skupnostjo. Imamo DPD Svoboda Duplica, za katerega bi lahko dejali, da je Stolovo društvo. Stol daje denar in seveda tudi člane. Za pameten program kulturne dejavnosti pri nas ni bilo nikoli težko v tovarni dobiti denar.« je poudaril Franc Pestotnik, potem pa začel naštevati kulturne dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo.

Pevci so še mladi

Takoj po vojni je bila Duplica pojem kulturnega življenja. Imeli so pevski zbor, tamburaški orkester, dramsko dejavnost, folkloro in celo manjši simfonični orkester. Vsi so dobro delali. Pred kakimi desetimi leti pa je vse zamrlo. »Taktar so se začele druge strasti,« pravi Pestotnik. »Pehanje za denarjem pa tudi notranja nesoglasja.«

»Pred dobrima dvema letoma je pevski zbor spet začel vaditi. Vodi ga mladi ekonomski tehnik France Spruk z zelo dobro glasbeno izobrazbo. Prvi nastopi so bili bolj agitatorski, za pridobivanje novih pevcov.« Zdaj pa so že mešani pevski zbor, ki ima za sabo številne nastope. Pa tudi samostojni koncert so že imeli. Na

proslavah ob različnih praznikih pa so sploh nepogrešljivi. »Želimo povečati zbor vsaj na 50 članov in izboljšati kakovost. Možnosti so, saj so pevci mladi in prizadevni.«

Starejši in mlajši

Dramska skupina je v Stolu delovala že pred vojno. Tudi po vojni so dobro delali. Kar po dve deli so pripravili na leto. Delajo tudi še danes, le nekako ločili so se na stare in mlade. Vsi imajo dobre možnosti za delo. Lepo dvorano imajo in skoraj najsoodobnejšo tehniko, s katero se najbrž ne more pohvaliti nobeno drugo amatersko gledališče pri nas. Zatika se največkrat pri vajah, zaradi težav s prevozi, predvsem pa zaradi dela v različnih turnusih. Sicer se starejši, kakih dvajset jih je, bolj navdušujejo za dramska dela, mladi pa, deset je najbolj zagretilih, imajo rajši recitale. Kljub mladostni zagnanosti ali pa ravno zaradi nje recitatorji niso brez težav in spodrsrljavev.

Boljši fotografi kot bralci

Že od prvih let po vojni ostaja v Stolu knjižnica, ki pa so jo pred leti prenesli v krajevno skupnost. Njen knjižni sklad šteje 5500 leposlovnih in poljudnoznanstvenih knjig. Breda Vukmir, študentka slavistike, ki knjižnico vodi, pa nad bralci ni najbolj navdušena. Največ si, kot pravi, sposojajo knjige šolarji, in to tiste, ki jih imajo za obvezno čtivo. Pri tem pa se sprašuje, zakaj pri tistih, ki končajo šolo, v hipu mine zanimanje za dobro knjigo.

Veliko boljše dela fotografska sekcija, ki s približno desetimi člani že skoraj šest let uspešno upodablja motive, predvsem planinske, in jih tudi razstavlja. Fotografsko sekcijo uspešno vodi inž. Franc Stele, ki je tudi že sam izdal monografijo o Julijcih. Nekaj

najboljših članov sekcije pa pošilja fotografije tudi na različne razstave.

V Stolu namenjajo posebno pozornost obliki. Od nje so odvisni njihovi izdelki in nenazadnje tudi prodaja doma in na tujem. Na bialnu grafičnega oblikovanja so za pohištvo L dobili mednarodno zlato medaljo. Zato stalna razstava njihovih izdelkov v pritličju poslovne stavbe ni le prikaz zgodovine njihovega dela, ampak razvoj oblikovne kulture. Tudi sicer prirejajo številne likovne razstave v svojih prodajnih središčih, tako na Duplici, v Beogradu in drugod po Jugoslaviji.

»Veliko pozornosti namenjamo likovnim razstavam, le občutek imam, da so naši delavci zelo sramežljivi. Veliko je tudi ljudi, ki mislijo, da v galerijo hodijo le 'visoki' ljudje.«

Abonmaji vedno razprodani

V Stolu imajo deset abonmajev za vse predstave v Mestnem gledališču v Ljubljani. V Kamniku pa, kjer letno gostuje sedem predstav, imajo kar po petdeset vstopnic. Od vrednosti vstopnice prispeva Stol polovico in nikoli se ne zgodi, da bi kakšna ostala. Prav tako glede na zanimanje delavcev odkupijo vstopnice za kulturni festival v Križankah in različne predstave v Domu Ivana Cankarja. Držijo se pa načela, da za resnejše prireditve prispevajo večji odstotek, za zabavne pa manj.

Imajo pa še druge kulturne prireditve. Tako enkrat na leto pripravijo kviz, obisk radia Ljubljane, razstave ročnih del, otroških risb in otroških izdelkov iz njihovega materiala. Precejšnjo vlogo pri širjenju kulture ima tudi njihovo glasilo Informator, ki o vseh kulturnih dogodkih vnaprej obvešča in kasneje o njih poroča.

Andrej Agnič

Edvard Kardelj

O sindikatih

(Izbor iz del 1969—1978)

Iz najnovejše knjige Delavske enotnosti

Edvard Kardelj:

O sindikatih

Sindikat mora varovati skupne interese delavskega razreda

Sindikati zdaj po našem novem ustavnem sistemu niso samo zaščitniki, dejal bi, osebnega položaja, pravic in interesov delavcev posamič ali vseh skupaj ali po posameznih panogah, marveč morajo biti neposredno vključeni tudi v vse ekonomske odnose v celotnem samoupravno združenem delu, kjer bi zaradi raznih deformacij ali premoči enih nad drugimi utegnili priti do določenih ne le navzkrižij med delovnimi kolektivi, marveč tudi do takih družbenih motenj. V mislih imam predvsem problem združevanja dohodka in skupnih vlaganj. Zastran tega je ustava jasna. Pri nas sploh ni možnosti za kako prisvajanje tujega dela v okviru skupnega vlaganja, ne neposredno, ne posredno. Toda v našem sistemu imamo obresti, imamo možnost drugih oblik nadomestila oziroma dohodek, kako pravičljivo govori direktor, ko predlaga investicije, marveč da mora delavcem povedati in da morajo delavci vedeti, kakšni bodo rezultati teh investicij tudi glede njihovih osebnih dohodkov, seveda v določeni meri. Tudi tu lahko nastanejo pri uporabi ustavnih načel določeni negativni pojavi in sindikati bomo morali biti zelo aktivni. Takih problemov je še precej.

Omenil sem samo ta primer, so pa še drugi, kakor je, postavimo, problem skupno določenih meril za delitve osebnih dohodkov po delu. Kakor je znano, so vse naše republike v prejšnjih letih sprejele določene zakone o kontroli osebnih dohodkov na ta ali na drug način. Mislim, da je slaba stran vseh teh zakonov, pri nekaterih bolj pri drugih manj, da se bolj ukvarjajo s kvantitativnim odmerjanjem dohodka kakor pa z določanjem skupnih meril za delo v sistemu delitve po delu. V ustavi smo zapisali, da temeljna organizacija združenega dela sama določa osebne dohodeke svojih delavcev, vendar po skupno določenih merilih. Takih meril danes nimamo, oziroma nimamo dovolj izdelanih meril. Še celo to je danes sporno, ali bomo določenemu kolektivu priznali kot eno izmed meril delitve po delu tudi rezultate, ki jih je ta kolektiv dosegel ob dobrem gospodarjenju z minulim delom, to je z akumulacijo. O tem še tečejo razprave. Nekateri spodbijajo delavcem pravico, da bi tudi ta faktor moral biti eno izmed meril delitve po delu. Osebo pa mislim, da ga je treba vzeti kot merilo dela prav zaradi tega, da bi bili delavci ekonomsko zainteresirani za združevanje dohodka in za dobro gospodarjenje s sredstvi razširjene reprodukcije, oziroma da o investicijskih projektih ne bi razpravljali in da ne bi sprejemali sklepov samo na podlagi tega, kako prepričljivo govori direktor, ko predlaga investicije, marveč da mora delavcem povedati in da morajo delavci vedeti, kakšni bodo rezultati teh investicij tudi glede njihovih osebnih dohodkov, seveda v določeni meri. Tudi tu lahko nastanejo pri uporabi ustavnih načel določeni negativni pojavi in sindikati bomo morali biti zelo aktivni. Takih problemov je še precej.

Dalje mislim, da bodo sindikati morali biti mnogo bolj aktivni tudi v krajevnih skupnostih. Tudi tam se bodo uresničevali interesi delavcev. Sindikati bodo morali biti zelo aktivni tudi v interesnih skupnostih, zlasti v takih dejavnostih, kakor sta zdravstveno varstvo in izobraževanje, dalje recimo tudi v interesnih stanovanskih skupnostih, ki se bodo zdaj oblikovale v komunah. Očitno je, da ne bomo naprej ostali pri sedanjih stanovanskih podjetjih, ki so se pokazala kot neustrezna, marveč moramo formirati interesne stanovanske skupnosti. Nadalje prihajajo po vsej verjetnosti tu v poštev še interesne skupnosti tudi na drugih področjih komunalnega gospodarstva: vodovod in kanalizacija, čistoča itd. Povsod tu se uresničujejo interesi delavcev in delovnih ljudi ne samo v materialnem in socialnem oziru, temveč tudi glede pozicije delavcev v družbi.

Posebno vprašanje sta mesto in vloga sindikata, kadar gre za kontrolo. Zdaj precej govorimo o delavski kontroli, kar je prav. Mislim, da nam je delavska kontrola potrebna. Toda tudi to lahko zabredemo v neko fikcijo, iluzijo, da je dovolj že, če izvolimo neki organ delavske kontrole, da se zadovoljimo s tem, da bo samo tajno, neposredno izvoljen, in če mislimo, da je problem s tem rešen. Dvomim, da organi delavske kontrole, ki stojijo, da tako rečem, »v zraku«, če nima kakšne trdnje opore, kaj več naredi, kakor more storiti delovni kolektiv na svojem sestanku, kjer vsak delavec pove svoje mnenje. Zatorej mislim, da moramo poleg teh oblik delavske kontrole razvijati tudi vse druge oblike kontrole in jih medsebojno povezovati. Mislim, da bi tudi sindikati morali imeti v tem oziru vlogo kontrole in da je to ena izmed njihovih zelo pomembnih funkcij. Zdi se mi, da smo v ustavi premalo poudarili to vlogo sindikata, kajti prednost vloge sindikata je tudi v tem, da se lahko povezuje zunaj delovne organizacije po sindikalnem svetu v strokovne organizacije ali konference, kjer bodo sindikati morali oblikovati tudi potrebno strokovno službo za pomoč delavcem. Delavska kontrola v samem podjetju more dobiti potrebne podatke.

Prav tako moramo po mojem mnenju zdaj upoštevati, da ustava predvideva svet za samoupravne spore in javnega pravobranilca samoupravljanja. Tudi to sta organa, ki opravljata določene kontrolne funkcije. Treba bo povezati te organe in notranje organe kontrole v podjetju. Vse to bi kajpak dalo zelo pičle rezultate, če ne bi imeli organizirane dobre strokovne kontrole, to pa je predvsem služba družbenega knjigovodstva, o kateri bi morali vnovič razpravljati: kako jo organizirati, kako jo postaviti, da bi dejansko bila neodvisna od vseh družbenih faktorjev — od občine, od republike, federacije, od podjetja itd., obenem pa pooblaščen in ne le pooblaščen, temveč tudi povezan in odgovorna za to, da vsem družbenim faktorjem, ki opravljajo politično kontrolo, lahko da dejansko strokovno preverjene podatke o stvarnem stanju. Če bo delavska kontrola delovala samo bolj ali manj po liniji politične kontrole, iz tega ne bo veliko prida. Nastala bodo navzkrižja, spori itd. in nisem prepričan, da bo prišlo do kakšnih večjih rezultatov. Toda če vzamemo vse naštetje faktorje v celoti in če bodo vsi delali, kakor je treba, tedaj je očitno, da bo tudi delavska kontrola v sami organizaciji združenega dela imela svoje mesto in bo mogla politično aktivno delati, vendar bo hkrati tudi strokovno fundirana. V tej zvezi bi omenil še neko vprašanje, ki se takisto nanaša na problem kontrole.

ŠPORT, ODDIH IN REKREACIJA

Športno-zabavni večer v Trbovljah

Zgledi vlečejo

Izkušnje hrastniških telesnokulturnih delavcev, ki vsako leto na večeru športa, glasbe in razvedrila imenujejo najboljšega športnika, športnico in ekipo leta, so pritegnile tudi Trboveljčane. Resnično je obveljalo reklo, da »zgledi vlečejo«. Zato so na začetku februarja trboveljski športniki v hotelu Rudar znova pripravili športno-zabavni večer. Pokroviteljstvo nad prireditvijo, letos je bila že tretja, so prevzeli delavci Iskre, tozda Polprevodniki Trbovlje. Zbrane je na slovesnosti pozdravil predsednik skupščine samoupravne interesne telesnokulturne skupnosti Trbovlje Miha Eržen, ki je med drugim dejal:

»Današnja prireditev, ki jo lahko ocenimo že za tradicionalno, bo dala pregled dosežkov vrhunskega športa in delovanja rekreacijskih sistemov, vendar je razvejanost telesnokulturne dejavnosti v občini Trbovlje mnogostranska, njeni sadovi in delo izvajalcev pa ostajajo kot običajno, neznani. Letos zaključujemo srednjeročno obdobje 1981—1985, zato lahko ocenimo delovanje in razvoj telesne kulture v naši občini. Težave v telesni kulturi so neposredno povezane s težavami našega gospodarstva. Denarja za delovanje športnih asociacij je iz leta v leto manj. Posebno zaskrbljujoče je, da v telesni kulturi ne zberemo niti zakonsko predpisanih sredstev za redno vzdrževanje telesnokulturnih objektov, ki so obsojeni na propad.«

Kljub pomanjkanju denarja pa v Trbovljah nekatera društva zelo dobro delajo in z najrazličnejšimi oblikami dela zberejo tudi polovico sredstev, ki so po-

trebna za njihov obstoj in razvoj. Športni klub Rudar združuje rokometne, nogometne, plavalce, kegljače, košarkarje, šahiste in igralce tenisa. Poleg njih so prizadevni smučarji trboveljskega društva in smučarji Dobovca in Kuma.

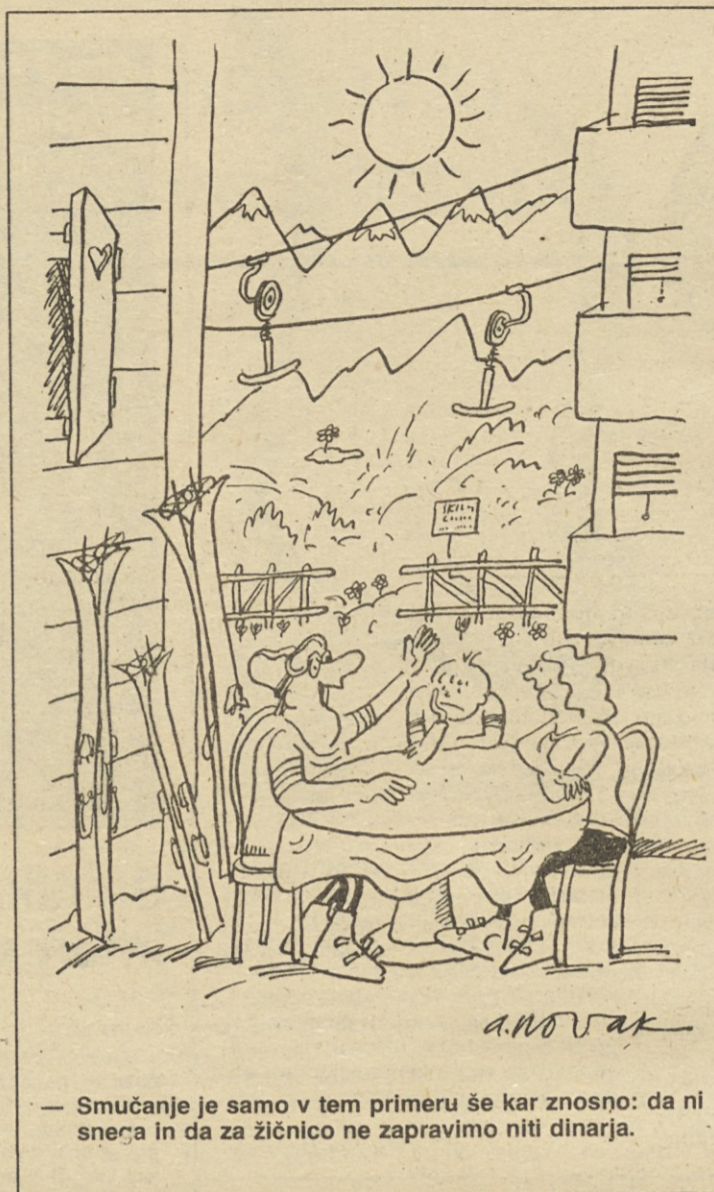
Lanskega decembra je preteklo tudi 10 let uspešnega dela članov društva za podvodne dejavnosti. Tradicijo pa imajo tudi planinci, ki so vključeni v dveh društvih, v Trbovljah in na Kumu.

Z uspehi se lahko pohvalijo invalidi v društvu Invalid. Tudi taborniška dejavnost je v trboveljski dolini precej razširjena, predvsem v odred Črnega diamanta vstopajo mladi.

Strokovni telesnokulturni delavci v Trbovljah pravijo, da je množičnost na primerni ravni, ta se pokaže tudi na najrazličnejših tekmovanjih, ki jih pripravljajo v sodelovanju z občinskim sindikalnim svetom. Plavalci in telovadci pa spadajo v sam vrh tekmovalnega športa. Plavalni klub Rudar je bil na tej prireditvi imenovan za najboljšo ekipo leta 1984. Peter Žibert je bil proglašen za športnika leta, saj je na državnem prvenstvu za mlajše mladince v Beogradu postal dvakrat državni prvak na konju z ročajem ter na bradlji. Poleg tega je bil v parterju 5., na krogih 3. in v mnogoboju prav tako tretji. Na tem prvenstvu je dobil 4 medalje, 2 zlati in 2 bronasti. Za najboljšo športnico občine Trbovlje je bila izbrana Darja Alaufova, članica plavalnega kluba Rudar, športnica mednarodnega razreda in ena izmed najboljših jugoslovanskih plavalk. Njen največji uspeh je bilo 2. mesto na 200 m hrbtno. Lani je dobila kar 49 medalj na balkaniadi, državnih, republiških prvenstvih in mednarodnih tekmovanjih.

Na prireditvi pa so podelili tudi Bloudkove značke. Za prijetno razpoloženje mlajših in starejših športnikov in ljubiteljev športa pa so poskrbeli člani ansambla Akvamarini vse do jutranjih ur.

Vojka Povše

— Smučanje je samo v tem primeru še kar znosno: da ni snega in da za žičnico ne zapravimo niti dinarja.

Plavajmo tudi pozimi

Plavanje je ena izmed najbolj priporočljivih telesnih dejavnosti, poudarjajo ljudje, ki raziskujejo zdrav način življenja. Zato zdravniki priporočajo plavanje skorajda vsem, ženskam in moškim, mladim, odraslim in tudi starejšim osebam. Tudi v zimskih mesecih se ni treba odreči temu lepemu in obenem koristnemu športu, pa čeprav v bazenu ni tako prijetno kot v kristalno čistem morju.

Značilno za vodo je, da izzove v organizmu zelo raznovrstne reakcije. Ker smo v vodi lažji za težo izpodrinjene tekočine, si lahko privoščimo zelo dolgotrajne obremenitve organizma, saj se počutimo v vodi, posebno morski, prav posebno lahkhi.

Seveda je plovnost človeškega organizma zelo odvisna od specifične teže človeškega telesa. Ker imajo ženske relativno več maščobnega tkiva in s tem manjšo specifično težo, imajo boljše plovnost kot

moški. Zato ni naključje, da so se najboljše plavalke s svojimi dosežki zelo približale vrhunskim rezultatom moških.

Voda je običajno hladnejša od človeškega telesa, zato se pri plavanju organizem ohladi. Ko skočimo v vodo, se zelo skrčijo površinske kapilare. Zato nam je tudi tako toplo, ko smo spet na suhem in se kri znova preusmeri in napolni podkožne kapilare. Vse to je seveda obrambna reakcija organizma oziroma pomemben del njegove termoregulacije. In, zahvaljujoč prav temu zoževanju in krčenju, to je pravemu treningu krvnih žil, postanejo plavalci sčasoma odporni za toplotne spremembe. Zlepa se ne prehladijo, saj so njihovi toplotni regulatorji v polni formi.

Sicer pa plavanje spodbuja tudi delo prečnih progastih mišic, kar ugodno vpliva na delo kardiovaskularnega sistema.

A. U.

Začeti pri koreninah

Regijski posveti o aktualnih vprašanih razvoja telesne kulture, za katere je poskrbela Telesnokulturna skupnost Slovenije, naj bi sklenili široko javno razpravo in opozorili na najpomembnejše naloge na področju rekreacije in športa v prihodnje. Namen je bil najboljši, toda vprašanj oziroma zapletov je preveč, da bi lahko z njimi, vsaj za mizo, opravili v nekaj dneh. Zato bo takih in podobnih posvetov potrebnih še precej.

Ne glede na to pa so vse pozornosti vredne skupne ugotovitve, ki sicer niso najnovejšega datuma, so pa bistvenega pomena za naš telesnokulturni razvoj. Gre za to, da vendarle začnemo pri koreninah in da usmerimo svoje sposobnosti, delo in

sredstva v vzgojo predšolskih in šolskih otrok, to je v delo z mladimi. Edinole v tem okolju lahko gradimo trdno osnovo za delo vnaprej. Na omenjenih posvetih so poudarili tudi skrb za razvoj športa na srednjih in visokih šolah, od koder črpamo potencialne vrhunske športnike. Skratka, če smo doslej nekaj dali na selekcije, na tekmovalni šport in vrhunske dosežke, smo premalo storili za razvoj množičnega športa v osnovnih in srednjih šolah ter na univerzi, saj se nismo kaj dosti zanimali za mlade, ki s svojimi dosežki niso zbudili pozornosti.

Tudi o samoupravnih odnosih v telesni kulturi so se razprav-

ljali na posvetih strinjali, da je vpliv uporabnikov, torej tistih, ki redno dajejo del svojega dohodka za razvoj športa, odločno premajhen, tudi tedaj, ko gre za bistvena vprašanja. Tako imajo v rokah skoraj vse vaje izvajalci, pa še ti bolj napol, saj so, povedano brez dlake na jeziku, le redkokdaj sklepni. Naj bo tako ali malce drugače: na dlani je, da delegatski sistem na tem področju še ni zaživel in da gredo zato nemalokrat odločitve mimo potreb in želja delovnih ljudi.

Med najbolj pereče težave v telesnokulturnem življenju moramo uvrstiti tudi vzdrževanje športnih objektov. Le-ti pogosto propadajo, saj upravljalci nimajo sredstev niti za najnujnejše vzdrževanje, kaj šele za posodabljanje in naložbe. Zakaj?

Predvsem zato, ker se premalo pogovarjamo o teh stvareh, ker nekako še znamo postrgati denar za novogradnjo, o tem, kako naprej, pa ponavadi ne preiščujemo kaj dosti. Seveda se potem v praksi rado zatika, toda pravega nauka, kljub slabim izkušnjam, doslej še nismo izluščili. Kdo ve, zakaj ne, ko pa naj bi gledali na sleherni dinar.

Posebno boleča rana, so menili na regijskih posvetih, je v našem telesnokulturnem življenju tudi podcenjevanje znanstveno-raziskovalne dejavnosti. Razen izjemoma deloma namreč precej nestrokovno, saj pozabljamo, da je temelj napredka čvrsta povezava med iskanjem novega, boljšega, in med prakso.

Andrej Ulaga

Naročilnica

Naročam časopis UTRIP

Priimek in ime:

.....

kraj:

ulica:

pošta:

podpis:

Tudi zdravje je ekonomija
Kaj za pad zab,
da bo O. K.
Malo denarja,
malo muzike...?

UTRIP

CASOPIS ZA REKREACIJO, ODDIH IN ŠPORT

HRBTENICA
ZAKAJ UTRIP

Igramo se in učimo

KOLIKO JE URA?

Poučna zgodba

s katero se bo vsak otrok hitro naučil gledati na uro.
Novo didaktično Igračo lahko naročite pri Delavski enotnosti, Celovška 43, Ljubljana ali pa jo lahko kupite v najbližji knjigarni ali prodajalni igračk.

IZ ZGODOVINE

Uspešno delovanje odborov Delavske enotnosti v kamniškem okrožju leta 1943 in 1944

Značilnosti industrijskih središč

Piše: Miroslav Stiplošek

(2) Tomo Brejc-Pavle

Delavska enotnost (DE) se je kot enotna organizacija delavskega razreda v osvobodilni fronti slovenskega naroda na posameznih območjih Slovenije v organizacijskem in akcijskem pogledu prilagajala posebnim razmeram. Tako ima nekaj posebnosti tudi razvoj DE v industrijskih središčih na domžalskem in kamniškem območju. V sestavku želimo opozoriti na nekaj značilnosti v organiziranosti in delovanju delavstva v DE v kamniškem okrožju od srede 1943 do začetka jeseni 1944, ko je bilo obdobje največjega razmaha te množične organizacije OF.

V domžalskem rajonu je konec poletja 1943 deloval tudi poseben medtovarniški odbor DE, nato pa je bil v rajonskem odboru OF za usklajevanje delovanja odborov DE določen poseben poverjenik. Ko je bil konec novembra 1943 ustanovljen okrožni odbor OF Kamnik, je DE v njem zastopal Stane Podbevšek-Matjaž. Ta politični delavec je postal tudi sekretar okrožnega odbora DE, ki so ga dokončno ustanovili v začetku februarja 1944, sestavljali pa so ga še trije rajonski sekretarji oziroma poverjeniki DE ter predstavnik MODE. Okrožni odbor DE je 15. februarja 1944 poročal, da je v okrožju 33 tovarn in večjih obratov z okrog 1850 delavci in delavkami, v katerih delujejo odbori DE. Tedaj je bilo v kamniškem okrožju 53 odborov DE in 24 MODE, največ v domžalskem rajonu, kjer je delovalo 33 odborov DE in 21 MODE, v organizacije DE pa so v nekaterih tovarnah uspeli pritegniti skoraj vse zaposlene. V kamniškem rajonu, kjer je bilo tudi precej večjih obratov, je organiziranje DE zaviral zlasti hud okupatorjev nadzor in dejstvo, da so bili nekateri v tovarnah zaposleni nacistični privrženci in dezertarji iz NOV, zlasti v smodnišnici in pri Titanu. V drugih rajonih so delovali po večjih obratih odbori DE, v ne-

katerih manjših delavnicah pa le sekretarji DE. Organizacijska posebnost so bili primeri snovanja DE na terenu, ko so povezali npr. v mengeškem rajonu delavce več sosednjih vasi, zaposlene v različnih obratih v skupni odbor DE. Sicer pa v dveh rajonih ni bilo industrijskih in obrtnih obratov, tako da DE v njih niso mogli ustanovljati. Omenimo naj še, da DE niso ustanovljali samo v tovarnah in obratnih delavnicah, temveč so uspeli organizirati tudi delavce na železnici in pošti. Marca 1944 so sklenili odpraviti MODE ter tudi mlade delavce in delavke vključiti v skupne odbore DE. V začetku aprila 1944 je delovalo v kamniškem okrožju 76 odborov DE, v začetku naslednjega meseca 58 odborov DE (v njih je delalo okrog 500 delavcev), v začetku avgusta 31 odborov DE. Tedaj je bilo organiziranega nekaj nad polovico delavstva. Na spremembe številčnega stanja odborov je vplivala zlasti mobilizacija delavcev v NOV, po kateri so vedno več nalog v odborih DE prevzemale delavke. Na naglo zmanjšanje števila odborov DE pa je nato vplivalo ustanavljanje domobrantskih postojank konec poletja in jeseni 1944, ko je postalo na ravninskih območjih kamniškega okrožja množično narodnoosvobodilno delovanje zaradi ne-

nehnega domobrantskega nadzora nemogoče in OF se je morala pri svojem delu spet opreti le na ožji krog aktivistov. Omenimo naj, da so domobranci na začetku svojega delovanja preiskovali po tovarnah in da so aretirali največ delavcev, članov DE. V takih razmerah so okrožni in okrajni forumi okrepili prizadevanja, da delavci, člani odborov DE, čimprej odidejo v narodnoosvobodilno vojsko.

Ob teh organizacijskih uspehih je treba poudariti, da so poleg okrožnih in rajonskih poverjenikov DE za razvoj te organizacije posebej skrbeli tudi okrožni komite KPS ter rajonski oziroma okrajni partijski komiteji, v katerih so nekateri člani posebej skrbeli za DE in za snovanje celic KPS po tovarnah. Sredi leta 1944 je npr. delovalo v domžalskem in kamniškem okraju 8 tovarniških celic KPS. Z okrepitvijo domobrantskega nadzora pa so bile prizadete tudi partijske organizacije po tovarnah.

Zbiranje materiala in denarnih prispevkov za narodnoosvobodilno gibanje je bila stalna naloga odborov DE, poleg tega pa so občasno organizirali tudi tekmovanja med tovarnami. Tako je v začetku 1944 zlasti v domžalskem rajonu zelo uspe-

na nabiralna akcija za zimsko pomoč NOV, ko so poleg večjih količin blaga, oblek in tehničnega materiala zbrali tudi 2300 nemških mark. Poleg posebnih prispevkov delavcev pa je bila stalna naloga odborov DE sodelovanje z gospodarskimi komisijami pri dobavi izdelkov posameznih tovarn. V več tovarnah na domžalskem in kamniškem območju so namreč izdelovali izdelke, ki so bili nujno potrebni za opremo NOV (npr. usnjeni izdelki iz tovarn Zorn, Okršlar in Polak v Domžalah in iz Knafličeve tovarne v Kamniku, platneni izdelki iz tovarne Induplati v Jaršah, sanitetni material iz Kocjančičeve tovarne na Viru, izdelki iz smodnišnice v Kamniku), za potrebe tehnik in tiskarn pa zlasti papir iz Bonačeve tovarne na Količevem. Manjše količine so pošiljali v partizanska skladišča neposredno odbori DE, poleg tega pa so zbirali tudi podatke o zalogah v skladiščih, s čimer so omogočili pripravo večjih rekvizijskih akcij, ko so naenkrat odpeljali iz tovarn po več voz izdelkov. Pri največjih akcijah je sodelovala Šlandrova brigada, ki je 16. novembra 1943 odnesla iz jarške tovarne nekaj tisoč metrov platna za šotorska krila in plašče, 12. junija 1944 so šlandrovci odpeljali iz papirnice na Količevem 28.000 kg papirja in iz Kocjančičeve tovarne na Viru 15.000 prvih zavojev, velike količine vate, gaze in zdravniških instrumentov ter nekaj materiala iz Marxove tovarne barv na Količevem. Isti dan so izvedli tudi veliko rekvizicijo v Remčevi tovarni na Duplici. Akcijo na Količevem so šlandrovci in politični delavci ponovili 17. avgusta 1944, ko so odpeljali 25 voz papirja in drugega materiala. Papir in sanitetni material so nato pošiljali tudi na Dolenjsko. Nekaj večjih rekvizicij za nabavo usnja in usnjenih izdelkov ter drugega materiala so ob sodelovanju odborov DE izvedli tudi sami okrožni in okrajni forumi. Odbori DE v papirnici na Količevem so pošiljali gospodarski komisiji tudi že porabljene živilske nakaznice, ki jih je dajal tja v

predelavo okupatorjev prehranjevalni urad. Pri zaupnih trgovcih so na te živilske nakaznice ponovno nabavljali živila. Iz tega se vidi, da so odbori DE opravljali pomembne naloge pri preskrbi NOV.

Ena temeljnih nalog odborov DE je bilo sabotiranje proizvodnje in skrb za mobiliziranje delavcev v NOV. V tovarnah so odbori DE organizirali različne sabotaže, zlasti kvarjenje strojev in izdelkov, načrtno pa so zmanjševali tudi proizvodnjo. V nekaterih tovarnah so mobilizacijske in sabotažne akcije izvajale delavske enote Narodne zaščite. Po poročilih okrožnih forumov iz začetka aprila 1944 je bila tedaj večja sabotaža v kamniški smodnišnici, kjer so člani DE povzročili eksplozijo v skladišču. Pri sabotažni dejavnosti so bile aktivne tudi organizacije DE na železnici, med akcijami pa naj omenimo organizirano trčenje vlakov na Črnučah januarja 1944. Priprava odhoda delavcev v NOV je bila stalna skrb odborov DE, občasno pa so izvedli tudi večje mobilizacijske akcije. Tako je bila prva velika mobilizacijska akcija konec leta 1943, po kateri je bilo treba v nekaterih tovarnah na novo organizirati DE. Na poziv glavnega odbora DE o mobilizaciji delavstva se je v začetku jeseni 1944 v kratkem času v NOV vključilo večje število delavcev. Okrožni forumi pa so v svojih poročilih poudarjali, da bi bilo treba mobilizacijo tovarniškega delavstva se pospešiti, prav tako pa se okrepiti sabotažno dejavnost.

Odbori DE so opravljali tudi pomembno propagandno delo. Med delavstvo so širili partizansko literaturo, posebej gorenjsko izdajo lista Delavska enotnost. V kamniškem okrožju so v tehniki T 5 razmnoževali Delavsko enotnost mesečno v 700 izvodih. Pozimi 1943-44 so v nekaterih tovarnah na domžalskem območju med odmori organizirali tudi kratek kulturni program, kjer so v obliki »vstopnine« pobirali denarne prispevke za narodnoosvobo-

dilno gibanje. To obliko dejavnosti DE pa so okrožni forumi kmalu prepovedali, ker je dekonspirirala organizacijo.

Delavska enotnost na domžalskem in kamniškem območju je bila v organizacijskem in akcijskem pogledu zelo uspešna v obdobju od konca poletja 1943 do začetka jeseni 1944. Na prvi konferenci DE na Gorenjskem sredi maja 1944 na Jelovici so organizacije DE v kamniškem okrožju pohvalili kot množične in ocenili njihovo dejavnost za zelo uspešno. Po približni oceni je bilo tedaj v kamniškem okrožju organiziranih do 75 odstotkov delavcev, v jeseniških tovarnah petina, v kranjskih pa dve petini delavstva, medtem ko je bila v tržiških tovarnah organizacija DE sele na začetku. Na tej konferenci so izvolili pokrajinski odbor DE s sekretarjem Andrejem Stegnarjem, iz kamniškega okrožja pa so za odbornika izvolili tudi znana predvojnja sindikalna funkcionarja Mavricija Borca in Cirila Škofiča. Če primerjamo razvoj DE v kamniškem okrožju z organiziranostjo v drugih industrijskih središčih na Gorenjskem, potem lahko ugotovimo, da se je mreža teh organizacij delavskega razreda najbolj razširila v tovarnah na domžalskem in kamniškem območju, toda v nekaterih podjetjih na Gorenjskem so nato odbori DE uspešno delali tudi pozimi 1944/45 in ob osvoboditvi pri prevzemu podjetij.

Iz omenjenih podatkov, ki temeljijo zlasti na poročilih okrožnih in okrajnih forumov kamniškega okrožja, ki so ohranjena v arhivu Inštituta za zgodovino delavskega gibanja in zgodovinskem arhivu CK ZKS, ter na nekaterih ustnih pričevanjih, se vidi, da so organizacije DE na domžalskem in kamniškem območju veliko prispevale k razmahu narodnoosvobodilnega gibanja v kamniškem partijskem okrožju v obdobju 1943-44, aktivisti OF po tovarnah pa so ves čas NOV opravljali pomembne preskrbovalne, sabotažne, mobilizacijske, obveščevalne in propagandne naloge.

Konec

NAGRADNA KRIZANKA št. 7
Rešitve pošljite do 5. marca 1985 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška cesta 43, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIZANKA ŠT. 7. Nagrade so 800, 700 in 600 dinarjev.
Rešitve nagradne križanke št. 5
MALI, SATIR, BATIK, TRAVA, ANE, SARATOV, MING, KIRETA, DARÉ, ULAGA, INJIRKA, RADE, AJ, STEGNO, OMRE, SRAB, TORR, SPA, MAITRE, OLGA, OTON, INGODA, TOLOVAJ, AJDA, OM, PETELIN, OMAR, IVO, SKICIRANJE, ERVIN, TIN, BERGEN, ILIČ
Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 5
1. nagrada 800 din: Lado Hartman, CKŽ 12, 68270 Krško;
2. nagrada 700 din: Marija Vončina, Rudarska 16, 65280 Idrija;
3. nagrada 600 din: Tamara Sekač, Orožnova 1, 61000 Ljubljana.
Nagrade bomo poslali po pošti.

Table with 15 columns and 15 rows for the crossword puzzle. Columns include: STAROGR. FILOZOF, KARNEVALSKA KRINKA, SUKARSKA SMER, PREBIVALCI, KENJSKI PREMIER, STROJNA ŽAGA, OSKAR NEBAL, SOVRAŽICA, CELSIJKA TOVARNA, ZIMSKA PADAVINA, SESTAVIL: R. NOČ, IJOTBICA, RADO BORDON, UMETNOST (LATIK), IZMERAENA VŠ. TOČKA, ZAVOZLČ. NOST, ZNA. KAZENOST, STAROGR. POUČUOČI PEVEC. Rows include: ROMAN GORJA TORJARJA, DRUGO IME ZA RIBO SARDELCO AU PAPANJO, GEOMETRSKI LIX, REKA V J. ANGLIJI, ZAČETNIK BOLGARSKE VLADARSKE DINASTIJE, DOMAČE ZEH. IME, ANTON OCVIK, GANGRE NOZKOST, AM. FILA IGRALKA NOVAK, STRANSKO MARE, ČINEGA MORJA, VITAN 2, SREČA NA VRVICI, DEL LUBLIJANE, EMILIJAN CEVC, POKRAJINA MED SAVO IN DONAVO.

Delavska enotnost
Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra leta 1942.
Predsednik Josip Broz Tišo je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1987, ob njeni 25-letnici, odklical z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.
Izdaja CGP Delo — tozđ Delavska enotnost 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predal 313-VI, telex 31 787
Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič
Člani uredništva: Marjan Horvat (pomočnik odgovornega urednika, politični sistem), Emil Lah (zunanja politika), Boris Rugej (gospodarjenje), Andrej Ulaga (sport, odih in rekreacija), Janez Vojč (posebne naloge), Igor Zitnik (izobraževanje, kultura), Novinarji — reporterji: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Ivo Kuljaj, Damjan Križnik, Janez Sever, Meri Jurca (tajnica), Franci Mulec (tehnični urednik)
Pomočnik direktorja tozda Milan Živkovič
Telefon: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942
Naročniška centrala 318-855
Zalozba Delavske enotnosti, Celovška c. 43, Ljubljana, odgovorni urednik 318-855
Uredništvo: Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij, Ljubljana, Celovška c. 43, 311-956
Uredništvo: Naša žena, Ljubljana, Celovška 43, 318-855 in 321-651
Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 323-951
Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403
Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923
Ziro račun: 50100-603-41502
Knjigarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 5, 317-870 in 312-691
Posamezna številka Delavske enotnosti 25 din, letna naročnina 1.300 din. Rokopisov in naročenih fotografij ne vračamo. Poštarna plačana v gotovini.
Tisk Ljudska pravica Ljubljana
Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlado Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Zitnik.

Zaključni računi 1984 v Tovarni kovinske galanterije

Osebni dohodki jih najbolj zanimajo

Letošnji obravnavi zaključnih računov so na bežigranskem občinskem sindikalnem svetu namenili kar največ pozornosti. Stavili so podroben in časovno opredeljen seznam nalog, nas pa je zanimalo, kako teče akcija Zaključni računi 1984 v združenem delu. Obiskali smo Tovarno kovinske galanterije.

DARJA VIDIC, vodja splošnega sektorja v Delovni skupnosti skupnih služb: »Z odobravanjem bilance kasnimo, vendar še lovimo predvidene roke. Tako se bodo v kratkem sestale družbenopolitične organizacije, ki bodo temeljito razčlenile uspešnost direktorja tozda Proizvodnja kovinske galanterije, izpolnjevanje sklepov delavskega sveta in urejenost samoupravnih splošnih aktov, kar je moje delo. Menim, da je ocena dela individualnega poslovnega organa zelo pomembna, čeprav na rezultate poslovanja delujejo tudi dejavniki, na katere sami ne moremo vplivati. To se dogaja predvsem pri izvozu. Lani smo imeli manjši priliv denarja od izvoza samo zato, ker plačila iz tujine, predvsem iz Alžirije, kasnijo.«

največ 50 delavci, da bo razprava bolj tekla. Med množico ljudi se namreč posamična mnenja porazgubijo. Lani smo, po prvih ocenah, dobro poslovali. Med zunanji dejavniki nas tarejo predvsem neredna dobava reprodukcijskih materialov. Aluminija in pločevine največkrat ne dobimo takrat, ko bi ju najbolj potrebovali, poleg tega pa moramo zanj odšteti precej deviz na domačem trgu. Tu smo delavci brez moči. Pač pa bi lahko precej izboljšali rezultate gospodarjenja, če bi izboljšali delovno disciplino in točnost prihajanja na delo.«

VIDA SEVNIK, vodja plansko analitske službe: »Je že tako, da človeka najbolj žuli njegov osebni dohodek. Tudi pri nas je tako. Dokler dobro poslušamo in z osebnimi dohodki lovimo inflacijo, kolikor se le da, so tudi obravnave zaključnih računov in pogojev gospodarjenja bolj formalne. Pri nas zaslužijo orodjarji

od 3 do 8 starih milijonov mesečno, saj je skoraj polovica osebnega dohodka »gibljava« in zato zelo spodbudna. Letos bomo, kot vse kaže, povečali osnove, tako da bo gibljivi del dohodka predstavljal le še dvajset odstotkov mesečnega prejemka. Delavci si namreč želijo večjo zadržano osnovo osebnega dohodka. Pri obravnavi zaključnih računov opazamo tudi razlike med mestom in manjšimi kraji. V Savi pri Litiji ter v Šmarjah pri Kopru se delavci bolj zanimajo za prihodnost tovarne in ne le za svoje kuverte, saj je tam večina krajanov zaposlenih v naši tovarni, tako da je njena usoda tudi njihova. Tudi fluktuacije delovne sile, ki je v Ljubljani precejšnja, tam ni.«

STANKO GORŠE, strojni ključavničar in sekretar izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata v tozdu Proizvodnja kovinske galanterije Ljubljana: »Priprave na akcijo Zaključni računi 1984 so zelo temeljite. Dobro je, da so delavci samokritični, pa tudi družbenopolitične organizacije so vso stvar vzele zares. Žal je le mlade premalo slišati. Mladih je premalo, in še tisti, ki so, se ne zanimajo kaj prida za družbenopolitično delo. Zato smo si kot eno prednostnih nalog v prihodnjem letu zadali ustaviti ali vsaj zaježiti preveliko odhajanje delovne sile. Mladim omogočamo šolanje in prekvalifikacijo. Zelo pa spodbujamo tudi inovacijsko dejavnost. Ker pa so velike možnosti za boljše gospodarske rezul-

tate tudi v našem delu, bomo prihodnje leto skušali zmanjšati bolniške izostanke in zamujanje na delo. V kratkem bo izdelan nov pravilnik o delovnem času, ki ne bo več tako gibljiv kot doslej.«

ALENKA PERPAR, referentka samoupravljanja: »Že prejšnja leta smo skupaj z bilanco obravnavali tudi vsebinsko poslovno poročilo o minulem delu. Vendar je na zborih delavcev največje zanimanje za tiste podatke iz poslovnega poročila, ki neposredno zadevajo delavcev žep. Najvažnejši je dobiček, potem denar za osebne dohodke ter sklad skupne porabe. Letos so priprave na obravnavo zaključnih računov boljše kot prejšnja leta, saj smo z njimi začeli dovolj zgodaj in temeljito, za kar se moramo najbrž zahvaliti našemu novemu sindikalnem vodstvu v tozdu.«

JOŽE ŠESEK, orodjar in predsednik osnovne organizacije sindikata v tozdu Proizvodnja kovinske galanterije Ljubljana: »Predsednik osnovne organizacije sindikata sem že dva meseca, a moram priznati, da do zdaj še nisimo bili kaj prida dejavni, čeprav težav ne manjka. Zaključni računi 1984 so zato naša prva temeljita akcija. Na srečo zdaj še dobro poslušamo. Vendar so ti rezultati prej posledica lanskega dvigovanja cen naših izdelkov kot večje storilnosti. Zakaj smo dvigovali cene? Tu smo praktično nemočni, saj smo vpeti med cene reprodukcijskih materialov, ki so največkrat devizne, in končnih izdelkov. Od zborov delavcev, na katerih bomo v prihodnjih dneh opozorili tudi na vse šibke točke našega poslovanja, si zato veliko obetamo.«

Vida Petrovič

Knjiga je še vedno najlepše darilo, ki ni le poceni in uporabno, temveč tudi trajno. Na to je mislila tudi založba Delavska enotnost, ki je ob 8. marcu pripravila pet knjižnih darilnih paketov.

- I. ROJSTVO BREZ NASILJA
NAŠ DOJENČEK IN MI
MONOGRAFIJA LJUBLJANA 798 dinarjev
- II. ROJSTVO BREZ NASILJA
NAŠ DOJENČEK IN MI
SVETOVANJE ZA SKUPNO ŽIVLJENJE 579 dinarjev
- III. INTELIGENČNI KVOCIENT
ROJSTVO BREZ NASILJA
DROGE V SVETU IN PRI NAS 1.448 dinarjev
- IV. SAM SVOJ GOSPODAR
ROJSTVO BREZ NASILJA
DROGE V SVETU IN PRI NAS 1.238 dinarjev
- V. INTELIGENČNI KVOCIENT
SAM SVOJ GOSPODAR
MONOGRAFIJA LJUBLJANA 1.414 dinarjev

Pakete lahko naročite s spodnjo naročilnico ali pa po telefonu številka (061) 320-403!

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Celovška 43, Ljubljana
nepreklicno naročamo paket(ov) številka I.
..... paket(ov) številka II.
..... paket(ov) številka III.
..... paket(ov) številka IV.
..... paket(ov) številka V.

Naročeno pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika:

Datum: Podpis:

zig

Pri Delavski enotnosti lahko naročite

STROKOVNE PODLAGE 1. del (160 din)
STROKOVNE PODLAGE 2. del (200 din)
in DELITEV PO DELU IN REZULTATIH DELA
(690 din)

Na II. konferenci ZSS je bil sprejet Družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo in na njegovi osnovi so bile izdelane Strokovne podlage I. in II. del, k učinkovitejšemu in hitrejšemu delu pri tem usklajevanju pa prispeva knjiga Delitev po delu in rezultatih dela. V njej avtorji s svojimi prispevki, izhajajoč iz Družbenega dogovora in Strokovnih podlag, napotujejo na to, kako izdelati sistem delitve po delu.

Knjige lahko naročite na naslov Delavska enotnost, Celovška c. 43, 61000 Ljubljana.

Pri Delavski enotnosti naročamo

..... izvod(ov) Strokovne podlage I. del
..... izvod(ov) Strokovne podlage II. del
..... izvod(ov) Delitev po delu in rezultatih dela

Naročeno pošljite na naslov

Čitljiv podpis naročnika

Datum

zig DO

LIPE SVEDER: KRIVCI

